

တိမ်းစောင်းမခံနိုင်သောမျှော်

မြစ်အောက်ပိုင်းရှိ လူ့အသိုင်းအဝန်းကို ခြိမ်းခြောက်နေသော သံလွင်ရေကာတာများ

တိုးတက်သော မွန်လူငယ်များအစဉ်းအရုံး၏
အစီရင်ခံစာ

မာတိကာ

အနှစ်ချုပ်

အပိုင်း (၁) နိဒါန်းနှင့် နောက်ခံအကြောင်း	၁
နိဒါန်း	၁
တင်ပြပုံနည်းစနစ်	၃
မွန်လူမျိုးတို့၏နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း	၃
မွန်ပြည်နယ်အတွင်း လတ်တလော ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ	၅
မြန်မာနိုင်ငံရှိ သံလွင်မြစ်ပေါ်မှ ရေကာတာတည်ဆောက်ရာ နေရာများ	၈
အပိုင်း (၂) သံလွင်မြစ်၏ ပထဝီအနေအထားနှင့် ဇလဗေဒ	၉
သံလွင်မြစ်	၉
ပင်လယ်နှင့်ဆုံရာ မြစ်ဝဒေသများ	၁၀
သံလွင်မြစ် အကြောင်းရှိ အဓိကမြစ်လက်တက်ကြီးများ	၁၁
အတ္တရံမြစ်	၁၁
ဂျိုင်းမြစ်	၁၂
ပင်လယ်နှင့်ဆုံရာ သံလွင်မြစ်ဝဒေသ Satellite ပုံ	၁၃
သံလွင်မြစ်ဝရှိ ကျွန်းများ	၁၃
သံလွင်မြစ်အောက်ပိုင်း - ရေချို နှင့်ရေငံဆုံရာ	၁၄
သံလွင်မြစ်အောက်ပိုင်း၏ ဇလဗေဒ	၁၅
ဒီရေလှိုင်းများ	၁၅
သံလွင်မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသရှိ အပိုင်း(၃) ပိုင်း-ရေချိုနှင့်ရေငံ ဆုံတွဲမိခြင်း	၁၅
မြစ်အောက်ပိုင်းနေ လူမှုအသိုက်အဝန်းများ	၁၆
အလွန်သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ထိန်းညှိမှု	၁၇
အပိုင်း (၃) ဆည်ကြီးများတည်ဆောက်မှု၏ မြစ်အောက်ပိုင်းအပေါ် ရိုက်ခတ်မှု	၁၉
ရေစီးဆင်းပုံများ	၁၉
ရေအရည်အသွေး	၂၀
အနည်အနှစ် (နုံး) များဆုတ်ယုတ်သွားခြင်း	၂၀
ဖွဲ့စည်းပုံ ပြောင်းလဲမှုများ	၂၂
သက်ရှိသတ္တဝါများ ဇီဝစုံလင်ထွေပြားမှု မရှိတော့ခြင်း	၂၃

အပိုင်း (၄) မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသ၏ ဘဝများနှင့် ၎င်းတို့အပေါ်ရိုက်ခတ်ပုံ	၂၅
အိမ်သုံးရေအတွက် အသုံးဝင်ပုံ	၂၆
ကျေးရွာပိုင်ရေကန်များ	၂၇
စိုက်ပျိုးရေး	၂၈
ရှေ့နှုတ်မြောင်းများအသုံးပြုခြင်း	၂၈
သဘာဝအလျှောက် စပါးစိုက်ပျိုးနည်းများ	၃၀
ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် စိုက်ပျိုးရေးကို အထောက်အကူပြုသော သဘာဝပေါက်ပင်များ	၃၂
ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့်သစ်သီးပင်စိုက်ပျိုးခြင်း	၃၃
ကျွဲ၊ နွားနှင့် အခြားလယ်ယာတိရစ္ဆာန်များမွေးမြူခြင်း	၃၄
ငါးဖမ်းခြင်း	၃၆
ငါးအမျိုးအစားများနှင့်တက်ဆင်းပုံ	၃၉
အပိုင်း (၅) အသိပေးခြင်း၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားခြင်းမရှိခြင်း။	၄၅
လုံခြုံရေးအတွက်စိုးရိမ်ဖွယ်ရာများ	၄၆
ရေကာတာများဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ ကော်မရှင်၏ အကြံပြုတင်ပြချက်များ	၄၇
ကျန်းမာရေးအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိခြင်း၊	၄၈
အာမခံချက်မရှိခြင်း။	၅၀
အပိုင်း (၆) နိဂုံးချုပ်	၅၁
သံလွင်မြစ်တလျှောက်နေထိုင်သော ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေများ	၅၄
တွေ့ဆုံမေးမြန်းသော အင်တာဗျူးများ	၅၈

အနှစ်ချုပ်

သံလွင်မြစ်သည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသ၏ လွတ်လပ်စွာစီးဆင်းနေသော၊ အရှည်ဆုံးမြစ်တစ်စင်းဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရေးအကြီးဆုံး ရေလမ်းကြောင်းတစ်ခုလည်းဖြစ်ပါသည်။ အများစုအားဖြင့် မွန်လူမျိုးများဖြစ်သော၊ လူသန်းတစ်ဝက်ခန့်သည်၊ ဤမြစ်နှင့်အက်ဒမန်ပင်လယ်တို့ဆုံရာ မြစ်ဝ၌ နေထိုင်နေကြပြီး၊ သံလွင်မြစ်၏ ရာသီအလိုက် ရေစီးဆင်းမှုများနှင့် နေ့စဉ်ဒီရေအတက်-အကျများသည် သူတို့ဘဝ၏ တစ်ဝတ်တစ်ပိုင်းသဖွယ် ဆက်နွယ်နေပါသည်။ သို့သော်လည်း၊ မြန်မာ နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်နေသော စစ်အစိုးရက၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့်အတူ သံလွင်မြစ်ကို ဆည်တာတမံများ ပိတ်ဆို့ရန်၊ လျှို့ဝှက်ပူးပေါင်း ကြံစည်နေကြပါသည်။ မြစ်၏ အောက်ပိုင်းဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ပြည်သူများကို၊ ဤဆည်များကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍သော်လည်း ကောင်း၊ ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသော ရိုက်ခတ်နိုင်မှုဆိုးကျိုးများကိုသော်လည်းကောင်းအသိပေးခြင်း၊ တိုင်ပင်အကြံပြုရယူခြင်းမရှိပါ။ သို့သော်လည်း ဤအချက်ကြောင့်ပင်၊ ထိုပြည်သူများ၏ ဘဝများအခြေခံကျကျ ပြောင်းလဲသွားဖွယ် ရှိနေပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာသည် မြစ်နှင့်ပင်လယ်ဆုံတွေ့ရာ မြစ်ဝဒေသ၏ ထူးခြားသည့် ပထဝီသဘာဝ၊ ဂေဟစနစ်အကြောင်းကို တင်ပြထားပါသည်။ ဤနေရာတွင် သံလွင်မြစ်မနှင့် ၎င်းမြစ်သွယ်များသည်၊ ပင်လယ်နှင့်ဆုံတွေ့ရာ ဖြစ်၍၊ ရေချိုနှင့်ရေငံဆုံတွေ့ရာနေရာဖြစ်ပြီး၊ ပင်လယ်ဒီရေသည် အတွင်းဘက် (၇၅) ကီလိုမီတာ အကွာအဝေးထိတိုင်အောင် တက်လေ့ရှိပါသည်။ ကျွန်းပေါင်းမြောက်များစွာရှိပြီး၊ အချို့မှာ ရာသီပေါ်ကျွန်းများဖြစ်သော်လည်း၊ အချို့သောကျွန်းများမှာ ယဉ်ကျေးမှုအရ တန်ဖိုးထားကြသည့် မြင့်မြတ်သည့်နေရာများဖြစ်ပါသည်။ ဤကျွန်းများသည် သံလွင်မြစ်မှ နှစ်စဉ်စီးဆင်းသယ်ဆောင်လာသော နုံးမြေ၊ အနယ်အနစ်များဖြင့် မြေဩဇာလည်း ကြွယ်ဝလျက်ရှိနေပါသည်။ ရာသီအလိုက်ရေစီးဆင်းမှုပုံစံနှင့်၊ ပင်လယ်ဒီရေအတက်-အကျနေ့စဉ် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲနေမှုကြောင့်၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့လှသော ရေချို-ရေငံ ပေါင်းစပ်မှုလည်း ဖြစ်ပေါ်နေပေသည်။ ဒေသခံပြည်သူများသည်၊ ရေတက်လာချိန်တွင် ရေချိုကိုသွယ်ယူ၍၊ ကျေးရွာ ရေလှောင်ကန်များတွင် သောက်သုံးရေအတွက် စုဆောင်းထားလေ့ရှိကြပါသည်။ ထို့နောက် ရေသွင်း-ထုတ်မြောင်းစနစ်များကို သုံး၍ လယ်ထဲသို့ရေသွင်းခြင်း၊ ပင်လယ်ရေငံခြင်းမှ ကာကွယ်မှုများ ဆောင်ရွက်ထားကြပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့်၊ ကျေးရွာများတည်ရှိနေနိုင်ကာ၊ သံလွင်မြစ်ဝရှိ မွန်ပြည်နယ်၏ မြို့တော်နှင့် အခြားမြို့ (၅) မြို့သို့ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ လယ်ယာထွက်ကုန်များ တင်ပို့နိုင်ကြပေသည်။

သဘာဝအလျောက်ဖြစ်ပေါ်နေသော၊ ရာသီအလိုက် ရေစီးဆင်းမှုများသည်၊ ရေသွင်းထုတ်ခြင်းနှင့် ကွင်းပြင်များကို မြေဩဇာပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းကြွယ်ဝခြင်းကို ဖြစ်စေပြီး၊ ငါးများအတွက်လည်း ပင်လယ်သို့ ပြန်မဆင်းမီ၊ ဥချရန်နှင့် သားပေါက်ရန်နေရာများဖြစ်စေရန်၊ ငါးများရာသီအလိုက် ပြောင်းရွှေ့အခြေချမှုဖြစ်စေရန် ထောက်ပံ့ပေးနေပါသည်။

ငါးဖမ်းသူတံငါများသည်၊ မရေမတွက်နိုင်သော ငါးမျိုးစိတ်များ၏ ရာသီအလိုက် ပြောင်းရွှေ့မှုပုံစံကို အသေးစိတ်လေ့လာ၍ ငါးဖမ်းရန်၊ ငါးပိလုပ်ရန်၊ ဆောင်ရွက်သက်မွေးကြပါသည်။ ငါးပိသည် မွန်လူမျိုးတို့အတွက်၊ မရှိမဖြစ် အရေးပါသည့် ဟင်းလျာတစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ပင်လယ်မြစ်ဝ ရေချို-ရေငံ ရောစပ်သည့်နေရာတွင် ပေါက်ရောက်သော၊ သစ်ပင်၊ သစ်ရွက်အရိုင်းများသည်လည်း အစားအစာအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ဆေးဝါးအတွက်သော်လည်းကောင်းအသုံးပြုနိုင်ကြပါသည်။

အကယ်၍ ရေတာတမံသာ တည်ဆောက်ခဲ့ပါက၊ ကမ္ဘာတလွှားတွင် မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသများ၌ ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲပုံများကို အခြားနေရာများမှ လေ့လာခဲ့ချက်များအရ မြစ်ရေစီးကြောင်း ပြောင်းလဲကာ ရေငံကဲသောရေများ၊ မြစ်၏အထက်ပိုင်းကျသော နေရာများသို့ ပို၍ထိုးတက်လာစေရန် အကြောင်းရှိပါသည်။ ရုတ်ချည်းနှင့် ပုံမှန် မဟုတ်သော ရေတက်မှုများကြောင့်၊ မြေတိုက်စားခြင်းကို ပို၍ ဖြစ်ပေါ်စေကာ၊ ကျွန်းများလည်း ပျက်စီးသွားနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် မြစ်ကဒေသခံပြည်သူများကို အန္တရာယ်ပြု ဒုက္ခပေးလာနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် မြစ်အကြေသို့ အနယ်အနှစ် (နံ့မြေ)များ ဆင်းသက်မှုနည်းလာသောကြောင့်၊ လယ်မြေများနှင့် ဥယျာဉ်မြေများ၏ မြေဩဇာပြည့်ဝမှုကို ထိခိုက်လာဖွယ်ရှိပါသည်။ မြစ်၏ ဤသို့သောပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာမည့် အခြေအနေများသည်၊ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်နှင့်ချီ၍ မိမိဘာသာ ဖူလုံရပ်တည်နေသော လူမှုအသိုက်အဝန်းများနှင့် သဘာဝဝန်းကျင်အကြား ထိန်းညှိလာခဲ့ကြသော၊ အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့လှသည့် ညီမျှခြေကို ပျက်ယွင်းသွားစေနိုင်ပါသည်။ ရေ၏အရည်အသွေး ပြောင်းလဲခြင်း၊ သန့်စင်မှုပြောင်းလဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရာသီအလိုက် ရေစီးဆင်းမှု ပမာဏအပြောင်းအလဲများကြောင့်၊ ကျေးရွာရေကန်များမှာ သောက်သုံး၍ မရတော့သည့် အခြေအနေ ဆိုက်လာနိုင်ပါသည်။ အလားတူ စိုက်ပျိုး သီးနှံများအပေါ်တွင်လည်း ထိခိုက်လာနိုင်ပါသည်။ ငါးများ၏ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုကို အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေသောကြောင့်၊ ငါး အဖမ်းကျဆင်းလာနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဒေသခံပြည်သူတို့၏ အစားအသောက်တွင် အသားခါတ် (ပရိုတင်း) ပါဝင်မှုနှုန်း ကျဆင်းလာရန် အကြောင်းရှိပါသည်။ ထို့အပြင် တည်ဆောက်ရန် လျာထားသော ဆည်နေရာသည်၊ ငလျင်ကြောပေါ်၌ ကျရောက်နေသဖြင့်၊ အကယ်၍ ရေတာတမံသာကျိုးပေါက်ပါက ပို၍ဆိုးသော ကပ်ဒုက္ခနှင့် ကြုံတွေ့ကြရမည်မှာမူချစ်ပါသည်။

ဤသို့ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများနှင့် ဖြစ်လာဖွယ် ဆိုးကျိုးပြဿနာများရှိနေသော်လည်း၊ မြစ်အောက်ခြေပိုင်းဒေသတွင် နေထိုင်ကြသူများကို၊ ဤစီမံချက်နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းပေးခြင်း၊ မရှိသေးပါ။ ဤအချက်များသည်လည်း၊ ၎င်းပြည်သူများ မသိနိုင်သေးသော အခြေအနေတွင်ရှိနေပါသည်။ ထိုသူများ၏ အနာဂတ်သည်လည်း၊ ကြိုးတန်းလမ်းလျှောက်နေရသည့်သဖွယ်ရှိနေစေပါသည်။ လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာများကို ထိန်းချုပ်ဖိနှိပ်ထားခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ စစ်အစိုးရကို အတိုက်အခံပြု ဆန့်ကျင်ကြသော မည်သူ့ကိုမဆို ဖမ်းဆီးခြင်း၊

ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်ခြင်းများ ပြုနေသောကြောင့်၊ ပြည့်စုံသော သတင်းများရရှိနိုင်ရန်၊ ဤစီမံချက်များအပေါ် မေးခွန်းထုတ်နိုင်ရန်မှာ မဖြစ်နိုင်သလောက် ရှိပါသည်။ မည်သို့သော ရေကာတာဆောက်လုပ်ရေးစီမံချက်မဆို၊ မြစ်အောက်ပိုင်းနေ ပြည်သူတို့အပေါ် လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ရိုက်ခတ်မှုများအကြောင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ၊ သူတို့က သတင်းများကို ပြည့်စုံစွာသိရှိပြီး၊ ဆန္ဒသဘောတူညီ ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရန်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤအခြေအနေမှာ လက်ရှိစစ် အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် ဖြစ်နိုင်ရန်မရှိပါချေ။ သို့ဖြစ်ရာ တိုးတက်သော မွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO) အနေဖြင့်၊ ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများအားလုံးကို၊ ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရပ် ဆိုင်းကြပါရန်နှင့်၊ သံလွင်ဆည်စီမံချက်များကို ရပ်တန့်ကရပ်ပစ်ပါရန် တောင်းဆိုလိုက်ရပါ သည်။

Photo: MI

အပိုင်း (၁)

နိဒါန်းနှင့် နောက်ခံအကြောင်း

နိဒါန်း

ဤအစီရင်ခံစာသည် မြန်မာနိုင်ငံ မွန်ပြည်နယ်အတွင်း၊ သံလွင်မြစ်ဝရှိ မြို့နယ် (၅)ခု၏ ၁၀ရပ်ပုံလွှာနှင့်၊ မြစ်ညာပိုင်းတွင် တည်ဆောက်မည့် ရောမရေကာတာကြီးများ၏ ရိုက်ခတ်မှုဒဏ်ကို မည်သို့ခံရဖွယ်ရှိကြောင်းကို တင်ပြထားပါသည်။ သံလွင်မြစ်အထက်ပိုင်းတွင်၊ ရေအားလျှပ်စစ်လုပ်ငန်း တည်ဆောက်မှုသည် အဓိကအားဖြင့် မြစ်အောက်ပိုင်းနေမှုန်လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွက် များစွာသော ပြောင်းလဲမှုများဖြစ်ပေါ်စေပါလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်သည့်တိုင် ဤစီမံကိန်းများအကြောင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဤစီမံကိန်းများကြောင့် ရိုက်ခတ်လာဖွယ်ရှိသော ဆိုးကျိုးများကိုသော်လည်းကောင်း ဤလူမှုအသိုက်အဝန်းများထံသို့ အသိပေးထားခြင်းမရှိခဲ့ပါ။

တရုတ်နိုင်ငံရှိ၊ သံလွင်မြစ်၏ မြစ်ညာပိုင်းတွင် ရေကာတာ(၁၃) ခုတည်ဆောက်ရန် ရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်နေသော နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးကောင်စီ (နအဖ) စစ်အစိုးရနှင့် ထိုင်းအစိုးရတို့ကလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ သံလွင်မြစ်ကြောင်းတလျှောက်တွင်၊ ရေကာတာ(၄)ခု ထပ်မံတည်ဆောက်ရေးအတွက် သဘောတူစာချုပ်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဆည်တည်ဆောက်မည့် နေရာများမှာ- ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ တာဆန်းဒေသ၊ ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ဝဲကြီး၊ ဟတ်ကြီးနှင့် ဒါးကွင်းဒေသတို့ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆည်များသည် စုစုပေါင်းခန့်မှန်းခြေအားဖြင့်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား မက်ဂါဝပ် (၁၅,၀၀၀)မှ (၂၀,၀၀၀) အထိထုတ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤလျှပ်စစ်ဓာတ်အား ပမာဏသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိသုံးစွဲနေသောလျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံးစွဲမှု ပမာဏစုစုပေါင်း၏ (၁၀)ဆကျော်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းလျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို ထိုင်းနိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချရန်ကြံရွယ်

ထားပြီး၊ အာဆီယံလျှပ်စစ်ဓါတ်အား ကွန်ယက်စနစ်ထဲသို့ ပို့လွှတ်ဝင်ရောက်သွားဖွယ်ရှိသည်။ တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံအစိုးရ တို့သည်လည်ကောင်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံပြည်သူ့ဖွံ့ဖြိုးမှုအတိုင်အပင်ခံအဖွဲ့ (MDX) နှင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ ဆိုင်နို ဟိုက်ထရို ကုမ္ပဏီ (Sinohydro) တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဤဆည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွင့် ဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်များ လက်မှတ်ရေးထိုးထားကြပြီးဖြစ်ပါသည်။^၁

ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ သက်ဆိုင်နေသော အဖွဲ့အစည်းများက မြစ်ညှာပိုင်းရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းများအပေါ် ဤဆည်များကြောင့်ဖြစ်လာဖွယ်ရာရှိသော အကျိုးသက်ရောက်မှုအကြောင်းများကို တင်ပြထားကြပြီးဖြစ်ရာ၊ တိုးတက်သောမွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO) အနေနှင့်လည်း၊ မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသအနေအထားနှင့် ဖြစ်လာဖွယ်ရာရှိသော ဆိုးကျိုးများအကြောင်းကို စူးစမ်းလေ့လာပြီး၊ တွေ့ရှိချက်များကို အစီရင်ခံတင်ပြရန် အရေးကြီးသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် သံလွင်မြစ်ဝဒေသမှာ ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်ကစ၍ မှီတင်းနေထိုင်လာခဲ့ကြသော ပြည်သူတို့၏အခြေအနေ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် နေထိုင်မှု ဘဝပုံစံများအကြောင်းကို အာရုံစူးစိုက်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် သံလွင်မြစ်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာသောပြောင်းလဲမှုများကြောင့်၊ (အထူးသဖြင့်ရာသီအလိုက်စီးဆင်းနေကျရေများ အဟန့်အတားပြုခံရခြင်း၊ ရေအရည်အသွေးကျဆင်းသွားခြင်းနှင့် မြစ်အောက်ပိုင်းမှာ နုံးတင်အနည်ကျမှု ပမာဏပြောင်းလဲလာခြင်းများကြောင့်) ဖြစ်ပေါ်လာဖွယ်ရှိသည့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုး ရိုက်ခတ်မှုများကို စိစစ်တင်ပြထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် ပဏာမလေ့လာတွေ့ရှိချက်သာဖြစ်ပြီး၊ ပိုမိုပြည့်စုံစွာသိရှိနိုင်ရန်အတွက်၊ နောက်ထပ်၍ သုတေသနပြုလေ့လာသင့်ပါသေးသည်။

ဤကဲ့သို့ အဖျက်သဘောဆောင်သော၊ အကြီးစားရေအားလျှပ်စစ်ဓါတ်အားပေးစက်ရုံကြီးများကို တည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းကြီးကို ပိုင်းဝန်းပိတ်ပင်တားဆီးနိုင်ကြရန်နှင့်၊ ၎င်းအစားမြစ်အောက်ပိုင်းနေ လူမှုအသိုက်အဝန်းများကို ဘဝအဆင့်တန်းမြင့်မားလာစေရန်၊ ပိုမိုလျော်ကန်အပ်စပ်ပြီး၊ ထိခိုက်မှုလည်း ပိုမိုနည်းစေသော အခြားရွေးချယ်စရာ၊ ဖွံ့ဖြိုးတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများကို သိမြင်လာကြစေရန်အတွက်၊ ဤအစီရင်ခံစာက အချက်ပေးခေါင်းလောင်းထိုးလိုက်ခြင်းလည်းဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အလေးထားချက်နှင့် မျှော်လင့်ချက်မှာ သံလွင်မြစ်အကြေရှိ၊ လူများ၏ ဘဝများနှင့် ၎င်းတို့၏ နေထိုင်ရှင်သန်မှု၊ လူမှုဘဝများအကြောင်းကို ပိုမိုသိရှိနားလည်လာနိုင်ရန်ဖြစ်ပြီး၊ သံလွင်မြစ်ကြောင်းတလျှောက် ဆည်များဆောက်လုပ်ခြင်း မပြုအောင်ပိတ်ပင်တားဆီးရေး လှုပ်ရှားမှုအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ ထောက်ခံအားပေးမှုများ ပိုမိုရရှိလာရေးပင်ဖြစ်ပါသည်။ တချိန်တည်းမှာပင်၊ မြစ်အကြေပိုင်းနေပြည်သူ

^၁ *Dammed by Burma's Generals: The Karenni Experience with Hydropower Development from Lawpita to the Salween*, Karenni Development Research Group, 2006. သံလွင်ဆည်များစီမံချက်နှင့်ပတ်သက်၍ နောက်ဆုံးပေါ်အခြေအနေကို သိလိုပါက www.salweenwatch.org ကိုကြည့်ပါ။

များကို၊ ဤဆည်များ၏ သက်ရောက်လာဖွယ်ရှိသော ဆိုးကျိုးများကိုလည်း တင်ပြအသိပေးနိုင်ရန်လည်းရည်ရွယ်ပါသည်။

တင်ပြပုံနည်းစနစ်

တိုးတက်သောမွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO) အဖွဲ့ဝင်များဖြင့်၊ သုတေသနအဖွဲ့တစ်ခုကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ပြီး၊ (၂၀၀၅)-(၂၀၀၆) ခုနှစ်အတွင်းတွင်၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း၊ သံလွင်မြစ်ဝရှိ မြို့နယ်(၅)ခုကို၊ လှည့်လည်လေ့လာစေခဲ့ပါသည်။ ဤအဖွဲ့သည် သံလွင်မြစ်နှင့် ၎င်းသို့စီးဝင်သော မြစ်လက်တက် (၂)ခုမှ ရေချိုကို၊ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် ရော အိမ်သုံးအတွက်ပါ၊ အသုံးပြုနေကြရသည့် ကျေးရွာပေါင်း (၁၀၀) ကျော်ကိုစစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် အဖွဲ့သည် အချို့ကျေးရွာများရှိ လယ်သမားများ၊ တံငါများ၊ မိခင်များ၊ ကုန်သည်များ၊ ကျန်းမာရေးလုပ်သားများ၊ ကျေးရွာလူကြီးများနှင့် အသေးစိတ်ကျသော တွေ့ဆုံမေး မြန်းမှုပေါင်း (၃၀) ခန့်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများသည် သံလွင်မြစ်နှင့် ပတ်သက်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ၊ အတွေ့အကြုံ အခက်အခဲနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများအကြောင်းတို့ကို အလေးထားမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် သက်ဆိုင်ရာ ရေးသားထားသောစာတမ်းများနှင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းလေ့လာချက်များကို ပေါင်းစပ်ဖော် ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာရေးသားချက်စာတမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍၊ (MYPO) က၊ သံလွင်ဆည်တာတမံ စီမံချက်နှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာချက်မှတ်တမ်းများ၊ ဆည်များတည်ဆောက်မှုကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူသားများအပေါ် ထိခိုက်နစ်နာစေမှု ဆိုးကျိုးများအကြောင်းကို လေ့လာချက်မှတ်တမ်းများကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။

မွန်လူမျိုးတို့၏နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း

ခမာလူမျိုးတို့၏ သားချင်းများဖြစ်သော၊ မွန်လူမျိုးတို့သည် မူလအားဖြင့်ဘီစီ (၂၅၀၀နှင့်၁၅၀၀)အကြားတွင်၊ မွန်ဂိုလီးယားကုန်းမြင့်ဒေသမှနေ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ဝင်ရောက် အခြေချခဲ့ကြပါသည်။^၂ ထိုင်းနိုင်ငံတွင်းရှိ အချို့နေရာများ၌လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းနှင့် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများ၌လည်းကောင်း၊ အခြေချနေထိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ မွန်တို့သည် စိုက်ပျိုးရေးဖြင့်သက်မွေးလုပ်ကိုင်စားသောက်ကြသော လူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး၊ မြေဆီမြေနှစ်ကောင်းသော မြစ်ကြောင်းတလျှောက်နှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများတွင် သားစဉ်မြေးဆက် အခြေချနေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓသာသနာကို စတင်ဆောင်ယူလာကြသူများလည်းဖြစ်သည်။

^၂ *The Mon, a people without a country*, Mon Unity League, 1997.

မွန်ဘုရင်နိုင်ငံတော်များသည်၊ (၁၄) ရာစုတိုင်သည်အထိ၊ ဂျော့တီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသမှ အရှေ့ဘက်တလွား ကမ္ဘောဒီးယားဒေသအထိရောက်အောင် သြဇာအာဏာဖြန့်ကျက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထင်ရှားကျော်ကြားသော ပုဂံမင်းဆက်ပျက်သုဉ်းပြီး နောက်ပိုင်းတွင်၊ မွန်မင်းဆက်တစ်ဆက်သည် (၁၂၈၇) ခုနှစ်မှ (၁၅၃၉) ခုနှစ်အထိအောက်မြန်မာနိုင်ငံကို အုပ်စိုးခဲ့သည်။ ထို့အပြင် (၁၅၅၀-၅၃) ခုနှစ်တွင်လည်း ခေတ္တအုပ်စိုးခဲ့သေးသည်။ နောက်ဆုံး မွန်ဘုရင်နိုင်ငံတော်သည် တံသာဝတီနိုင်ငံတော်ဖြစ်ပြီး၊ (၁၇၄၀) ခုနှစ်မှနေ၍ မြန်မာဘုရင်က လာရောက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သော (၁၇၅၅) ခုနှစ်အထိ၊ မွန်ဘုရင်များက အုပ်စိုးခဲ့သည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော မွန်လူမျိုးတို့ သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရပြီး၊ ပိဋကစာပေများနှင့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများကိုလည်း မီးတိုက်ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော မွန်လူမျိုးတို့သည်လည်း၊ ဆိုင်းယမ်း (ထိုင်း)နိုင်ငံထဲသို့ ပြေးဝင်ခဲ့လျှံခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ မွန်တို့သည် တိုင်းပြည်မဲ့ လူမျိုးတစ်မျိုး ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။^၉

ဗြိတိသျှတို့၏ ကိုလိုနီကျွန်ပြုမှုကို နှစ်ပေါင်း(၁၀၀) နီးပါးခံခဲ့ရပြီးနောက်၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် (၁၉၄၈)ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်၌ မွန်ခေါင်းဆောင်တို့က မွန်စာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုထိန်းသိမ်းခွင့်၊ မွန်ပြည်သူတို့အတွက် မွန်ကောင်စီဖွဲ့စည်းခွင့်တို့အပါအဝင်၊ လူမျိုးစုအခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ဤတောင်းဆိုချက်များအားလုံးကိုပယ်ချခဲ့ကာ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီအစိုးရသစ်သည်၊ မွန်နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကိုနှိပ်ကွပ်ခဲ့သည်။ မွန်ခေါင်းဆောင်တို့ကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ချုပ်နှောင်ခြင်းများပြုခဲ့သည့်အပြင်၊ မွန်လူမျိုးများနေထိုင်ရာ ကျေးရွာများကိုလည်း မီးတိုက်ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။ ဤအကျိုးဆက်များကြောင့်၊ မွန်တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိအခြားလူမျိုးစုများနှင့်အတူ၊ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲကို စတင်ကိုင်စွဲခဲ့သည်။ အစဦးတွင် မွန်ပြည်သူ့တပ်ဦး (MPF) ကခေါင်းဆောင်ပြီး၊ နောက်ပိုင်းတွင် မွန်ပြည်သစ်ပါတီ (NMSP)က ခေါင်းဆောင်သည်။ မွန်ပြည်သစ်ပါတီသည် (၁၉၉၅) ခုနှစ်တွင်၊ ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (နဝတ)ဟု ခေါ်သော စစ်အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုရခဲ့သည်။ ထိုသဘောတူညီချက်ရရှိထားသည့်တိုင်၊ မွန်ပြည်သစ်ပါတီ၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကို၊ စစ်အစိုးရက ဆက်လက်ဖိအားပေး၊ နှောင့်ယှက်ဟန့်တားနေဆဲဖြစ်သည်။ ထို့အပြင်၊ အတင်းအကျပ်လုပ်အားစေခိုင်းခြင်း၊ ပေါ်တာဆွဲခြင်း၊ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ငွေတောင်းခြင်း၊ စိုက်ပျိုးခြံများနှင့် လယ်ယာများကို လျော်ကြေးမပေးဘဲ သိမ်းယူခြင်း၊ ဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ အဓမ္မဖမ်းဆီးခြင်းတို့အပါအဝင်၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖျက်မှုများလည်း မွန်ဒေသအတွင်း ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်သည်။

^၉ Ibid.

မွန်ပြည်နယ်အတွင်း လတ်တလော ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများ

မွန်ပြည်နယ်၏ လူဦးရေ (၂. ၅) သန်းရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းရပြီး၊ အများစုမှာ မွန်လူမျိုး များဖြစ်သည်။ မွန်လူမျိုးအများစုသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးကြသည်။ မြစ်ဝှမ်း များ၏ မြေဆီကောင်းသောနေရာများ၌ လယ်များ၊ ရာဘာနှင့်သစ်သီးခြံများ၊ ဟင်းသီးဟင်း ရွက်ခင်းများ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ကြသည်။ မွန်ပြည်နယ်သည် ပင်လယ်နှင့် ထိစပ်နေသည့်အပြင်၊ အဓိကမြစ်ကြီး(၃)သွယ်ဖြစ်သော သံလွင်၊ ဂျိုင်းနှင့်အတ္တရံမြစ်တို့ ဖြတ်သန်းစီးဆင်းနေမှု ကြောင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းသည်လည်း အရေးပါသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအပေါ်တွင်၊ အကြီးအကျယ်တည်မှီနေ သည်ဖြစ်ရာ၊ မြေယာသည် မွန်ပြည်သူတို့အတွက် ဘဝရပ်တည်ရေး၊ ဘဝကောင်းမွန်ဖွံ့ဖြိုးတိုး တက်ရေးတို့အတွက် အထူးအရေးကြီးလှသည်။ သို့သော်လည်း၊ အုပ်စိုးသူစစ်အစိုးရသည်၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူတို့ထံမှ ဤသို့အရေးကြီးသည့် အရင်းအမြစ်ပစ္စည်းများကို ခိုးယူနေ လျက်ရှိပါသည်။ မြေယာ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အတင်းအဓမ္မသိမ်းပိုက်ခြင်းနည်းဖြင့် လုယက် ယူနေပါသည်။

မွန်ပြည်နယ်အတွင်း မြေယာသိမ်းပိုက်မှုအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ် စုံစမ်းလေ့လာမှုများအရ (၁၉၉၈) ခုနှစ်မှ (၂၀၀၂) ခုနှစ်အတွင်း၊ မြန်မာစစ်တပ်က မြေယာ ဧကပေါင်း (၈,၀၀၀) နီးပါးကို သိမ်းယူခဲ့ပြီး၊ ပိုင်ရှင်များအဖို့ ဆုံးရှုံးသွားသော မြေယာများ အတွက် လျော်ကြေး အပြည့်အဝမရရှိပါ။^၉ လယ်မြေများ၊ သစ်သီးခြံ၊ ကွမ်းသီးခြံ၊ ရာဘာခြံ များကို အဓမ္မသိမ်းယူမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသောကြောင့်၊ ယနေ့အခါတွင် မွန်ပြည် နယ်တွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို အကြီးအကျယ် ခြိမ်းခြောက်နေလျက်ရှိသည်။

မြေယာသိမ်းပိုက်မှုများအပြင်၊ အတင်းအကျပ်လုပ်အားစေခိုင်းခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက် ငွေတောင်းခြင်းများကြောင့်၊ ပြည်သူများမှာ မိမိတို့၏လယ်ယာဥယျာဉ်ခြံမြေများတွင် ကောင်းမွန်စွာ အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းမရှိကြပါ။ သူတို့၏ လုပ်ခအကျိုးကိုလည်း အပြည့်အဝ ခံစားနိုင်ခြင်းမရှိကြပါ။ သာဓကအနေနှင့်ပြရမည်ဆိုလျှင် တံငါလုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးနေသူ များအပေါ် အခွန်အတုတ်ကြီးလေးစွာကောက်ခံနေပြီး၊ နယ်မြေခံ (နအဖ) အာဏာပိုင်များက လှေများကို အတင်းအကျပ်ချောဆွဲခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းထိခိုက်ကြရပါသည်။ လူ့ အသက်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာအား တိုက်ရိုက်ခြိမ်းခြောက်သော လုပ်ရပ်များကိုလည်း စစ်တပ်က ကျူးလွန်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာစစ်သားများက ၎င်းတို့၏ ဖျော်ဖြေရေးအတွက်”အလုပ်အ

^၉ No Land to Farm, Human Rights Foundations of Monland, 2003.
^{၁၀} လိင်မှုဆိုင်ရာ စော်ကားမှုများနှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်များ ပိုမိုသိရှိလိုပါက၊ Catwalk to the Barracks: Conscripted of Women for Sexual Slavery and Other Practices of Sexual Violence by Troops of the Burmese Military in Mon Areas, Women and Child Rights Project, 2005. ကိုကြည့်ပါ။ ထပ်မံဖြစ်ပေါ်သော သတင်းများကို သိရှိလိုပါက www.rehmonnya.org အင်တာနက်စာမျက်နှာ ကိုကြည့်ပါရန်။

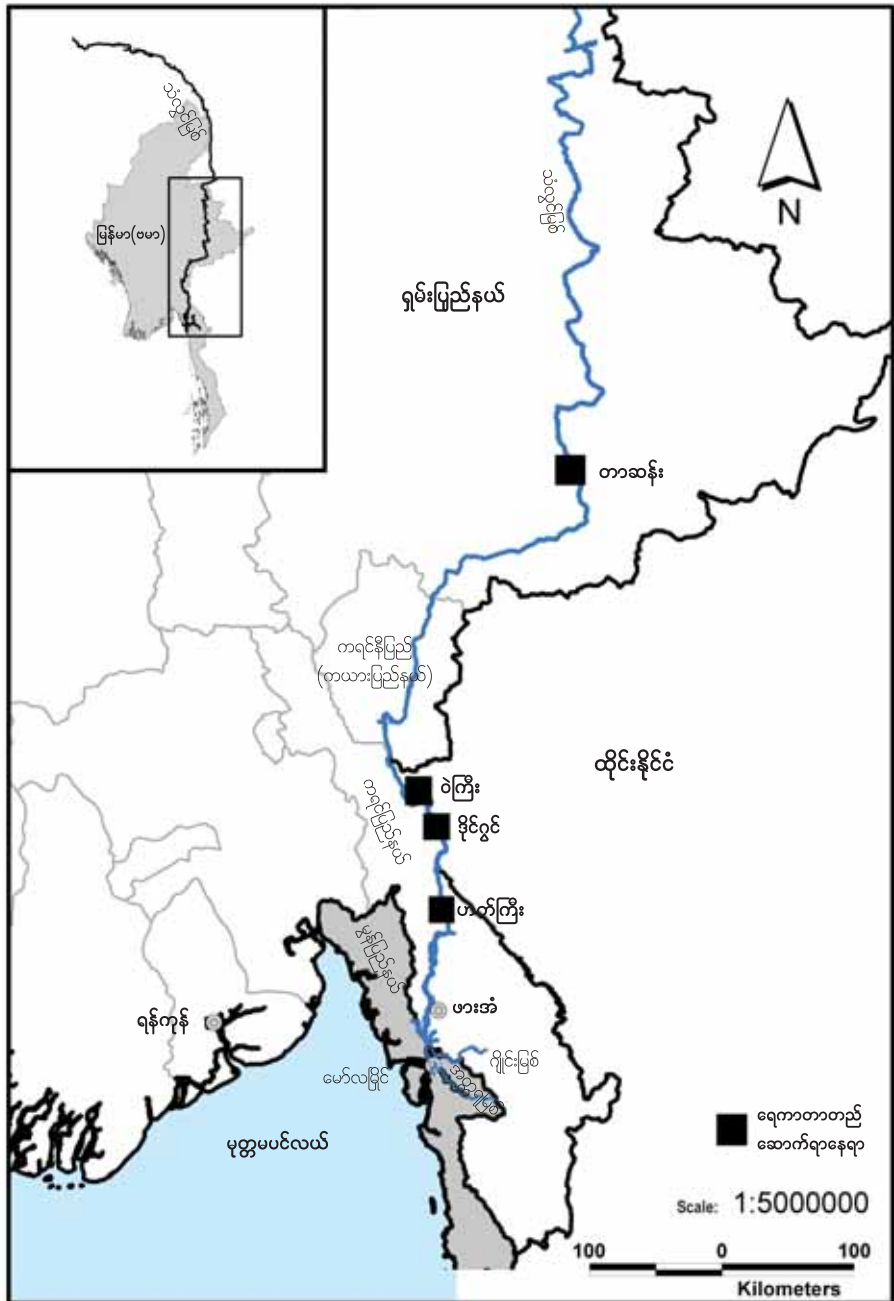
ကျေးပြုအမျိုးသမီးများ” အတင်းအကျပ်ဆင့်ခေါ်ခြင်း၊ လိင်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး၊ ၎င်းဖြစ်ရပ်များကို မွန်ပြည်နယ်အတွင်းမှ ထွက်ပေါ်လာခဲ့သောသတင်း များ၊ အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့နိုင်ကြပါသည်။^၁

မွန်ပြည်နယ်အတွင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးမှုများလည်းဖြစ်ပွား နေပါသည်။ သာကောအားဖြင့် စစ်အစိုးရသည် ကုမ္ပဏီများနှင့် ပူးပေါင်း၍ တနင်္သာရီတိုင်း၌ သစ်ခုတ်မှုများနှင့် ဆီအုန်းစိုက်ခင်းများအတွက် တောရှင်းခြင်းများကို ဧကထောင်ပေါင်းများ စွာပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ မွန်ပြည်နယ်အတွင်းတွင်လည်း၊ အလားတူ စစ်အစိုးရနှင့်ထိုင်းစီးပွားရေး ကုမ္ပဏီများပူးပေါင်းကာ ဆောင်ရွက်လာမည့်၊ စီးပွားဖြစ်စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကိုလည်း ဆောင်ရွက်လာရန် ရှိနေပါသည်။ သစ်ထုတ်လုပ်ခြင်းသည်လည်း ပြဿနာတစ်ခုအဖြစ်ဆက် လက်ရှိနေပါ သည်။ သို့အတွက်ကြောင့်၊ ဒေသအတွင်းတွင် ပတ်ဝန်းကျင် ရိုက်ခတ်ပျက်စီးမှု များဖြစ်ပွားလျက်ရှိနေကာ၊ ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို အကြီးအကျယ် ထိခိုက်စေပါသည်။ အခြားအသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများပြောင်းလဲလုပ်ကိုင်စရာ မရှိသဖြင့်၊ ဒေသခံပြည်သူတို့သည် ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် အခက်အခဲပေါင်းများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပညာရေးစနစ်သည် ပို၍ဆိုးရွားလာနေလျက်ရှိပြီး၊ ကျောင်းစားရိတ် များမှာလည်း ပြည်သူများ မတတ်နိုင်လောက်အောင် ကြီးမြင့်နေကြပါသည်။ အကယ်၍ အထက်တန်းကျောင်းသားတစ်ဦးသည် ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားနေထိုင်မည်ဆိုပါက၊ တစ် နှစ်လျှင် တစ်သန်းကျပ်အထိ ကုန်ကျနိုင်ပါသည်။ ဤပမာဏသည် သာမန်ပြည်သူလူထု များအတွက် အလွန်များပြားလှပြီး၊ ဤအခြေအနေကြောင့် ကျောင်းသားများနှင့် မိဘများ သည်၊ သူတို့၏ အနာဂတ်ပညာရေးအတွက် မတွေးနိုင်ဖြစ်လာရပါသည်။ အချို့သောမိသားစု များသည်၊ တစ်နှစ်လုံး ရရှိသောဝင်ငွေကို ပေါင်းလျှင်သော်မှ၊ ဤမျှလောက်သော ပမာဏကို မရရှိနိုင်ကြပါ။

လူငယ်၊ လူကြီးအတော်များများသည် ပြည်တွင်းရှိ မတရားဖိနှိပ် ဆက်ဆံခံရမှုများ နှင့်၊ မနှစ်မြို့ဖွယ် အခြေအနေများကို ခံနိုင်ရည်မရှိတော့သည်ကတစ်ကြောင်း၊ မိမိတို့၏ ဘဝ အဆင့်အတန်းတိုးတက်မြင့်မားလာရေးအတွက် ရည်ရွယ်သည်က တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့်၊ မိမိတို့ကျေးရွာကို စွန့်ခွာကာ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ နှင့်စင်ကာပူနိုင်ငံသို့သွား၊ အိမ် နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ အလုပ်ရှာသွားရောက်လုပ်ကိုင်နေလျက်ရှိကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ သံလွင်မြစ်ပေါ်မှ ရေကာတာတည်ဆောက်ရာ နေရာများ

၈ တိမ်းစောင်းမခံနိုင်သောမျှခြေ

အပိုင်း (၂)

သံလွင်မြစ်၏ ပထဝီအနေအထားနှင့် လေပေဒ

သံလွင်မြစ်

ကုလသမဂ္ဂ ပညာရေး၊ သိပ္ပံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့ (UNESCO) ၏အဆိုအရ သံလွင်မြစ်ညာပိုင်းသည်၊ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဇီဝမျိုးနွယ် စုံလင်ထွေပြားဆုံး သမပိုင်းဒေသတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။^၆ ထိုင်းအစိုးရကလည်း (၂၀၀၀)ခုနှစ်က၊ ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်ရှိ သံလွင်မြစ်ကြောင်းတလျှောက်တွင် အရေးပါသော နိုင်ငံတကာ စီမံမြေတောတစ်ခု အဖြစ် သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းထားရန် စီမံကိန်းချခဲ့ပါသည်။^၇ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဓိက မြစ်ကြီးများအနက် သံလွင်မြစ်သည် လွတ်လပ်စွာ၊ အရှည်ဆုံးစီးဆင်းသော မြစ်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်း မြစ်ကြောင်းတလျှောက်ရှိ မှီတင်းနေထိုင်ကြသော လူသိန်းပေါင်းများစွာ အကျိုးပြုပေးနေ သည်။ သံလွင်မြစ်သည် မွန်ပြည်နယ်မြို့တော်ဖြစ်သော၊ မော်လမြိုင်မြို့တွင်၊ မြစ်ဝကျယ်သွားပြီး ကပ္ပလီပင်လယ်နှင့် တွေ့ဆုံသွားသည်။ ၎င်းမြစ်သည်နေရာတွင် ဒီလှိုင်းများဖြစ်လာပြီး၊ ဒေသ ခံတံငါများ၏ ပြောဆိုချက်အရ မြစ်ကမ်းတလျှောက်ရှိ မြစ်ဝနှင့် ၎င်း၏ မြစ်လက်တက်များ အကြားတွင် ကူးချည်သန်းချည် လုပ်နေကြသော ငါးအမျိုးပေါင်းရာနှင့်ချီ၍ ကျက်စားနေကြ ကြောင်းဆိုကြပါသည်။ မြစ်ကမ်းဝဲယာ၌ ပေါက်ရောက်နေသော လမုတောများနှင့် အပင်များ သည်လည်း၊ သဘာဝအရ ဒီရေလှိုင်းများ ရုတ်တရက်မြင့်တက်လာခြင်း၊ လှိုင်းလုံးကြီးများနှင့် ရေတိုက်စားခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးပါသည်။ ထို့အပြင် ငါးများနှင့်အခြားသက်ရှိသတ္တဝါများ အတွက် အထူးကျက်စားခိုလှုံရာ နေရာအဖြစ်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ သံလွင်မြစ်အောက် ပိုင်းအရပ်ဒေသသည် ဆိုးကျိုးများသော အကြီးစား ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံချက်များ၏ နှောင့်ယှက်မှုမှ ကင်းဝေးနေသည့်အတွက်၊ အရှည်တည်တံ့လာခဲ့သော၊ မြစ်နှင့် ပင်လယ်ဆုံရာကြွယ်ဝအား ကောင်းသည့်၊ ဂေဟဗေဒ စနစ်တစ်ခု ဖြစ်နေပါသေးသည်။

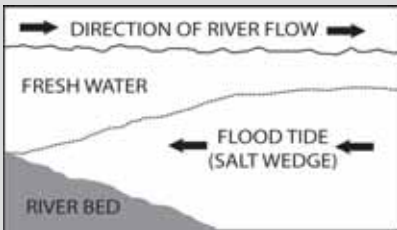
^၆ *The Salween Under Threat: Damming the Longest Free River in Southeast Asia*, Salween Watch, Southeast Asia Rivers Network, and the Center for the Development Studies, 2004.

^၇ *Ibid.*

ပင်လယ်နှင့်ဆုံရာ မြစ်ဝဒေသများ

ပင်လယ်နှင့်ဆုံရာ ဤမြစ်ဝဒေသများသည်၊

- ❑ မြစ်များထဲမှရေချိုနှင့် သမုဒ္ဒရာမှ ရေငံတို့ဆုံတွေ့ရာနေရာများဖြစ်သည်။
- ❑ ကမ္ဘာမြေပေါ်ရှိ ဇီဝဒေသဘောအရ ထုတ်လုပ်မှုအကောင်းဆုံးသောဂေဟစနစ်များဖြစ်သည်။
- ❑ အမြစ်မိမ်းအပင်များဖြင့် နေ့စွမ်းအင်ကို၊ အာဟာရစွမ်းအင်အဖြစ်ပြောင်းလဲပေးသော အစားအစာကွန်ရက်စနစ်အဖြစ် စုပုံရာအရင်းအမြစ်များဖြစ်သည်။
- ❑ အပင်အမျိုးအစား အချို့အတွက်သာ ပေါက်ရောက်ရှင်သန်နိုင်သည်။ (ဤအပင်မျိုးများသည် ပင်လယ်နှင့်ဆုံသော မြစ်ဝဒေသမှာ ရှိနေသည့် ရုပ်ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေမှာ သာရှင်သန်နိုင်သည်။)
- ❑ သဘာဝတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အချို့၏ ဘဝသက်တမ်း အဆင့်အချို့တွင်၊ ခိုလှုံ့ကျက်စားနေထိုင်ရာဒေသဖြစ်သည်။

ပင်လယ်နှင့်ဆုံရာ မြစ်ဝဒေသများ၌ ရေချိုသည် ပင်လယ်ရေထက်ပို၍ ပေါ့ပါးသဖြင့်၊ ရေငံ၏အပေါ်မှနေ၍ စီးဆင်းကြသည်။ သမုဒ္ဒရာထဲမှနေ၍ သယ်ဆောင်လာသော၊ အဟာရဓါတ်များသည်၊ မြစ်ထဲ သို့ဝင်ရောက်လာကြသောကြောင့်၊ အပင်များကြီးထွားရန်မြေဆီဩဇာထက်

သန်သောနေရာများအဖြစ်ပြောင်းလဲပေးသည်။ အမှန်တွင် ဤမြစ်ဝဒေသများသည် ကမ္ဘာပေါ် ရှိဇီဝဗေဒသဘောအရ ထုတ်လုပ်မှုအကောင်းဆုံးဂေဟစနစ်နေရာများအနက်မှတစ်ခုဖြစ်သည်။ လေ့လာချက်များအရတွေ့ရှိသည်မှာ၊ အဓိကထုတ်လုပ်ရေးစွမ်းအား(တနည်းအားဖြင့်) photosynthesis (နေရောင်ခြည်ဖြင့် အာဟာရဓါတ်အဖြစ်ပြောင်းလဲပေးသောစနစ်) စနစ်ဖြင့်နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ကို တိရစ္ဆာန်များ၏ အစာအဟာရအဖြစ်ပြောင်းလဲပေးနိုင်နှုန်းထားသည် မြက်ခင်းပြင်များ၊ သစ်တောများထက်၊ နောက်ဆုံးပြုပြင်ထားသောအထွက် တိုးစိုက်ပျိုးဒေသများမှာ ထက်မြစ်ဝဒေသများတွင်ပို၍ မြင့်မားသည်။

အချို့သော အပင်မျိုးအစားများသည် မြစ်ဝဒေသများ၏ ထူးခြားသောရုပ်အခြေအနေများမှာသာလျှင် ရှင်သန်နိုင်ကြပြီး အချို့အပင်များသည်၊ မြစ်ဝဒေသများ

မှာပင်နေရာ ရွေး၍ပေါက်ရောက်တတ်ကြသည်။ မြစ်ဝဒေသများတွင် အပင်များ ပေါက်ရောက်ခြင်းနှင့်နေ ရာရွေးချယ်၍ပေါက်ရောက်ခြင်းအတွက်၊ အဓိက အကြောင်း အချက်မှာ ရေတွင်အင်ဓါတ်ပါ ဝင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ အချို့သောအပင်များသည် ဆားဓါတ်ပါဝင်မှုနှုန်း မြင့်မားသော ရေများကိုလည်း ခံနိုင်ရည်ရှိကြပြီး၊ သူတို့စုတ်ယူ သွင်းလာသော ဆားဓါတ်များကို၊ သူတို့အရွက်များ၏ မျက်နှာပြင်ပေါ် တွင်ရှိသော အထူးဆားပေါက်များမှနေ၍ ပြန်၍စွန့်ထုတ်ကြသည်။ အချို့သော အပင်များမှာ ဆားဓါတ်အနည်းငယ်ပါရှိမှုနှင့်ပင် ခံနိုင်ရည်မရှိသောကြောင့်၊ ပင်လယ်ရှိ မြစ်ဝဒေသ ၏ ဆားဓါတ်ရေပေါက်နိုင်သောနေရာများ၌သာ ပေါက်ရောက်ကြသည်။ ဤအမျိုးအ စားကြားတွင်၊ အချို့သော အပင်အမျိုးအစားများမှာ သင့်တင့်သော ဆားဓါတ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိပြီး၊ ပင်လယ်မြစ်ဝဒေသရှိ ဆားဓါတ်အနည်းငယ်သက်ရောက်သော နေ ရာများ၌ ပေါက်ရောက်ကြသည်။^၁

*Copyright 2003 Canadian Wildlife Service & Canadian Wildlife Federation**

သံလွင်မြစ် အကြောင်းရှိ အဓိကမြစ်လက်တက်ကြီးများ

သံလွင်မြစ်၏ အဓိကမြစ်လက်တက်ကြီး (၂) ခုဖြစ်သော၊ ဂျိုင်းမြစ်နှင့် အတ္တရံမြစ်တို့ သည်လည်း ကျေးရွာပေါင်းများစွာအတွက် အရေးပါလှပြီး၊ ဒေသနေပြည်သူတို့သည် စိုက်ပျိုး ရေးလုပ်ငန်း၊ ငါးဖမ်းလုပ်ငန်း၊ သန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းများ၊ ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေးစသည့်လုပ် ငန်းများအတွက် ဤမြစ်ကြောင်းများအပေါ်တွင်မှီခိုနေကြရပါသည်။ ဤမြစ်လက်တက်သည် ပင်လယ်နှင့် မြစ်မကြီးသံလွင်မှ ဝင်လာသောငါးများအဖို့ အရေးပါသော ငါးရစ်သားပေါက် ရာနေရာများလည်းဖြစ်ပါသည်။

အတ္တရံမြစ်

အတ္တရံမြစ်သည် ထိုင်းနယ်စပ်ရှိ ဘုရားသုံးဆူတောင်ကြားမှ မြစ်ဖျားခံပြီး၊ သံလွင် မြစ်နှင့် တွေ့ဆုံရန်အတွက် အနောက်ဘက်သို့စီးဆင်းသည်။ မွန်ဘာသာဖြင့် ဤမြစ်ကို “ပီးကဒေါ” ဟု ခေါ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ ငါးအသေးစား တစ်မျိုး၏ အမည်ဖြစ်ပြီး၊ နယ်မြေခံ မွန်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများက ဤအမည်ကိုသာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြသည်။ မြစ်သည် ပင်လယ် အဝအရောက်တွင်၊ သံလွင်မြစ်ထဲသို့ စီးဝင်သဖြင့် မြစ်တွင်းသို့ ဒီရေရောက်သည်။ ဒီရေဖြစ် လာသောကြောင့် မြစ်ရေမြင့်တက်လာကာ၊ ဒီရေသည် မော်လမြိုင်မြို့ကို ကျော်ဖြတ်၍ ကျိုက် မရောမြို့နယ်တွင်းအထိ ရောက်သည်။ ဒေသခံတို့က ဤမြစ်ကို ခရီးသွားလာရအတွက် အသုံးပြုကြသည်။ အထူးသဖြင့် လမ်းများမှာ ဗွက်ထပြီးသွားလာရန် ခက်ခဲသောမိုးတွင်း အချိန်တွင် အသုံးပြုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မြစ်လက်တက် တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း အတ္တရံမြစ်သည် တံငါလှေများနှင့် အစိုးရကူးတို့ သင်္ဘောများ ဝင်ထွက်သွားလာနိုင်လောက်အောင်ကျယ်

ဝန်းသည်။ သင်္ဘောများဖြင့် မြို့မှနေ၍ ကုန်စည်များသယ်ဆောင်လာကြပြီး၊ မြစ်ကြောင်း တလျှောက်ရှိ ကျေးရွာများသို့ အပြန်အလှန်ကူးလူးသယ်ဆောင်ကြသည်။

ဂျိုင်းမြစ်

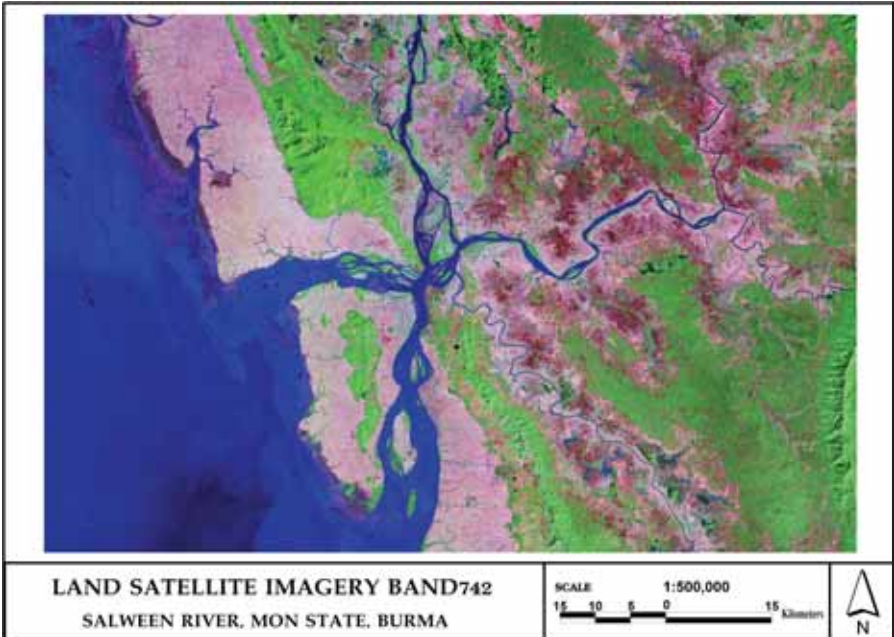
နောက်အရေးပါသောမြစ်လက်တက်တစ်ခုမှာ ဂျိုင်းမြစ်(မွန်ဘာသာစကားဖြင့်ဂ ဂျိုင်းဖြစ်သည်။) ဖြစ်သည်။ အတ္တရံမြစ်ကဲ့သို့ပင်၊ ၎င်းသည် ဒီရေအတက်အကျရှိပြီး၊ ရေချိုရေ ငံစပ်သည်။ ဤမြစ်သည် မြို့တော်နှင့် ကျေးရွာနေ ဒေသခံပြည်သူတို့အကြား အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရာ၌လည်းကောင်း၊ အလွန်အရေးပါလေ သည်။ သင်္ဘောများသည်၊ ခရီးသွားပြည်သူများနှင့် သစ်၊ ဝါး၊ အိမ်မိုးဖက်၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ သစ်သီးဝလံတို့ကဲ့သို့သော ဒေသထွက်ကုန်များကို သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးနိုင်ကြသည်။

မြစ်ကြောင်းတလျှောက်ရှိ ဒေသခံပြည်သူတို့သည် ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ လယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် အိမ်သုံးရေအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ မှီခိုအားထား နေကြသည်။ အသက်ကြီးသည့် လယ်သမားကြီး တစ်ဦးကပြောပြသည်မှာ၊ “ဘကြီးက

အထွဋ်အမြတ်ထားသောနေရာ-ဘွန်လောင်းကျွန်း (ခေါင်းဆေးကျွန်း)
မွန်ပြည်နယ်ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အတော်များများက ကော့ဘွန်လောင်း (ဘွန် လောင်းကျွန်း) မှ ရေသည် “စွမ်း” သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ မြစ်(၅)သွယ်ဖြစ်သော သံလွင်၊ နေ့စုစီ၊ ဂျိုင်း၊ အတ္တရံနှင့် စန္ဒယော်မြစ်တို့သည် ဤကျွန်း၌ လာရောက်ပေါင်းဆုံ ကြသည်။ ဤကျွန်းသည် တမူထူးခြားသော ပထဝီမြေပြင်အနေအထားရှိသည် သာမ က၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဆံတော်အပါအဝင်၊ ဓါတ်တော်မွေတော်အများအပြား ထားရှိရာနေရာ ဖြစ်သည်။ ကျွန်းမှာ ရွာတစ်ရွာမှ မရှိသော်လည်း၊ ရဟန်းသံဃာများနှင့် မယ်သီလရင်များ တရားအားထုတ်ရာ ဘုန်းကြီးကျောင်း တစ်ကျောင်းတည်ဆောက်ထားပြီး၊ တန်ခိုးကြီး ဘုရားတစ်ဆူရှိသည်။ မင်းတုန်းမင်းကြီးသည် (၁၈၈၄)ခုနှစ်တွင်၊ ဤဘုရား၌ ရွှေခေါင်း လောင်းတော်တစ်ခု လှူဒါန်းဆက်ကပ်ခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်အတော်များများကလည်း ဤ ကျွန်းပေါ်တွင် ဘုရားအတွက် မြေနှင့်အခြားလှူဖွယ်ပစ္စည်းများ လှူဒါန်းခဲ့ကြသည်။ ရေမည် မျှကြီးကြီး၊ ဘုရားအထိ ရေမရောက်ဟု ဒေသခံပြည်သူများ ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ဤအ ထွဋ်အမြတ်နေရာမှ ရေသည် ရောဂါဘယ အတော်များများကို ပျောက်ကင်းစေသည်ဟု လူအများယုံကြည်ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဘုရားပူးသူများသည် ဤနေရာမှရေကို ပရိတ်ရေ အဖြစ်ဆောင်ထားရန် ခပ်ယူသွားလေ့ရှိကြသည်။ ဤပရိတ်ရေသည် အနာရောဂါများကို ပျောက်ကင်းစေသည်သာမက၊ အိမ်တွင်းနှင့်ခန္ဓာကိုယ်တွင်းရှိမကောင်းဆိုးရွားများကို လည်းနှင်ထုတ်ပေးသည်ဟု အချို့ကဆိုကြပါသည်။

* မြန်မာဘာသာအားဖြင့်၊ ခေါင်းဆေးကျွန်းဟု ခေါ်သည်။

ပင်လယ်နှင့်ဆုံရာ သံလွင်မြစ်ဝဒေသ Satellite ပုံ

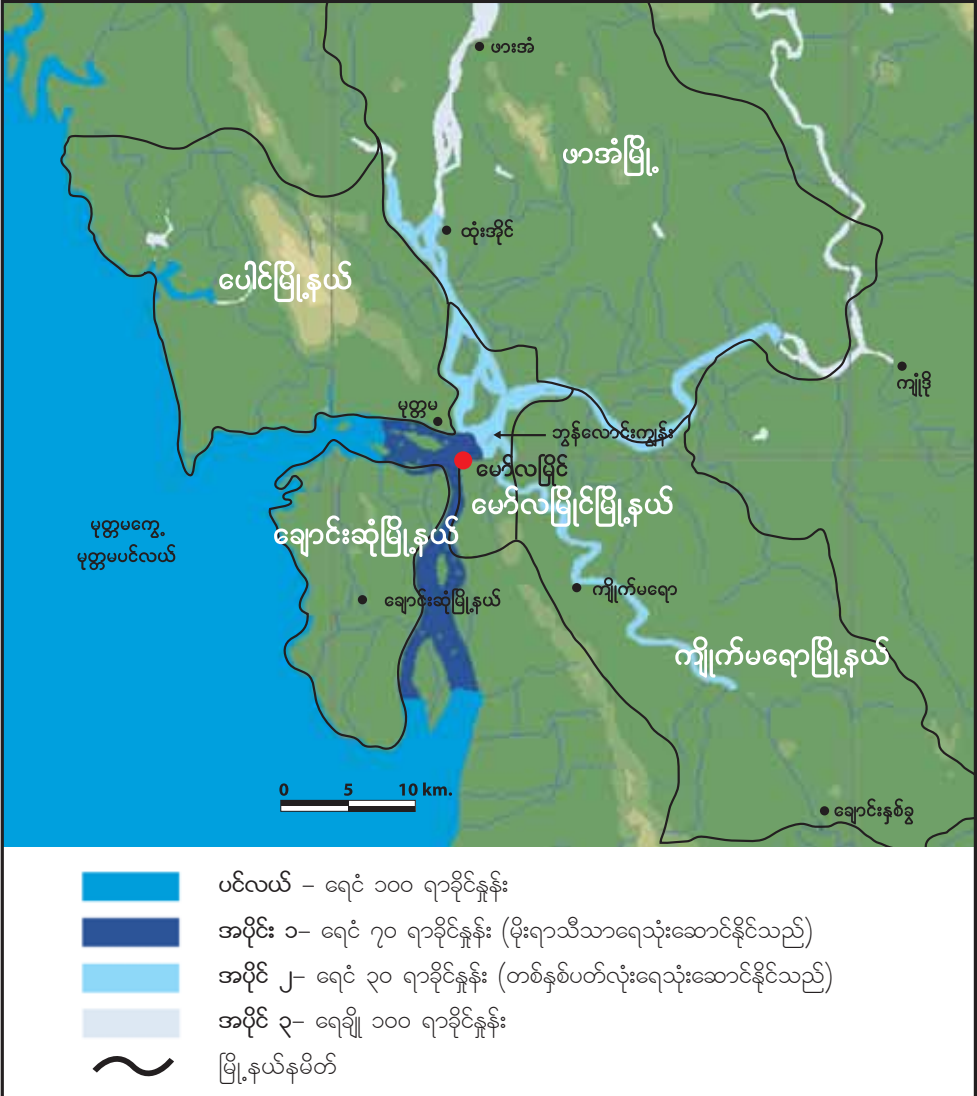
Source: Thailand Geo Informatics and Space Technology Development Agency

ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်လိုက်၊ စပါးစိုက်လိုက်နဲ့ ဒီနေရာဒီဒေသမှာ လုပ်ကိုင်စားရတာပျော်ပါတယ်။ ရေက လယ်ကွင်းတွေထဲကို အလွယ်တကူ သွယ်ယူလို့ရတာကိုး။ ပြီးတော့ မြစ်ထဲမှာ ငါးတွေကလဲပေါတော့၊ ငါးဟင်းစားဖို့ဆိုတာ ပူစရာမလိုဘူးပေါ့။” ဟုဆိုပါသည်။

သံလွင်မြစ်ဝရှိ ကျွန်းများ

ချောင်းဆုံမြို့နယ်တစ်ခုလုံးသည် သံလွင်မြစ်ဝရှိ ကျွန်းကြီးတစ်ကျွန်းဖြစ်ပြီး၊ အခြားဝန်းရံထားသော ကျွန်းငယ်အများအပြားတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းသည်။ ပေါင်မြို့နယ်အတွင်းမှာလည်းကျွန်းများ(၂၀)ရှိသည်။ (မြေပုံကို ကြည့်ပါ။) ဤကျွန်းများသည်စပါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့်သစ်သီးဝလံများ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် မြေဩဇာအလွန်ထက်သန်လှပြီး ဖြစ်ထွန်းသည့်အတွက် အခြားနေရာမှာထက် ဤကျွန်းမြေများသည် ပို၍ဈေးကြီးကြသည်။ အောင်မင်္ဂလာကျွန်း၊ ဟင်္သာကျွန်းနှင့် ကုလားကျွန်းစသည်တို့ကဲ့သို့သော ကျွန်းကြီးများသည်၊ ဧက(၃၀၀)ကျော်ခန့် ကျယ်ဝန်းကြပြီး၊ ရွာများအတည်တကျဖြင့်ရှိနေကြသည်။ အခြားကျွန်းများ၌ ရွာများအတည်တကျမရှိတတ်သော်လည်း၊ ကျွန်းသူကျွန်းသားတို့သည် ထိုကျွန်းပေါ်၌ တစ်နှစ်ပတ်လုံး နေထိုင်လေ့ရှိကြသည်။ ကျွန်းပေါ်မှာနေသော ကလေးများအတွက် မူလတန်းကျောင်းတစ်ကျောင်းရှိပြီး၊ ကျွန်းသားများသည် အခါကြီးရက်ကြီးများရှိမှသာလျှင်ရွာမကြီး

သံလွင်မြစ်အောက်ပိုင်း - ရေချိုနှင့်ရေငံဆုံရာ

သို့ ပြန်သွားလေ့ရှိကြသည်။ ပွဲလမ်းများရှိ၍ သူတို့ကိုပြန်လာရန် ခေါ်ကြသောအချိန်မှသာ လျှင် ရွာမကြီးသို့ပြန်လာကြသည်။ “ကျွန်းမှာနေရတာပိုကောင်းသေးတယ်၊ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အစိုးရကို ဘာကြေးညာ ကြေးတွေပေးစရာမလိုဘူး” ဟု အသက်(၅၀)အရွယ်ရှိ ကျွန်းသူမကြီးတစ်ဦးက ဆိုပါသည်။

ကျွန်းအများစုသည် အမြဲအစွဲတည်ရှိနေသော ကျွန်းများဖြစ်သော်လည်း၊ အချို့ကျွန်းများသည် နံးတင်မှုကြောင့် ယာယီပေါ်လာသော မြေနုကျွန်းများဖြစ်သည်။ ဤမြေဩဇာကောင်းသော မြေနုကျွန်းများသည် တစ်နှစ်မျှသာခံပြီး၊ နောက်ပိုင်း၊ မုတ်သုန်ရာသီကျရောက်သောအချိန်၌ လှိုင်းကြမ်းများ ရိုက်ပုတ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ရေမြုပ်တိုက်စား၍သော်လည်းကောင်း၊ ပျောက်ကွယ်သွားတတ်ကြသည်။ သို့သော်လည်း၊ ရွာသားများက ဤမြေများကို အလှအယက် လိုချင်ကြသည်။ ကျွန်းကြီးကျွန်းငယ်တို့က ရှေ့မှခံနေသဖြင့်၊ ရေကြောင်းသည် ဖြာထွက်သွားပြီး၊ မြေနုကျွန်းများကို အလွယ်တကူတိုက်စားပစ်ကာ၊ ကျွန်းအသစ်များနှင့် သဲခုံအသစ်များ ပြန်၍ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အချို့နေရာများ၌ နွေရာသီတွင် ရေစစ်ချိန်ဖြစ်ပါက ခါး(သို့မဟုတ်)ဒူးဆစ်လောက် ရေအနက်သာရှိသည်။ ဒီရေတက်လာချိန်၌မူ မရများသည်၊ မြစ်ကမ်းနဖူးအထိတက်လာပြန်လေသည်။

သံလွင်မြစ်အောက်ပိုင်း၏ ဇလဗေဒ

ဒီရေလှိုင်းများ

သံလွင်မြစ်နှင့် ၎င်း၏အဓိကမြစ်လက်တက်များသည်၊ ပင်လယ်ဒီရေနှင့်အတူကုန်းတွင်းသို့ (၇၅) ကီလို မီတာခန့်အထိ ဒီရေအတက်-အကျရှိတတ်ပါသည်။ တစ်နေ့လျှင် ရေနှစ်ကြိမ်တက်သည်။ လ၏ဆွဲငင်အားကြောင့်ရေတက်ချိန်သည် တစ်နေ့နှင့်တစ်နေ့၊ တစ်နာရီ ကွာခြားသည်။ (MYPO) ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ၊ သံလွင်မြစ်ရေသည် မြစ်ဝမှ (၂၅) ကီလိုမီတာကွာဝေးသော ထုံးအိုင်ရွာအထိ ရောက်ရှိသည်။ အတ္တရ်မြစ်ရေသည် မြစ်ဝမှ (၇၆) ကီလိုမီတာကွာဝေးသော ကြာအင်းဆိပ်ကြီးမြို့နယ် ချောင်းနှစ်ခွကျေးရွာအထိတက်သည်။ ဂျိုင်းမြစ်ရေသည် မြစ်ဝမှ ကီလိုမီတာ (၆၀) ကွာဝေးသော ကော့ကရိတ်မြို့နယ် ကျိုဒိုးရွာအထိ ရောက်သည်။ (မြေပုံကို ကြည့်ပါ) ဒီရေသည် မြစ်ရေအတိမ်ဆုံးဖြစ်သော ပြေလန့်နှင့် မေလတို့တွင် အသိသာဆုံးဖြစ်သည်။

သံလွင်မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသရှိ အပိုင်း(၃) ပိုင်း-ရေချိုနှင့်ရေငံ ဆုံတွေ့မိခြင်း

မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသ၏ ပထဝီမြေပြင်အနေအထားအရ သံလွင်မြစ်ရေကို ယေဘူယျအားဖြင့် အပိုင်း(၃)ပိုင်း ပိုင်းခြားနိုင်ပါသည်။ ပထမပိုင်းသည် ကပ္ပလီပင်လယ်ဝတွင်ဖြစ်ပြီး၊ ဆားငံခါတ်အများဆုံးပါဝင်သောရေဖြစ်သည်။ ဒုတိယအပိုင်းသည် မြစ်ဝမှပို၍ အထက်ကျ

သောနေရာတွင်ရှိပြီး၊ ရေချိုပါဝင်မှုနှုန်းပိုများသည်။ တတိယအပိုင်းသည် ဖားအံမြို့နယ်တွင် ရှိပြီး၊ ဒီရေလိုင်း သက်ရောက်မှုရှိသော်လည်း၊ ရေချိုများချည်းသာရှိနေသည့်အပိုင်းဖြစ်သည်။

ပင်လယ်နှင့်အနီးဆုံးဖြစ်သော ကျေးရွာအချို့သည်၊ အထွေထွေကိစ္စများအတွက် ရေရယူသုံးစွဲရန်၊ မြစ်ရေကို မိုးရာသီတွင် သုံးစွဲနိုင်ကြပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်မိုးရာ သီတွင်သာ၊ ရေချိုပါဝင်မှုနှုန်း အများဆုံးဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤတွင် ကျေးရွာသား များနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုးသူများသည် ဒီရေမတက်မီနှင့် ရေစစ်ချိန်တွင် မြစ်ရေကို သွယ်ယူကြသည်။ သို့ရာတွင်၊ ခြောက်သွေ့ရာသီ၌မူ မြစ်ရေချိုသည် အလွန်အားနည်းသဖြင့်၊ ပင်လယ်ဆားငံရေကို တွန်းလှန်ထုတ်ရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်ချေ။ သို့အတွက်ကြောင့် ဤကာလ များတွင် ရေသုံးစွဲ၍မရချေ။ “ခြောက်သွေ့ရာသီမှာ ကျနော်တို့ရွာအဖို့တော့ ရေရှားပါးတဲ့ ရာသီဘဲ” ဟု မြစ်၏ ဤအပိုင်းတွင်နေထိုင်သော ရွာသားတစ်ဦးက ပြောပြပါသည်။ “သုံးရေ အတွက် ရေကို ရေလှောင်ကန်တွေနဲ့ လှောင်ထားရတယ်။ နွေရာသီမှာ ဟင်းသီးဟင်း ရွက်စိုက်ပျိုးဖို့ဆိုတာ စဉ်းစားလို့မရဘူး” ဟု ကျွန်းသားတစ်ဦးက ပြောပြပါသည်။

ဒုတိယအပိုင်းသည် ပင်လယ်မှ အတော်အတန်ဝေးကွာပြီး၊ ခြောက်သွေ့ရာသီ၌ ဆားငံရေပါဝင်မှုနည်းပြီး၊ မိုးရာသီ၌မူရေချိုသက်သက် နီးပါးလောက်ဖြစ်နေသည့်အပိုင်းဖြစ် သည်။ ဤဒေသ၌ စပါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့်ရာသီပေါ်သစ်သီးဝလံများကို စိုက်ပျိုးကြပြီး၊ မော်လမြိုင်မြို့နှင့်အခြားမြို့နယ်များသို့ ရိက္ခာထောက်ပံ့ရာ ကျွန်းအများအပြားပါဝင်သည့်အ ပိုင်းဖြစ်သည်။ ဤနယ်မြေရှိလူများသည် ဒီရေအတက်အကျကို တွေးပူနေစရာမလိုဘဲ၊ တစ်နှစ် ပတ်လုံး၊ သံလွင်မြစ်ရေကို သုံးစွဲနိုင်ကြပါသည်။ အကြောင်းမှာ မြစ်၏ ဤအပိုင်းရှိ ရေသည် အိမ်သုံးအတွက်ရော၊ လယ်ယာသုံးအတွက်ပါ အမြဲပင်ရေချိုဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

နောက်ဆုံးအပိုင်းမှာ၊ ပင်လယ်မှပို၍ ဝေးကွာပြီး၊ ဒီရေ၏သက်ရောက်မှုရှိသည့်တိုင်း၊ တစ်နှစ်ပတ်လုံး ရေချိုရနိုင်သောမြစ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ဤအပိုင်းကို မြစ်၏တတိယပိုင်းဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

မြစ်အောက်ပိုင်းနေ လူမှုအသိုက်အဝန်းများ

(MYPO) စစ်တမ်းကောက်ယူရရှိချက်အရ ဤမြို့နယ် (၅) ခုအတွင်း၊ သံလွင်၊ အတ္တရံနှင့် ဂျိုင်းမြစ်ရိုးတလျှောက်တွင် တည်ရှိပြီး၊ ဥယျာဉ်စိုက်ခြင်း၊ လျှော်ဖွပ်ဆေးကြောခြင်း၊ ချက်ပြုတ်ခြင်းနှင့် သောက်သုံးခြင်းတို့အတွက် ရေချိုကို တိုက်ရိုက်သုံးစွဲနေကြသော၊ ကျေးရွာ ပေါင်း(၁၀၀)ခန့်ရှိပါသည်။^{၁၁} မော်လမြိုင်မြို့သည်လည်း သောက်ရေအတွက်၊ သံလွင်မြစ်ရေကို မြို့ရေပေးရေးစနစ်၏ တစ်ကဏ္ဍအဖြစ် မှီခိုအားထားနေရပါသည်။ (အောက်မှာကြည့်ပါ) ထို့ အပြင် မြစ်ရေကို တိုက်ရိုက်အားထားခြင်းပြုသော၊ အခြေကျပြီးရွာကြီး(၁၀)ရွာ ပါဝင်သော

^{၁၁} ဤမြို့နယ် (၅) ခုမှာ၊ မော်လမြိုင်၊ ပေါင်၊ ချောင်းဆုံ၊ ကျိုက်မရောနှင့် ဖားအံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကျေးရွာများ၏ စာရင်းအသေးစိတ်၊ နေထိုင်သူ လူဦးရေတို့ကို နောက်ဆက်တွဲတွင် ကြည့်ပါ။

ကျွန်းပေါင်း(၃၀)လည်းရှိပါသေးသည်။ ဤကျေးရွာများ၏ လူဦးရေစုစုပေါင်းသည် ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် သန်းတစ်ဝက်ခန့်ရှိပါသည်။ (နောက်ဆက်တွဲကိုကြည့်ပါ။)

အလွန်သိပ်ပွေးညံ့သော ထိန်းညှိမှု

မွန်ပြည်နယ်သည် အပူပိုင်းမုတ်သုန်ရာသီဥတုရှိသော ဒေသတစ်ခုဖြစ်သည်။ သိသာထင်ရှားသော ရာသီဥတု (၂) ခုရှိသည်။ ဇွန်လမှ အောက်တိုဘာလအထိ၊ မုတ်သုန်ရာသီ (ခေါ်)မိုးရာသီတွင် မိုးအကြီးအကျယ်ရွာသွန်းပြီး၊ စိုထိုင်းဆများပါသည်။ အောက်တိုဘာလမှ မေလအထိ ခြောက်သွေ့ရာသီတွင်မူ မိုးနည်းပါးပြီး၊ စိုထိုင်းဆနည်းပါသည်။ မော်လမြိုင်မြို့၏ နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ မိုးရေချိန်သည်(၄၈၂)စင်တီမီတာရှိပြီး၊ မိုးရေချိန်အများစုသည် မိုးရာသီတွင်၊ ရွာသွန်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဆန်စပါးသည် မိုးရာသီ သီးနှံဖြစ်သဖြင့်၊ ၎င်းကိုဇွန်လမှာ စိုက်ပျိုးပြီး၊ အောက်တိုဘာလတွင် ရိတ်သိမ်းကြပါသည်။ စပါးခင်းများသည် မိုးရာသီအတွင်းမှာ ရေများဖုံးလွှမ်းနေကာ စပါးခင်းများထဲ၌ ရေသတ္တဝါများ ပေါက်ပွားရင်သန်နိုင်ကြပါသည်။ ဤသို့ဖြင့်လယ်သမားများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုတို့အတွက် ပရိုတိန်း(အသားဓါတ်)ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။ စပါးရိတ်သိမ်းအပြီး၊ ခြောက်သွေ့ရာသီတွင် ရေချိုအလုံအလောက်ရရှိရာ နေရာများတွင်၊ လယ်ကွက်များကိုရှင်းလင်းပြီး ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ စိုက်ပျိုးကြသည်။ သစ်သီးခြံများသည် သစ်သီးပင်မျိုးစုံထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးထားသည်ဖြစ်ရာ တစ်နှစ်ပတ်လုံး သစ်သီးများထွက်ရှိနေကြပါသည်။

ဤသဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်သော သံသရာလည်မှုများကြောင့်၊ သံလွင်မြစ်ကမ်းနဖူးရှိ လယ်မြေများတွင် သဘာဝအလျောက် ရေဖုံးလွှမ်းမှုများ မုချပင် ရှိချေသည်။ မိုးရာသီ၌ ရေချိုပါဝင်မှုနှုန်း များသဖြင့် စပါး၊ သစ်သီးပင်နှင့် အခြားသော ဟင်းသီးဟင်းရွက်ပင်များကို ထိခိုက်စေခြင်းမရှိပေ။ သို့ဖြစ်ရာ ရေဖုံးလွှမ်းမှုများသည် အန္တရာယ်မဖြစ်စေပါ။ သို့ရာတွင် နွေရာသီ၌ မြစ်အတွင်း၌ ဆားငံရေပါဝင်မှုနှုန်းများသည်။ သို့ဖြစ်ရာလယ်သမားတို့သည် မိုးရာသီရေကြီးခြင်းကို မစိုးရိမ်ကြဘဲ၊ နွေရာသီရေကြီးခြင်းကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ကြပါသည်။ ဧပြီလ-မေလများတွင် တက်ရေသည် ဆားငံရေပါဝင်မှုနှုန်းများသည်ဖြစ်ရာ၊ လယ်သမားများ အကြောက်ဆုံးဖြစ်သည်။ လယ်ကွက်ထဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ အခြားစိုက်ပျိုးခြံ များထဲသို့ သော်လည်းကောင်း၊ ဆားငံရေများဝင်မိပါက သီးနှံများကို အကြီးအကျယ်ထိခိုက်ပျက်စီးစေနိုင်ပါသည်။

ပေါင်မြို့နယ် အောင်မင်္ဂလာကျွန်းရှိ သံလွင်မြစ်ကမ်းနဘေးမှ ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ခင်းခြံ

သို့ဖြစ်သည့်တိုင် ကျွန်းများနှင့်လယ်ကွက်များသည် ဆားငံရေအမြုပ်ခံရခဲ့ပါသည်။ အကြောင်းမှာ လယ်သမားများသည်၊ ဤသို့သောအခြေနေမျိုးအောက်၌ စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင် နည်းများကို သိရှိထားကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သာဓကဆောင်ပြုရပါလျှင်-လယ်သမား များသည်၊ မိမိတို့၏ ဟင်းရွက်ခင်းများနှင့်သစ်သီးခြံများထဲတွင် ရေနုတ်မြောင်းများတူထားကြ ပြီး၊ ဒီရေကျကျချင်းမှာရေများကို ထုတ်လွှတ်ပစ်နိုင်အောင် စီစဉ်ထားခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ပြေလနှင့်မေလ မတိုင်ခင်မှာလည်း၊ မိမိတို့၏ သီးနှံများနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက် များကို အပြီးအပိုင် ရိတ်သိမ်းထားနှင့် တတ်ကြပါသည်။ စိုက်ပျိုးမြေကွက်များထဲသို့ ဆားငံ ရေ(၁)ကြိမ်၊ (၂) ကြိမ်ဝင်ရုံလောက်နှင့်လည်း မြေဆီလွှာကို ထိခိုက်စေခြင်းမရှိပေ။ မြေဆီလွှာ ကို ထိခိုက်စေခြင်းမရှိသည့်အပြင် မြေဆီလွှာမှာ အာဟာရတိုးလာစေ ပြီး၊ ယခင်ကထက်ပင် ပို၍ကောင်းလာစေပါသည်။

ဤတွင်ရှင်းလင်းသိသာသော အချက်မှာ၊ ဒေသခံပြည်သူတို့သည် မြစ်စီးဆင်းမှု သဘာဝ၊ သံသရာလည်ပုံ နှင့်အညီ လုပ်ကိုင်စားသောက်နေကြသည်ဟူသော အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြစ်တို့သည် ဒေသခံပြည်သူတို့အား အကျိုးပြုပြီး၊ သူတို့အတွက် ကောင်းကျိုး ချမ်းသာကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ရေကိုမြစ်ညာရှိဆည်များမှနေ၍ ပိတ်ဆို့ထားလိုက် ပါက၊ ဤသို့ အလွန်သိမ်မွေ့နူးညံ့သော မြစ်ရေကြောင်းစနစ်ကို ပြောင်းလဲသွားစေလိမ့်မည်ဖြစ် ပြီး၊ ပြည်သူတို့၏ စားဝတ်နေရေးကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေပါလိမ့်မည်။ ထို့အပြင် နှစ်ပေါင်းမရေ မတွက်နိုင်အောင် တည်ရှိခဲ့သည့် ဂေဟစနစ်အတွင်းရှိ သက်ရှိသတ္တဝါများနှင့်၊ ၎င်းတို့၏ခို လှုံနေထိုင်ရာနေရာများ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်နိုင်သော၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပြဿနာများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာပေလိမ့်မည်။

အပိုင်း (၃)

ရေကာတာကြီးများတည်ဆောက်မှု၏ မြစ်အောက်ပိုင်းအပေါ် ရိုက်ခတ်မှု

မြစ်ရေစီးဆင်းပုံပြောင်းလဲမှုသည် ရေကာတာများ၏ အောက်ပိုင်းဒေသများတွင် နေထိုင်နေကြသော လူသန်းပေါင်းများစွာ၏ ဘဝများအပေါ် အကြီးအကျယ်ရိုက်ခတ်မှုရှိစေပါသည်။ ထိုလူထုများသည်၊ ငါးအရနည်းသွားခြင်း၊ ရေအရည်အသွေးညံ့ဖျင်းသွားခြင်းတို့အပြင်၊ တချိန်ကသွယ်ယူပြီး၎င်းတို့၏ မြေယာများကိုမြေသြဇာကျွေးခဲ့၊ ရေတွင်းများကို ရေဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့သော နှစ်စဉ်ပုံမှန်တက်နေကျ တက်ရေများပြတ်တောက်ပုံပျက်သွားခြင်းတို့နှင့် ကြုံတွေ့ခံစားကြရပါသည်။^{၁၁}

ကမ္ဘာတလွှားရှိ ရေကာတာကြီးများတည်ဆောက်ခြင်းကြောင့်၊ မြစ်အောက်ပိုင်းအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများအကြောင်း စိစစ်ထားသည့် လေ့လာတွေ့ရှိချက် အများအပြားရှိပါသည်။ ဤရိုက်ခတ်မှုများအကြောင်းကို နောက်ပိုင်းစာမျက်နှာများတွင်ဖော်ပြထားပါသည်။

ရေစီးဆင်းပုံများ

အထူးသဖြင့် မြစ်ညာပိုင်းရှိ ရေကာတာများကို ရေဖြည့်ပေးနေချိန်အတွင်း၌၊ မြစ်အောက်ပိုင်းမှာ ရေချိုစီးဆင်းမှု လျော့ကျသွားနိုင်ပါသည်။ ရေချိုလျော့နည်းသွားခြင်းကြောင့် စိုက်ပျိုးသီးနှံများကို ပျက်စီးစေသော ဆားငံရည်များ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာနိုင် ပေသည်။ ပို၍ သေချာခိုင်မာသော မှတ်တမ်းများကဖော်ပြသည်မှာ၊ အကြီးစားရေအားလျှပ် စစ်ခါတ်အားထုတ်လုပ်ရေးရေကာတာများတည်ဆောက်ခြင်း၏အကျိုးဆက်ကားရေစီးဆင်းမှု၌

^{၁၁} *Silenced Rivers: The Ecology and Politics of Large Dams*, Patrick McCully, 2001.

သဘာဝမကျသော စီးဆင်းမှုများဖြစ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ရေများကို လွှတ်ပေးလိုက်သော ကြောင့်၊ မြစ်ညာပိုင်းတွင် ရေတက်လာခြင်းကြောင့်၊ မြစ်ကမ်းများကို တိုက်စားပစ်ခြင်း၊ မြစ်ကမ်းဘေး ဥယျာဉ်များနှင့် ကျွန်းများကို ပျက်စီးစေခြင်းနှင့်၊ မြစ်အောက်ပိုင်းများတွင် မတော်တဆထိခိုက်မှုများကို ဖြစ်စေခြင်း၊ စသဖြင့် တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သဘာဝမ ကျဘဲ ရေအမြင့်ပြောင်းလဲမှုကြောင့်၊ ဇလဗေဒဆိုင်ရာ လတ်တလောအကြောင်းအချက်များ ပေါ်မှာ အမှီသဟဲပြုပြီး နေရာရွှေ့ပြောင်းကြရသော သတ္တဝါမျိုးကွဲများကိုလည်း၊ ထွေပြားစေပါ သည်။ ဤသို့ဖြင့် ငါးအရေအတွက်အပေါ်တွင်၊ ရိုက်ခတ်မှုရှိလာစေပြီး၊ သတ္တဝါများ၏ အသက် ရှင်တည်တံ့ရေးကို အဆုံးစွန်ထိတိုင် ထိခိုက်စေပါသည်။^{၁၄} သဘာဝအတိုင်း ရေစီးဆင်းပုံသံ သရာလည်နေရာမှ၊ လျှပ် စစ်ခါတ်အားပေးစက်ရုံ၏ လိုအပ်ချက်တစ်ခုတည်းအတွက် စီးဆင်း ရသောအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားခြင်းကြောင့်၊ သဘာဝအတိုင်း ရေလျှံသော သံသရာကို လည်း ပြောင်းလဲသွားစေနိုင်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် လယ်ယာထုတ်လုပ်ရေးစွမ်းအားနှင့် ငါးဖမ်းဆီးရရှိမှုအပေါ် တွင်ရိုက်ခတ်မှုရှိစေပါသည်။

ရေအရည်အသွေး

စီးဆင်းနေသောရေသည် ငြိမ်သက်သွားသောအခါ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဓါတုဗေဒ ဆိုင်ရာ၊ အပူချိန်ဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများကြောင့်၊ ရေလှောင်တမံနှင့် ရေ လှောင်တမံအောက်ပိုင်းရှိ မြစ်ပါ ညစ်ညမ်းသွားစေနိုင် ပါသည်။ (Silenced Rivers မှ)

ရေသည်ရေလှောင်တမံထဲသို့ ရောက်သွားသောအခါ၌၊ ရေတွင်အောက်စီဂျင်ပါ ဝင်မှုနှုန်းနှင့် ရေ၏အပူချိန်တို့ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပြီး၊ ဤသို့ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ငါးနှင့်အခြား ရေသတ္တဝါများကို ဘေးဥပါဒ်ဖြစ်စေပါသည်။ ယခုအခါ၌ သိပ္ပံပညာရှင်တို့ကလည်း ရေလှောင် တမံထဲရှိ ငါးများ၌ ပြဒါးပါဝင်မှုနှုန်းမြင့်သည်ထက် မြင့်လာနေကြောင်း သတိပြုမိလာကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်က ဆိုလိုသည်မှာ ရေသည်ညစ်ညမ်းသွားသည်ဖြစ်ပြီး၊ ရေညစ်ညမ်းမှု သည် လူသားတို့အဖို့လည်း ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်သည်ဟူ၍ တွေ့ရှိလာကြပါသည်။ ကနေဒါ နိုင်ငံ၌ ဆည်တစ်ခု တည်ဆောက်ပြီးစီး၍၊ (၆)နှစ်အကြာ၌ ဆည်အောက်ပိုင်းမြစ်ဝမှာ နေထိုင် နေကြသော ကရီ(Cree) လူမျိုးတို့၏ (၆၄)ရာခိုင်နှုန်း၏ သွေးထဲတွင်၊ ပြဒါးပါဝင်မှု အဆင့် သည် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့က သတ်မှတ်ထားသော ခံနိုင်ရည် အဆင့်ထက် များစွာလွန်ကဲ တည်ရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိကြရပါသည်။ (Silenced Rivers မှ)

အနည်အနှစ် (နံ့) များသုတ်ယုတ်သွားခြင်း

ရေကာတာများနှင့်ရေလှောင်ကန်ကြီးများသည်၊ မြစ်ထဲမှ အနည်အနှစ် (နံ့မြေ) တို့ကို ချုပ်ငင်ထားလိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ၎င်းတို့ကို မြစ်အောက်ပိုင်းသို့ စီးဆင်းရောက်ရှိမလာ တော့ပေ။ ဤသို့ဖြင့် မြစ်ဝဒေသများသည် သြဇာခါတ်ကြယ်ဝသော မြေဆီမြေနှစ်နှင့်ရေတို့ကို

ရေကာတာများ၏သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အပေါ် အဓိကရိုက်ခတ်မှုကြီးများ^{၁၂}

(က) ရေကာတာများ၊ ရေလှောင်တံခံကြီးများတည်ရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ရိုက်ခတ်မှုများ။

၁။ မြစ်အထက်ပိုင်းသည် မြစ်ဝှမ်းအဖြစ်မှ၊ ရေလှောင်ကန်ကြီးအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားခြင်း။
၂။ အနည်အနှစ်ပါဝင်မှုနှုန်း (နုံးတင်နှုန်း) ပြောင်းလဲသွားခြင်းကြောင့် မြစ်အောက်ခင်းကြမ်းပြင်၊ မြစ်ကမ်းပါး၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ ပင်လယ်မြစ်ဝနှင့် ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတို့၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာ ပြောင်းလဲသွားခြင်း။

၃။ မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသတွင် ရေအရည်အသွေး ပြောင်းလဲသွားခြင်း။ ။ မြစ်၏အပူအချိန်၊ မြေဩဇာဓိတ်ပါဝင်မှုနှုန်း၊ ရေအနည်အနှစ်(နုံး)ပါဝင်မှုနှုန်း၊ ပျော်ဝင်ဓါတ်ငွေ့များ၊ အလေးစား သတ္တုရောနှင့် အရာဝတ္ထုများ ပါဝင်မှု နှုန်းတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ။

၄။ ဇီဝရုပ်များ၏လှုပ်ရှားမှုကို ပိတ်ဆို့လိုက်ခြင်းနှင့် အထက်ဖော်ပြပါ (၁၊ ၂၊ ၃) အချက်များ၏ ပြောင်းလဲမှုများကြောင့်၊ သက်ရှိသတ္တဝါများ ဇီဝစုံလင်ထွေပြားမှု လျော့နည်းသွားခြင်း။

(ခ) ရေကာတာအသုံးပြုမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောရိုက်ခတ်မှုများ

၁။ မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသ၏ ဇလဗေဒပြောင်းလဲမှုများ

- (က) စီးဆင်းသောရေလုံးအင်အား စုစုပေါင်းပြောင်းလဲခြင်း။
- (ခ) ရာသီအလိုက်စီးဆင်းသော ရေလုံးအင်အားပြောင်းလဲခြင်း။
- (ဂ) ရေလုံးအင်အား အကြီးအသေး အပြောင်းအလဲမြန်ခြင်း။
- (ဃ) စီးဆင်းသောရေလုံးအင်အား အလွန်အမင်း များလွန်းခြင်း၊ နည်းလွန်းခြင်း။

၂။ ရေစီးဆင်းပုံပြောင်းလဲသွားခြင်းကြောင့် မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာ ပြောင်းလဲခြင်း။

၃။ ရေစီးဆင်းပုံပြောင်းလဲသွားခြင်းကြောင့် မြစ်အောက်ပိုင်း၏ ရေအရည်အသွေး ပြောင်းလဲခြင်း။

၄။ မြစ်ကမ်း၊ မြစ်အနီးနားဝန်းကျင်၊ ရေလွှမ်းလွင်ပြင်ရှိ သတ္တဝါများ နားခိုရာနေရာများသည်၊ အထူးသဖြင့် ရေလွှမ်းမှု ပပျောက်သွားခြင်းကြောင့် လျော့နည်းသွားခြင်း။ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

^{၁၂} From *Silenced Rivers: The Ecology and Politics of Large Dams*, Patrick McCully, 2001.

နှစ်စဉ်ရရှိ ခြင်းမှ မရရှိတော့ပေ။ ဤ မြေဩဇာခံနှင့် မြေဆီမြေနှစ်ဆုံးရှုံးမှုတို့ က၊ စပါးနှင့်ဟင်း သီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုး မှုအထွက်နှုန်းကို ကျဆင်းစေပါသည်။ မြေယာများသည် မြေဩဇာနည်း လာပြီး သီးနှံအထွက်နှုန်းလည်း ကျ ဆင်းသွားစေပါသည်။ မြေယာအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုရှိရုံသာမက မြစ်အောက် ပိုင်းမှာ စီးဆင်းနေသောရေသည် ငါး မျိုးစိတ်များအဖို့လည်း အဟာရခံတ် ပါဝင်မှုနည်းသွားစေပါသည်။

လွန်ခဲ့သော(၅)နှစ်၊ (၆) နှစ်ခန့်တာကာလအ တွင်း၊ မဲခေါင်မြစ်မကြီးအတွင်း ရေစီးဆင်းပုံနှင့် ရေ အမြင့်တို့က၊ မကြုံစဖူးနှင့်အလျင်အမြန်ပြောင်းလဲ မှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောကြောင့်၊ မြစ်ကမ်းဘေး ဥ ယျာဉ်များကို တိုက်စားသွားခဲ့သည်။ မြစ်ကြောင်း တလျှောက်ရှိလူများ၊ အထူးသဖြင့် မိန်းမများက၊ ဤနယ်မြေဒေသတွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက် အမျိုးမျိုး စိုက်ပျိုးရန်အသုံးချခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။^{၁၃}

ဖွဲ့စည်းပုံ ပြောင်းလဲမှုများ

အနည်အနှစ် (နံ့) ဆုံးရှုံးမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ရိုက်ခတ်မှုများသည် မြစ်ဝတွင် အထူးသိသာပါသည်။ ကမ်းရိုးတန်းသည် အနည်အနှစ်များ အစားဖြည့်ပေးခြင်းမခံရပါက၊ လှိုင်းနှင့်တွေ့လျှင်ကမ်းပါးများ ပို၍တိုက်စားသွားမည်ဖြစ်ပြီး၊ နောက်ဆုံး၌ကျွန်းများပင် ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်ပါသည်။ တိုက်စားမှုထပ်မံ၍ဖြစ်စေသော အခြားအကြောင်းအချက် တစ်ခုမှာ၊ မြစ်ညာမှနေ၍ ထုတ်လွှတ်ပေးလိုက်သောရေများကြောင့်ဖြစ်သည်။ ရေလှောင်တ မံကြီး တစ်ခုမှနေ၍ ရေကိုထုတ်လွှတ်ပေးလိုက်သောအခါ၌၊ ၎င်းရေကို ‘ဆာလောင်ငတ်မွတ် နေသော’ ရေဟုဆိုကြသည်။

၎င်းသည်မြစ်အောက်ပိုင်းရှိ အောက်ခင်းကြမ်းပြင်နှင့်ကမ်းပါး များကို တိုက်စားပစ် ခြင်းအားဖြင့်၊ ၎င်းအနည်အနှစ်(နံ့)များကို ပြန်လည်သိမ်းသွားပေလိမ့်မည်။ မြစ်အောက်ခင်း ကြမ်းပြင်၊ မြစ်ကမ်း၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်နှင့် ကမ်းရိုးတန်းများ၏ တည်ဆောက်ဖွဲ့စည်းပုံပြောင်းလဲမှု များကြောင့်၊ စိုက်ပျိုးမြေများ လျော့ပါးသွားနိုင်ပြီး၊ လူများသည်လည်း ကျွန်းများမှနေ၍ ပြောင်းရွှေ့သွားရစေသော အခြေအနေဆိုက်ရောက်စေနိုင်ပါသည်။

^{၁၃} *The Mekong's Changing Currency*, Montree Chantawong, in Watershed, Vol. 11, No. 2, November 2005- January 2006.

^{၁၄} *The Mekong's Changing Currency*, Montree Chantawong, in Watershed, Vol. 11, No. 2, November 2005- January 2006.

သက်ရှိသတ္တဝါများ ဇီဝစုံလင်ထွေပြားမှု ပရိုတော့ခြင်း

မြစ်ဂေဟစနစ်များ ဤသို့တစ်စီပြိုင်ကွဲသွားခြင်းကြောင့်၊ ကမ္ဘာ၏စိမ့်မြေတောများ တွင် သက်ရှိသတ္တဝါအမျိုးအစားများ အလုံးလိုက်အရင်းလိုက်လျော့ကျသွားစေနိုင်ပါသည်။ (Silenced Rivers မှ)

ရေကာတာများတည်ဆောက်အပြီးတွင်၊ ငါးနှင့်နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် လူတို့အပေါ် ထိခိုက်ပုံများအကြောင်းကိုဖော်ပြသော လေ့လာချက်မှတ်တမ်းများ အများအပြားရှိပါသည်။ သာကေဖော်ပြရလျှင် အရှေ့တောင်အာရှမြစ်များဆိုင်ရာ ကွန်ရက်အဖွဲ့ (South East Asia Rivers Network) စာတမ်းပါဖော်ပြချက်အရ၊ ထိုင်းအစိုးရက အရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ ဥဘွန်ရတ်ချဏ္ဍာနီပြည်နယ် (Ubon Ratchatani Province)၌၊ ပက်မွန်းဆည် (Pak Mun Dam) တည်ဆောက်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင်၊ ငါးအမျိုးပေါင်း (၁၀၀)ခန့်အနက်၊ (၅၀)ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ပြီး၊ ကျန်ငါးအမျိုးအစားများသည်လည်း တဖြည်းဖြည်းအရေအတွက် ကျဆင်းလျက်ရှိသည်ဟု ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ သစ်ပင်နှင့်ဘယဆေးပင် အမျိုးရာပေါင်းများစွာလည်းပျက်စီးခဲ့ရပါသည်။

အပိုင်း (၄)

မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသ၏ ဘဝများနှင့် ၎င်းတို့အပေါ်ရိုက်ခတ်ပုံ

“ပုံမှန်အားဖြင့်၊ နေ့စဉ်စားဝတ်နေရေးအတွက် ကျနော်တို့မှာ ပိုက်ဆံများ များစားစားသုံးစရာမလိုပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ မြစ်ထဲကနေပြီး ငါးတို့၊ ဂဏန်း တို့၊ တိုင်းရင်းဆေးမြစ်တွေ၊ ငါးပိတွေ၊ အိမ်မိုးဖက်တို့၊ ထင်းတို့ကိုရတယ်။ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်အမျိုးမျိုး၊ သစ်သီးဝလံနဲ့ စားဆီတို့ကို ကိုယ့်လယ်ထဲကနေရနေတယ်လေ။ ကျနော်တို့ အဖို့တော့ ပိုက်ဆံမရှိရင်လဲ၊ ကိုယ့်လယ်ကိုယ့်မြေထဲမှာ ဣန္ဒြေရရရပ် တည်လို့ရနေတာဘဲဟာ။ ပိုက်ဆံက ကျန်းမာရေးကိစ္စတို့၊ ပညာရေးကိစ္စတို့အတွက် လောက်ပဲလိုတယ်။” (ပေါင်မြို့နယ်မှ အသက် ၅၀ အရွယ်ရှိ လယ်သမားကြီးတစ်ဦး)

“ကျနော်တို့က အလုပ်အတွက် စိတ်ပူစရာ မလိုဘူး။ ကျနော်တို့မှာ စပါးကျည်နဲ့အပြည့် ရှိတယ်၊ ဆီပုံးအပြည့်နဲ့ရှိတယ်၊ လယ်ထဲမှာ ဟင်းသီးဟင်းရွက် တွေရှိတယ်၊ သံလွင်မြစ်ထဲမှာ ငါးရှိတယ်၊ အိမ်မှာ ကြက်တွေ၊ ဝက်တွေမွေးထားတယ်၊ အပြင်ကနေဝယ်သုံးရတာဆိုလို့ဆားပဲရှိတယ်။” (ပေါင်မြို့နယ်မှ ကျေးရွာသားတစ်ဦး)

မြစ်ရိုးတလျှောက်နှင့်ကျွန်းများပေါ်နေ လူများသည်၊ သမားရိုးကျ သဘာဝပတ်ဝန်း ကျင်ရင်းမြစ်များအပေါ်ရပ်တည်နေထိုင်သော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုဖြင့်၊ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် ကျင့်သုံးနေထိုင်လာခဲ့ကြပြီး၊ လက်ရှိကာလတိုင်း၊ လယ်ယာ၊ ဥယျာဉ်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း၊ စသဖြင့် မိမိဘာသာရပ်တည်နေထိုင်ရှင်သန်နေကြသည်။ သူတို့သည် ရိုးရှင်းသော ဘဝနေ ထိုင်မှုပုံစံဖြင့် နေထိုင်ကြဆဲဖြစ်သည်။ နံနက်စောစောထ၍ လယ်ထဲဆင်းသည်။ နေဝင်ရီတ ရောအချိန်မှာ အိမ်ပြန်သည်။ တစ်ရွာမှ တစ်ရွာသို့လည်းကောင်း၊ မော်လမြိုင်နှင့် အခြားအ ရပ်များသို့လည်းကောင်း၊ ခရီးသွားမည်ဆိုလျှင်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ကူးလူးဆက်သွယ်ရေး အတွက် အဓိကယာဉ်အဖြစ်လှေကိုသုံးသည်။ စက်တပ်လှေများပေါ်လာပြီးနောက်ပိုင်းတွင်၊

လက်လှော်လှေများကို ရွာနီးပါးချင်း အချင်းချင်းအကြား သွာလာရာ၌သာ အသုံးပြုတော့သည်။ ကုန်းတွင်းရွာကြီးအချို့မှာသာ တစ်နေ့လျှင်၊ နှစ်နာရီ-သုံးနာရီမျှ လျှပ်စစ်မီးသုံးစွဲကြသော်လည်း၊ ကျွန်းသားအားလုံးနှင့် ကုန်းတွင်းရွာသားအချို့ကမူ ဖယောင်းတိုင်နှင့် ရေနံဆီမီးခွက်ကို ထွန်းနေကြရခဲရှိသည်။ ညအခါစောစော (ကိုးနာရီပတ်ဝန်းကျင်ခန့်)တွင်၊ အိပ်ယာဝင်ကြပြီး၊ နံနက်လေးနာရီ-ငါးနာရီတွင် အိပ်ယာထကြသည်။

လယ်ကွင်းသို့ သွားနေပုံ၊ ချင်းဆုံမြို့နယ်ကော့ရွဲကျေးရွာ

စပါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးပင်စိုက်ပျိုးခြင်းသည် အဓိကအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ အိမ်ထောင်စုတိုင်းလိုလို၌ပင်၊ ကျွဲ၊ နွားတို့ကဲ့သို့ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို မွေးမြူထားကြသည်။ ရွာနီးချုပ်စပ်များတွင် သစ်တောများမရှိသော်လည်း၊ မြစ်ရေစီးနှင့်ပါလာသော ရေမျောသစ်များကို ဆယ်ယူခြင်းအားဖြင့်၊ ချက်ပြုတ်ရန်နှင့် ခြံစည်းရိုးကာရန် သစ်များအလုံအလောက်ရနိုင်သည်။ ထင်းကိုအလိုရှိပါလျှင် ပင်လယ်ဝသို့ လှေတစ်စင်း

ဖြင့် ထွက်သွားပြီး၊ သစ်များကို လိုသလောက်ဆယ်ယူပြီး အိမ်ပြန်လာနိုင်ပါသည်။ တစ်ခါတရံ၌ မြစ်ထဲတွင် ရေမျောသစ်များ များလွန်းလှသဖြင့်၊ လှေလျှင်ပင် ဖြောင့်ဖြောင့်လှော်၍မရတတ်ချေ။ “ပင်လယ်ထဲမှာ သစ်တွေ၊ ဝါးတွေ ချည်းပဲပြည့်နေလို့၊ လှေသွားဖို့လမ်းတောင်ရှာလို့မရဘူး။” ဟု လှေသမားတစ်ဦးက ရှင်းပြပါသည်။ အထူးသဖြင့် မိုးပြင်းထန်စွာရွာသွန်းသော ဩဂုတ်လမျိုးတွင်ဖြစ်သည်။

အိမ်ခြေနှစ်ရာကျော်ရှိသောရွာတိုင်းမှာ၊ မနက်ခင်းဈေးရှိတတ်သည်။ အများအားဖြင့် ဒေသထွက်ကုန်များ ရောင်းဝယ်တတ်ကြပြီး၊ ဈေးတွင် ငါး၊ ပုဇွန်၊ ပဲတောင့်ရှည်၊ ချဉ်ပေါင်ရွက်ကဲ့သို့သော ရွာထွက်စားစရာများရောင်းချလေ့ရှိသည်။

အိမ်သုံးရေအတွက် အသုံးဝင်ပုံ

လူအများသည် လယ်ယာသုံးနှင့် အိမ်သုံးအတွက်ရေကို အလွယ်တကူရရှိရန်အလို့ငှာ၊ မြစ်ရိုးတလျှောက်တွင် အခြေချနေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ သူတို့အများစုမှာ ရေတွင်းများမရှိကြသော်လည်း၊ ရေရှားပါးမှုပြဿနာကို မကြုံတွေ့ကြရချေ။ ရွာသူရွာသား အားလုံးနီးပါးလောက်ပင် အိမ်သုံးနှင့် လယ်ယာသုံးအတွက် မြစ်ရေကို သုံးစွဲကြသည်။ ထို့အပြင်သောက်ရေအတွက်အများပိုင်ရေကန်များတူးထားကြသည်။ ရွာသားများကပြောပြကြသည်မှာ သောက်သုံးရေအတွက်၊ ရေတွင်းတူးရန် စဉ်းစားမိခြင်းပင် မရှိခဲ့ဟုဆိုပါသည်။ ရွာသားတစ်ဦးက “ရေတွင်းတူးလည်း အပိုပါဘဲ။ ဒို့ကတော့ရေတွင်းလိုတယ်လို့ကို မထင်ဘူး။ သံလွင်မြစ်

လဲရှိ၊ ရေကန်တွေလည်း ရှိနေတာဘဲဟာ”
ဟုပြောပြပါသည်။

သံလွင်မြစ်ကမ်း၌ အဝတ်လျှော်၊ ရေချိုးနေပုံ

တွင်းကျယ်ကျယ်၊ နက်နက်တူး
ထားလျှင် တာရှည်ခံလောက်အောင်၊ မြေ
သားက ခိုင်မာခြင်းမရှိသဖြင့် ကျွန်းသား
များနှင့် အချို့ရွာသားများအဖို့ ရေတွင်း
ကြီး ကြီးများတူးရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ချေ။ မြေက
အလွယ်လေးပြိုကျသွားနိုင်ပြီး၊ မြေမျက်နှာ
ပြင်နှင့် စိုက်ပျိုးမြေပျက်ရုံသာရှိမည်။ အချို့
နေရာများတွင် ရေတွင်းတူး၍ရသော်လည်း၊ ရေက အင်ဓါတ်ပေါက်နေသဖြင့်၊ သောက်၍
မရချေ။ သို့ဖြစ်ရာ လူအများစုသည် သောက်ရေနှင့် အထွေထွေသုံးရေအတွက်၊ ရေတွင်းတူး
လေ့မရှိကြဘဲ၊ သံလွင်မြစ်ရေကိုသာ နေ့စဉ်သုံးစွဲကြလေသည်။

ကျေးရွာပိုင်ရေကန်များ

သံလွင်မြစ်ရိုးရှိ ကျေးရွာအများစုသည်၊ အများပိုင်ရေကန်များထားရှိကြပြီးခြောက်
သွေ့ရာသီမှာ သုံးစွဲရေးအတွက်၊ မိုးရေကို သိုလှောင်ထားကြသည်။ သို့ဖြစ်စေ ခြောက်သွေ့ရာ
သီတိုင်းလိုလိုမှာ ဒေသနေပြည်သူများသည် ရေရှားပါးမှုနှင့်ကြုံတွေ့ရသည်။ ဤသို့ကြုံတွေ့ရ
သောအခါများ၌ သံလွင်မြစ်ထဲမှရေကို ခပ်ယူပြီး၊ အနည်ထိုင်သွားအောင်၊ စဉ့်အိုးထဲမှာ
ညသိပ်ရေအဖြစ် သဲများကို အနည်ထိုင်စေအောင်၊ ထည့်ထားတတ်ကြသည်။ ထို့နောက်
ထိုရေကို သောက်ရေ၊ သုံးရေအဖြစ်သုံးကြသည်။ မြစ်ထဲမှာ ရေပြည့်ချိန် ရေငြိမ်သွားပြီး
အမှိုက်သရိုက်များ ကင်းစင်နေချိန်၌ ရေကိုခပ်ယူကြသည်။ ဤအချိန်၌ဆားငံရေသည် ရေ
ချိုအောက်မှာ ထိုင်သွားသဖြင့် သောက်ရေအဖြစ် ခပ်ယူ၍ အန္တရာယ်ကင်းစွာ အသုံးပြုနိုင်
ပါသည်။ ဤသို့ ရပ်ခလေ့ရွာခလေ့အတိုင်း၊ ဗဟုသုတကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့်၊ ရွာသူရွာသား
များတို့သည် မိမိဘာသာ၊ ကိုယ့်ဒူးကိုယ်ချွန်ကာ မိမိတို့၏ဘိုးဘွားပိုင်မြေပေါ်မှာ စွဲစွဲမြဲမြဲ
ရပ်တည် နေထိုင် နိုင်ကြလေသည်။

မော်လမြိုင်မြို့၌ သန့်စင်ထားသော သောက်ရေကိုဝယ်ယူရရှိနိုင်သည်။ သို့ရာတွင်
ဆင်းရဲသားတို့မှာ ဝယ်ယူသောက်သုံးခြင်း မပြုနိုင်ကြချေ။ အများပိုင်ရေကန်များတူးထား
ခြင်း၊ သံလွင်မြစ်ရေကို ရေတူးမြောင်းစနစ်ဖြင့် ငင်ယူခြင်းအားဖြင့် မိမိတို့၏ လူမှုအသိုက်
အဝန်းအတွက် ရေအရင်းအမြစ်ကို တည်ဆောက်ထားကြပါသည်။ သံလွင်မြစ်ရေကို ကန်ထဲ
သို့ငင်ယူပြီး၊ ရေပိုက်များဖြင့် ပြန်လည်စီးထုတ်ယူပါသည်။ မော်လမြိုင်မြို့တွင်၊ ရပ်ကွက်အသစ်
တည် တိုင်း၊ ရေကန်အသစ်တူးရန် လူအများက စုဝေးဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ ယခုဘဝမှာ
ရေကန်တူးလျှင် နောင်တမလွန်ဘဲတွင်၊ ကုသိုလ်ရသည်ဟု မွန်လူမျိုးတို့က ယုံကြည်ကြ

သည် ဖြစ်ရာ၊ ရေကန်တူးခြင်းသည် လက်တွေ့အကျိုးရှိသည်သာမက၊ ဒေသနေပြည်သူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စိတ်နေစိတ်ထားတို့တွင်၊ မရှိမဖြစ်ပူးပေါင်းစိမ့်ဝင်တည်ရှိနေသော လုပ်ဆောင် ချက်တစ်ရပ်လည်းဖြစ်ပါသည်။

စိုက်ပျိုးရေး

မြစ်အောက်ပိုင်း လယ်ကွက်များ၌ မိုးအခါ စပါးစိုက်ပျိုးပြီး၊ နွေအခါ၊ အချို့က ဟင်း သီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ သစ်သီးများ၊ ရာဘာ၊ ကွမ်းသီးနှင့်အခြားစိုက်ခင်းများသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး အလုပ်မပြတ်ဘဲ စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ လယ်သမားများ အားလုံးနီးပါးလောက် ပင်၊ လယ်ယာလုပ်ငန်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ကျွဲ၊ နွားမွေးမြူခြင်း၊ မိုးအခါတွင် (ရေလျှံနေ သော ၎င်းတို့၏ လယ်ကွက်များထဲ၌) ငါးဖမ်းခြင်း အလုပ်များကို လည်းလုပ်ကိုင်ကြသည်။ မြစ်ရိုးနှင့် ကျွန်းနေလူများ အားလုံးနီးပါးလောက်သည် ဟင်းရွက်ခင်း၊ လယ်ခင်းနှင့် ငါးဖမ်း ခြင်းတို့အပေါ်မှာ အားထားနေကြပါသည်။ ဤအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ဆောင်ချက်များ သည် ရေနုတ်မြောင်းများမှနေ၍ စီးဝင်လာသောရေကို အမှီသဟဲပြုဆောင်ရွက်နေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရေနုတ်မြောင်းများအသုံးပြုခြင်း

လယ်သမားများမှာ မြစ်နှင့်သွယ်ဖောက်ထားသော ရေသွင်းမြောင်းမကြီးတစ်ခုရှိပြီး၊ လယ်အတွက် တူးမြောင်းမှလာသော ရေကိုသွယ်ယူ၍ သီးနှံများစိုက်ပျိုးရေးအတွက် အဓိက အသုံးပြုကြပါသည်။ ရေသွင်းမြောင်းမကြီးထဲသို့ ရေဝင်လောက်အောင်၊ ရေတက်လာလျှင် ရေက သူ့အလိုလိုစီးဝင်လာပြီး၊ ထိုမှတစ်ဆင့် မြောင်းသွယ်များထဲသို့ စီးဝင်ပါသည်။ ရေအလိုရှိ သူက၊ ရေကိုလယ်ကွက်ထဲသို့ ပိုက်နှင့်သွယ်ပေးလိုက်သည်။ သို့မဟုတ် ကြိုတင်တူးထား သော ကန်ထဲတွင် လှောင်ထားလိုက်သည်။ “အများအားဖြင့်တော့ ရေကိုစက်နဲ့ စုပ်ယူလေ့မ ရှိပါဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲ ဆိုတော့ ရေကတူးမြောင်းထက်မြင့်နေတာပဲ။ ဒီတော့ရေကသူ့အလို လိုပဲ တူးမြောင်းထဲကို အလွယ်လေးစီးဝင်သွားတာပေါ့” ဟု ပေါင်မြို့နယ်မှ ဟင်းသီးဟင်းရွက် စိုက်ပျိုးသူ ဥယျာဉ်ခြံသမား တစ်ဦးက ပြောပြပါသည်။ ရေကန်ထဲတွင် ရေနေပင်များစိုက်ပျိုး ထားကြပြီး၊ ဤအပင်များကို ခူးဆွတ်ပြီး ဈေးထဲမှာ ရောင်းချပါသည်။ အကယ်၍ရေက အင်ဓါတ်များနေပါက၊ လယ်ကွက်များကို ကာကွယ်သည့်အနေနှင့် ရေပင်များကိုရေအကျတွင်၊ ရေနုတ်မြောင်းထဲမှ စီးထွက်သွားစေအောင် စီစဉ်ထားပါသည်။ လယ်သမားများနှင့်ဥယျာဉ် သမားသည် ရေစီးဆင်းပုံနှင့် ရေအတက်အကျ ပြောင်းလဲပုံအကြောင်းကို နားလည်ထားကြ ပြီး၊ မည်သည့်အချိန်မှာ ရေကိုလှောင်ထားရမည်၊ ထုတ်ပစ်ရမည်တို့ကို နားလည်ထားကြ ပါသည်။

ချင်းဆုံမြို့နယ် မဟဲ(ကညော်)ကျေးရွာရှိ ရွာသူရွာသားများ ၏ ဘုံရေကန်

အဝတ်လျှော်ရန်နှင့် အိမ်တွင်းသုံးရေအတွက် စဉ်အိုဖြင့် ရေသိုလှောင်ထားသောပုံ

သံလွင်မြစ်မှ ကော့ရွှဲစိုက်ခင်းသို့ ဖောက်လုပ် ထားသောရေသွယ်မြောင်း (ချောင်းဆုံမြို့နယ် ကော့ရွှဲကျေးရွာ)

ချောင်းဆုံမြို့နယ်ဒေါင်ရပ်ကျေးရွာရှိ ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ခင်းခြီးနှင့်သစ်သီးဝလံခြံများကို ရေပေးဝေရန်အတွက် သံလွင်မြစ်ရေကို ရေမြောင်းငယ်များဖြင့် သွယ်ယူထားပုံ၊ ၎င်းရေမြောင်းထဲတွင်လည်း ငါးဖမ်းလေ့ရှိသည်။

ဤသို့ နည်းပညာအားဖြင့် အဆင့်မြင့်လှသော ရေနွတ်မြောင်းစနစ်များက၊ ဒေသခံလယ်သမားများအတွက် ကောင်းစွာအကျိုးပြုပါသည်။ အာဏာပိုင်များက လယ်သမားများအတွက် ရေနွတ်မြောင်းမကြီးတူးပေးရာ၌၊ လယ်သမားတိုင်း၊ ဆည်မြောင်းတာတမံကြေးပေးကြရပါသည်။ မြေဧကအလိုက်၊ ကြေးကိုသတ်မှတ်ထားပါသည်။ “တစ်ဧကကို ကျပ်(၅၀၀၀) နှုန်းပေးရပါတယ်။ ဦးမှာက (၁၅) ဧကရှိတော့ ကျပ်(၇၅၀၀၀)ပေးရတာပေါ့။” ဟု ပေါင်မြို့နယ်နေ လယ်သမားတစ်ဦးက ပြောပြပါသည်။ အာဏာပိုင်များက တင်းကျပ်လွန်းပြီး၊ ဆင်းရဲသူများအပေါ် အခွန် လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးရန်ကိုပင်၊ ခွင့်မပြုခဲ့ပါ။

မြစ်အညှာပိုင်းမှနေ၍ ရေချိုစီးဆင်းမှု လျော့နည်းလာသည့်အလျောက်၊ ပင်လယ်မှနေ၍ ဆားငံရေများ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာမှုနှင့် ကြုံတွေ့ရစရာရှိပေသည်။ လက်ရှိအချိန်၌ ဒေသနေပြည်သူတို့အဖို့ မြစ်ရေကိုသုံးစွဲနိုင်ပါသေးသည်။ အကြောင်းမှာ ဆားငံရေပါဝင်မှုနှုန်းနည်းသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ဆားငံရေပါဝင်မှုနှုန်း အလွန်တရာမြင့်လာပါက၊ လယ်မြေနှင့် ကောက်ပဲသီးနှံပင်များကို ပျက်စီးစေနိုင်သည့်အပြင်၊ ကျွဲ၊ နွားစားကျက်မြေများအပေါ်တွင်လည်း၊ ရိုက်ခတ်မှု ရှိလာနိုင်ပေသည်။

သဘာဝအလျောက် စပါးစိုက်ပျိုးနည်းများ

လယ်သမားနှင့် ဒြသမားတို့သည်၊ မြေများများစားစား ပိုင်ကြသည် မဟုတ်ချေ။ မိသားစုတစ်စုတွင် မြေ (၁၀) ဧက၊ (၁၂) ဧကမျှသာ ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ မိသားစုတစ်စုမှာ၊ လယ်မြေဧက (၂၀) ထက်ပို၍ ပိုင်ဆိုင်ထားပါက၊ ဤမိသားစုကို ချမ်းသာသောမိသားစုဟု ဆိုကြပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ မိသားစုတစ်စုသည် အခြားသူများနှင့် စက်များကိုအားထားစရာမလိုဘဲ၊ မိမိလယ်ကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လုပ်ကိုင်နိုင်ပါသည်။ ဤစက်များက ဈေးလည်းအလွန်ကြီးသည့်အပြင်၊ ဓါတ်ဆီဈေးနှုန်းများကလည်း တစ်ရိပ်ရိပ်တက်နေပေသည်။

လတ်တလောနှစ်များအတွင်းတွင်၊ စစ်အစိုးရအာဏာပိုင်များက၊ လယ်ယာသုံးစက်ကရိယာများနှင့် (ခါတ်မြေဩဇာအသုံးပြုခြင်းကဲ့သို့သော) လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနည်းလမ်းသစ်များကို တင်သွင်းအသုံးပြုလာသော်ငြားလည်း၊ လယ်သမား-ဒြသမားများက ဤနည်းလမ်းများကို စိတ်မဝင်စားကြချေ။ အကြောင်းမှာ ဤနည်းလမ်းများသည် ငွေကုန်ကြေးကျများသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အခြားအကြောင်းတစ်ချက်မှာ မိမိတို့၏ လယ်မြေအတွက်လည်း စိုးရိမ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ “ကျနော်က စီးပွားဖြစ်သုံးတဲ့ ဓါတ်မြေဩဇာကို မသုံးချင်ပါဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့၊ ရေရှည်မှာဆိုရင် မြေကိုထိခိုက်သွားမယ်။ တစ်ခါသုံးလိုက်မိတာနဲ့ နှစ်တိုင်းသုံးပေးနေရတော့မှာပဲ။ အကျိုးအမြတ်ရဖို့ထက် လုံးပါးပါးဖို့ ပိုများတယ်။ တကယ်တမ်းပြောရရင်၊ စပါးစိုက်ရာမှာ နွားချေးကအကောင်းဆုံး မြေဩဇာဘဲ။ မြေလည်း ပိုကောင်းလာတယ်။ မကောင်းတဲ့ အကျိုးဆက်တွေလဲမဖြစ်ဖူး။” ဟု ပေါင်မြို့နယ်မှ အသက် (၅၅)နှစ်အရွယ် လယ်သမားကြီးတစ်ဦးကပြောပြခဲ့သည်။

ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် စိုက်ပျိုးရေးကို အထောက်အကူပြုသော သဘာဝပေါက်ပင်များ

“ကျနော်ဒီအရပ်ဒေသမှာ နေလာခဲ့တာ နှစ်ပေါင်းအတော်ကြာပါပြီ။ ကျနော် မှာမြစ်ထဲမှာ ငါးဖမ်းဖို့ ပိုက်တစ်လက်ရှိပါတယ်။ လယ်နဲ့ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခင်းလည်း ရှိတယ်။ ညာသဇာရွက်နဲ့ စားရတာကို ကျနော်ကြိုက်တယ်။ အရွက်စားရင် ကင်ဆာတို့၊ သွေးတိုးတို့ ဘာတို့ညာတို့လည်းမဖြစ်စေဘူး။ ကောင်းတာကဘာလဲဆိုတော့ ဒီအရွက် တွေက အမြစ်စိမ်းစိုနေတဲ့အပြင်၊ သံလွင်မြစ်ကမ်းမှာ သဘာဝအတိုင်းပေါက်တတ်တာဘဲ။ ကျနော်တို့အဖို့ ဒီအပင်တွေကိုပဲ အားကိုးနေရတယ်။”

“တချို့ငါးတွေက သစ်သီး၊ သစ်ရွက်အရိုင်းတွေကို စားကြတယ်။ တချို့သစ်သီး တွေ ပေါ်တဲ့ရာသီရောက်ရင်၊ သစ်ပင်အောက်မှာ ငါးအမျိုးမျိုးက အုပ်ဖွဲ့ပြီးနေတတ်ကြ တယ်။ အဲဒီအခါကျရင်၊ လက်နဲ့တောင် ငါးတွေအများကြီး ဖမ်းလို့ရနိုင်တာပေါ့။ မြစ် ကမ်းပေါ်က ဒီအပင်တွေကြောင့်ပဲ။ ရေချိုငါးတွေ ဒီနေရာဒီဒေသမှာ လာနေကြတယ်လို့ ကျနော်ထင်တယ်။ ဒီအပင်တွေသာမရှိဘူးဆိုရင်၊ ကျနော်တို့လဲ ခုလို ငါးတွေအများကြီးရ တော့မှာမဟုတ်ဘူး”ဟု သံလွင်မြစ်ရိုးမှာ မှီတင်းနေထိုင်သော ရွာသားတစ်ဦးကပြောပြ ပါသည်။

မြစ်အောက်ပိုင်းတလျှောက် ရေချို၊ ရေငံစပ်မှာ ပေါက်ရောက်ရှင်သန်နိုင်ကြသော အပင်အမျိုးအစားများစွာရှိပါသည်။ ဤအပင်များသည် ဆားငံရေပါဝင်မှုနှုန်း၊ သို့မ ဟုတ်၊ ရေချိုပါဝင်မှုနှုန်း သိပ်မများသောနေရာများတွင်ပေါက်ရောက်နေတတ်ကြပါ သည်။ အချို့အပင်တို့သည် ဆားငံရေများလွန်းသောနေရာ၊ သို့မဟုတ် ရေချိုများလွန်း သောနေရာများတွင် ပေါက်ရောက်ရှင်သန်နိုင်သော်လည်း၊ အချို့အပင်တို့ကမူ ဤသို့ မဟုတ်ကြပါ။ အတိမ်း အစောင်းမခံတတ်ကြပေ။ ဤအချက်က ပြနေသည်မှာ၊ ရေငံသို့ မဟုတ် ရေချိုပါဝင်မှုနှုန်း၊ တစ်ခုထက်တစ်ခု သာလွန် ပြောင်းလဲသွားပါက၊ သို့မဟုတ် ရေချိုနှင့် ရေငံချိန်ခွင်လျှာ တိမ်းစောင်းသွားပါက၊ ဤအပင်များပျောက်ကွယ်သွားမည် ဟူသော အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူတို့၏ ပြောပြချက်များအရ သူတို့သည် ဤအပင်များကို အစား အစာအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ တိုင်းရင်းဆေးဖော်စပ်ရာတွင်သော်လည်းကောင်းနည်း အမျိုးမျိုးအသုံးပြုကြပါသည်။ အချို့အပင်များက သွေးတိုးရောဂါနှင့် အခြားအနာရောဂါ များကို ကုသပျောက်ကင်းစေနိုင်ကြပါသည်။ အချို့ကိုမူ ကင်ဆာနှင့် အခြားရောဂါများ ကို ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက်၊ လက်ဖက်ခြောက်သဖွယ်သောက်သုံးနိုင်ကြပါသည်။

ဒေသနေလယ်သမားများသည် မိမိတို့ကောက်ပဲသီးနှံများအတွက် ကျွဲ၊ နွား၊ ကြက်၊ ဝက်နှင့် အခြားအိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်တို့၏ အညစ်အကြေးများကို မြေဩဇာဖြစ် အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။ အကြောင်းမှာ ဤမြေဩဇာများသည် မိမိတို့၏အိမ်တွင်ရှိနေနှင့်ပြီး ဖြစ်သည့်အပြင်၊ ဓါတ်မြေဩဇာအတွက် အပိုငွေကုန်စရာမလိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ သံလွင်မြစ်ရိုးနေ၊ ရွာသူရွာသားနှင့် ကျွန်းသူကျွန်းသားအားလုံးနီးပါးလောက်တွင်၊ ကျွဲ၊ နွားနှင့်အခြားအိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ ရှိကြပါသည်။ သူတို့သည် မိမိတို့၏အိမ်၊ သို့မဟုတ် တဲများ၌ တိရစ္ဆာန်အညစ်အကြေးများကို သိမ်းကြိုးစုယူပြီးလျှင်၊ မိုးမကျမှီ (၁၀-၁၂) ရက်ခန့်အလိုတွင် လယ်ထဲတွင်ချကြပါသည်။ “ဒို့မြေဩဇာက အစိုးရပေးတဲ့ မြေဩဇာလောက်၊ စပါးအထွက်မကောင်းပေးမယ့်၊ တစ်ဧက တင်း(၅၀-၆၀) (၁၂၀၀-၁၃၀၀ ကီလိုခန့်)လောက်တော့ထွက်ပါသေးတယ်။” ဟု ပေါင်မြို့နယ်နေ လယ်သမားတစ်ဦးကဆိုပါသည်။ စီးပွားဖြစ်ဓါတ်မြေဩဇာအသုံးပြုမှုသည် ဒေသခံလူမှုအသိုင်းအဝန်းများအတွက်မသင့်လျော်ကြောင်းပြသနေပါသည်။

သို့ဖြစ်စေ လယ်သမားများသည်၊ နယ်မြေစိုက်ပျိုးရေးအာဏာပိုင်များ၏ စွက်ဖက်မှုမှ ကင်းလွတ်နိုင်ကြသည်တော့ မဟုတ်ပါချေ။ မကြာခဏဆိုသလိုပင်၊ အာဏာပိုင်များက လယ်သမားများအား ဓါတ်မြေဩဇာကို အတင်းအကျပ်ဝယ်ခိုင်းကာ လယ်ထဲတွင်ထည့်သွင်းအသုံးပြုစေပါသည်။ စပါးနှင့်အခြားကောက်ပဲသီးနှံများ အထွက်တိုးစေရန်၊ လယ်သမားများအား ကူညီနေခြင်းဖြစ်သည်ဟု သူတို့ကဆိုကြပါသေးသည်။ ဓါတ်မြေဩဇာတစ်အိတ်လျှင်ကျပ်ငွေ (၂၀၀၀၀)အမေရိကန်ဒေါ်လာ(၁၇)ဒေါ်လာခန့် ကုန်ကျရာ၊ ဈေးကြီးလွန်း၍ မဝယ်နိုင်ကြောင်း၊ ဒေသနေလယ်သမားတစ်ဦးကဆိုပါသည်။ သို့ရာတွင် စိုက်ပျိုးရေးဌာနရှိ နယ်မြေအာဏာပိုင်များက၊ လယ်သမားများအား ဓါတ်မြေဩဇာသုံးစွဲရန် ညွှန်ကြားပြီး၊ သဘောတူကြောင်း အတင်းအကျပ်လက်မှတ်ထိုးခိုင်းကာ၊ ဓါတ်မြေဩဇာကိုဝယ်စေပါသည်။

ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့်သစ်သီးပင်စိုက်ပျိုးခြင်း

သံလွင်မြစ်ဝရှိ၊ မြို့နယ်များမှ ပြည်သူအများသည် ဟင်းသီးဟင်းရွက် စိုက်ပျိုးခြင်းနှင့် သီးနှံခြံများမှနေ၍ အကျိုးဖြစ်ထွန်းနေကြပါသည်။ မော်လမြိုင်မြို့နယ်နေ ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုးသူတစ်ဦးက ပြောပြရာတွင်၊ “ဟင်းသီးဟင်းရွက်အများစုဖြစ်တဲ့၊ ကော်ဖီထုပ်၊ ခရမ်းသီး၊ ခရမ်းချဉ်သီးနဲ့ပဲအမျိုးမျိုးတွေက ဈေးကွက်ထဲမှာ၊ ဈေးကောင်းကောင်းရတယ်။” ဟုဆိုပါသည်။

အမျိုးမျိုး၊ အထွေထွေသော သစ်သီးဝလံများနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့်၊ သံလွင်မြစ်၏ ကြွယ်ဝကောင်းမွန်သော၊ သဘာဝဝန်းကျင် အနေအထားကို သိရှိနိုင်သည်။ မြို့နယ်များအနေဖြင့်၊ အဓိကအားဖြင့် ငရုပ်သီးစိမ်း၊ ငရုပ်ကောင်း၊ ပဲပုပ်၊ ပဲတီစိမ်း၊ ဘိုစားပဲတို့ကဲ့သို့သော ပဲအမျိုးမျိုးတို့အပြင်၊ ခရမ်းချဉ်သီး၊ ဂေါ်ဖီထုပ်၊ ဂေါ်ဖီပန်း၊ မုံညင်း၊ ခရမ်းသီး၊ သခွားသီးနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိမ်းများကို စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ စပါးကို

ရိပ်သိမ်းပြီးသည်နှင့် မြေကွက်ကိုရှင်းလင်းပြီး၊ ဤနေရာတွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို စိုက်ပျိုးကြပါသည်။ ဤအပင်များကို စိုက်ပျိုးကြရာ၌ သံလွင်မြစ်ရေကို အသုံးပြုပါသည်။ သံလွင်မြစ်ကမ်းခြေများနှင့် မြေနုကျွန်းများသည် မြေဩဇာကောင်းသဖြင့် လူ့အတော်များများအဖို့ ဟင်းသီးဟင်းရွက် စိုက်ပျိုးရာ၌ ဖြစ်ထွန်းအောင်မြင်ကြသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ ငရုပ်သီးစိုက်ပျိုးလာခဲ့သော၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမားတစ်ဦးက သူ၏ (၂၅၀)မျှရှိသော စိုက်ခင်းမှ တစ်ရာသီချိန်တွင် ဝင်ငွေကောင်းကောင်း ဖြစ်ထွန်းရရှိသည်ဟု ပြောပြပါသည်။ “အလုပ်သမား ခန့် မြေဩဇာတိုး နှုတ်ပြီးတာတောင်၊ ကျုပ်(၁၅၀၀၀၀) (အမေရိကန်ဒေါ်လာအားဖြင့် ၁၂၅၀)လောက်တော့၊ ကျနော့်အတွက် ကျန်ပါသေးတယ်”ဟု ဆိုပါသည်။^{၁၅}

သံလွင်မြစ်ဝရှိ ကျွန်းများမှထွက်သော သရက်သီးနှင့် ငှက်ပျောသီးတို့သည် နာမည်ကြီးပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ရာသီအလိုက်ပေါ်သောသစ်သီးဖြစ်ပြီး၊ အခြားနိုင်ငံမှာကဲ့သို့ ရာသီမရွေးစိုက်နိုင်သော သစ်သီးမဟုတ်ချေ။ သရက်သီးရာသီ၌ သရက်သီးများမြေပေါ်မှာ အနံ့ပြန့်ကျနေကာ၊ မည်သူမဆို ကောက်ယူစားနိုင်သည်။ ဤကျွန်းများပေါ်၌နှင့် ကုန်းမကြီးပေါ်ရှိရွာများ၌ အုန်းသီးနှင့်ကြံများလည်း စိုက်ပျိုးသည်။ ဤသစ်သီးများကို လှေနှင့်တင်ယူ၍ မော်လမြိုင်နှင့် အခြားနေရာများသို့ ပို့ဆောင်ရောင်းချကြသည်။ နေစောင်းပြီးဆိုလျှင် မော်လမြိုင်ဆိပ်ကမ်း၌ ဆိုက်ကပ်ထားသော၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် သစ်သီးဝလံမျိုးစုံတင်ထားသည့် လှေများကို တွေ့မြင်ကြရသည်။ ထိုနေရာ၌ ရောင်းသူဝယ်သူများ ကြိတ်ကြိတ်တိုး စည်ကားလှသည်။ ဤမြင်ကွင်းများက၊ သံလွင်မြစ်ကြောင့် ၎င်းနှင့်တွေ့ဆုံပေါင်းဖက်ရသော ရပ်ရွာ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းများစွာတို့အတွက် အကျိုးပြုနေကြောင်းထင်ရှားစွာပြသနေပါသည်။

ကျွဲ၊ နွားနှင့် အခြားလယ်ယာတိရစ္ဆာန်များမွေးမြူခြင်း

“ကျနော်တို့က ကျွဲ၊ နွားတွေကို လယ်လုပ်ရာမှာနဲ့ ဝန်စည်စလှယ်တွေသယ်ရာမှာ သုံးကြပါတယ်။ နွားချေးကို စပါးနဲ့ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေ စိုက်ရာမှာမြေဩဇာအဖြစ်နဲ့ သုံးပါတယ်။ ဒီတော့ ကျနော်တို့အနေနဲ့ ဆိုင်ကနေ ဓါတ်မြေဩဇာ ဝယ်နေစရာမလိုတော့ဘူးပေါ့။”

သံလွင်မြစ်ရိုးနေရွာသားအတော်များများသည် ကျွဲ၊ နွား၊ ဆိတ်၊ ကြက်၊ ဘဲနှင့် အခြားအိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များ မွေးမြူထားကြပါသည်။ ကျွဲ၊ နွားမွေးမြူခြင်းသည်၊ မိမိတို့၏ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက်၊ မရှိမဖြစ်သော ပေါင်းစပ်ဆက်နွယ်နေသည့် အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ကျွဲ၊ နွားတို့ကို လယ်ယာလုပ်ငန်းအတွက် သုံးနိုင်ပြီး၊ စပါးခင်းများအတွက် မြေဩဇာအဖြစ် ၎င်းတို့၏ အညစ်အကြေးများကို ထည့်နိုင်သည်။

^{၁၅} ဤပမာဏမှာ အတော်များသော ဝင်ငွေဖြစ်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ ကလေးများဆိုင်ရာရုံပုံငွေအဖွဲ့ (ယူနီဆက်ဖ်) ၏ အစီရင်ခံစာအရ (၂၀၀၄) ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူများ၏ တစ်ဦးချင်းပျမ်းမျှဝင်ငွေမှာ၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၂၂၀) မျှသာ ရှိပါသည်။

ချောင်းဆုံမြို့နယ် စက္ကောရွာသို့ နွားကျောင်းသားနှင့် ၎င်းတို့၏ကျွဲနွားများ၏ တနေတာလုပ်ငန်းအပြီးအိမ်ပြန်လမ်းပုံ

တချိန်တည်းမှာပင်၊ အရေးကြီးသော ပိုင်ဆိုင်မှုပစ္စည်း တစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ ရှေးအခါကဆိုလျှင်၊ တစ်စုံတစ်ယောက်၏ ချမ်းသာကြယ်ဝမှုကို ငွေကြေးနှင့် တိုင်းတာခြင်းမပြုဘဲ၊ ၎င်းကျွဲ၊ နွားများပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် တိုင်းတာခဲ့ကြသည်။ အကယ်၍တစ်စုံတစ်ယောက်သည် လယ်ယာမြေ၊ ကျွဲ၊ နွားအများအပြားပိုင်ပါက၊ ရွာထဲ၌ လူချမ်းသာအဖြစ်သတ်မှတ်ကြသည်။

ယနေ့ခေတ်ကာလ၌၊ အရာကိစ္စ အတော်များများပြောင်းလဲသွား ပြီးဖြစ်သည့် တိုင်း၊ မြစ်ရိုးမှာနေထိုင်ကြသူတို့သည် ကျွဲ၊ နွားနှင့်အခြားတိရစ္ဆာန်များကို ဆက်လက်မွေးမြူနေကြဆဲရှိလေသည်။ အချို့က နွားထီး၊ နွားမများကို စီးပွားဖြစ်မွေးမြူကြသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့အတွက် စားကျက်မြေ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိပြီး၊ စပါးရိပ်သိမ်းအပြီးတွင် ရွာအပြင် လယ်ကွင်းများထဲ၌ အလွယ်တကူလွှတ်ကျောင်းနိုင်ကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ရှိ ကျွဲ၊ နွားကုန်သည်များက အပြိုင်အဆိုင်ဝယ်နေကြသည်ဖြစ်ရာ၊ နွားထီးနှင့်နွားမတို့သည် ဈေးကောင်းကြပါသည်။ အချို့မိသားစုများက ကျွဲ၊ နွားများရောင်းထုတ်ခြင်းအားဖြင့် ငွေအမြောက်အမြားရနေကြပါသည်။

ဤအရပ်ဒေသရှိ လယ်သမားများသည် လယ်ကို၊ မိုးရာသီ၌သာ စပါးစိုက်ပျိုးကြသည်ဖြစ်ရာ၊ နွေရာသီ၌ လယ်ကွင်းများသည် ကောက်ပဲသီးနှံများစိုက်ပျိုးထားခြင်းမရှိဘဲ၊ မြက်များပေါက်ရောက်နေကြသည်။ ဤနေရာများသည်၊ ကျွဲ၊ နွားများအတွက် စားကျက်ကောင်းများဖြစ်နေပါသည်။ မိုးရာသီနှင့် အခြားလိုအပ်သော အချိန်များတွင် ကျွဲ၊ နွားများစားရန်အတွက် လယ်သမားတို့သည် ကောက်ရိုးများကို သိုလှောင်ထားရှိလေ့ရှိကြပါသည်။ မိုးရာသီတွင်၊ ကျွဲ၊ နွားများကို ထွန်ယက်ခြင်းနှင့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော အခြားလုပ်ငန်းများတွင် ခိုင်းစေသုံးစွဲကြပါသည်။

အရပ်ဒေသရှိ ကျွဲ၊ နွားအများစုသည် သံလွင်မြစ်ခေါ်သို့ သွယ်ထားသောရေသွင်းမြောင်းများထဲမှ ရေကိုသောက်သုံးကြပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာဖြစ်သည် မြစ်ရိုးနေပြည်သူတို့အတွက် အကျိုးပြုရုံမျှသာမက၊ ကျွဲ၊ နွားများအတွက် အကျိုးပြုနေသော မိတ်ဆွေကောင်းလည်း ဖြစ်ပေသည်။

ငါးဖမ်းခြင်း

“မြစ်ထဲမှာ ငါးဖမ်းတဲ့အခါ ကျနော်က ပိုက်နဲ့ကျားပါးစပီ^၆ ကို ကိုသုံးပါတယ်။ ဒီပိုက်မျိုးတွေက အကြီးစား ခေတ်မှီငါးဖမ်းလှေကြီးတွေလောက်၊ ငါးတွေကိုမထိခိုက်စေပါဘူး။ အင်ဂျင်စက်တပ် လှေတစ်စီးကို ကျနော်သုံးပါတယ်။ တခါတလေကျရင်၊ ဓါတ်ဆီအကုန်သက်သာအောင်လို့ စက်ကိုရပ်ပြီး လှော်တက်နဲ့လှေကို လှော်ပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ်မှာ ဓါတ်ဆီဈေးကလဲ ရွှေကျနေတာဘဲ၊ ဈေးတော်တော်ကြီးတယ်။ ဒီငါးဖမ်းတဲ့အလုပ်ကိုလဲ လူအတော်များများက စိတ်ဝင်စားကြတာမဟုတ်တော့ ငါးဖမ်းရာမှာ လည်း တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် အပြိုင်အဆိုင်လုပ်စရာ မလိုပါဘူး။ ဒီတော့ သံလွင်မြစ်ထဲမှာ ငါးပေါတယ်လို့ ဆိုနိုင်သေးတာပေါ့။ ကျနော်တို့အနေနဲ့ ဒီလုပ်ငန်းနဲ့အသက်မွေးလို့ရပါတယ်။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာတွေမသုံးဘဲနဲ့တောင်၊ ဒီလုပ်ငန်းအပေါ်မှာ အားထားလို့ရသေးတယ်လို့ ကျနော်တော့ ထင်ပါတယ်။” (ဝဲကြီးရွာနေတံငါတစ်ဦး)

သံလွင်မြစ်ဝရိန်ယံခံလူထုများနှင့် ကွန်းသားတို့သည်၊ မျိုးဆက်နှင့်ချီ၍ မိရိုးဖလာ ငါးဖမ်းနည်းများကို သုံးလာခဲ့ကြပါသည်။ ချောင်းဆုံမြို့နယ် တောင်ပိုင်းနေ၊ ကျေးရွာအများစုသည် တံငါလုပ်ငန်းကို အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းအဖြစ် အားထားကြရပါသည်။ ဤရွာများသည် ပင်လယ်နှင့်နီးသဖြင့်၊ ငါးဖမ်းလှေအကြီးစားများ အများအပြားရှိပြီး၊ ငါးခြောက်၊ ငါးပိ၊ ငံပြာရည်အမျိုးမျိုးကို ဤကျေးရွာများက ထုတ်လုပ်ကြပါသည်။ ဤနေရာသည် ရေချို နှင့်ရေငံငါးများ ဝင်ထွက်နေကျနေရာဖြစ်သဖြင့်၊ ဒေသခံတံငါများအဖို့ ဤလုပ်ငန်းဖြင့် အဆင်ပြေဖြစ်ထွန်းနေကြပါသည်။ ငါးဖမ်းရာသီတစ်ရာသီတွင် ကျပ်တစ်သိန်းမှ သုံးသိန်းခန့်အထိ၊ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၀မှ ၂၅၀အထိ) ဝင်ငွေရရှိကြပါသည်။

ရှေးယခင်အတိတ်ကာလက၊ ဖမ်းမိလာသော ငါးများကို ရွာထဲမှာသာ ရောင်းလေ့ရှိပြီး၊ တစ်ခါတရံ၌ အခြားအနီးအနားကျေးရွာများသို့လည်း သွားရောက်ရောင်းချခဲ့ကြပါသည်။ (၁၉၉၅) ခုနှစ်မှစတင်၍ ငါးရောင်းဝယ် ရေးကုမ္ပဏီများက၊ (နအဖ) စစ်အစိုးရနှင့် သဘောတူစာချုပ်များချုပ်ဆိုကာ၊ အက်အမန်ပင်လယ်နှင့် သံလွင်မြစ်အတွင်း ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ဤကုမ္ပဏီများက နယ်မြေခံတံငါများထံမှ ငါးများကိုဝယ်ယူပြီး၊ ဂျပန်၊ တရုတ်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချကြပါသည်။ အစပထမပိုင်းတွင်၊ ဤကုမ္ပဏီတို့က ငါးကြီးများကိုသာ ဝယ်ယူခဲ့ကြသော်လည်း၊ ယခုအခါတွင်မူ ငါးအမျိုးအစားမရွေး၊ အကြီးအငယ်မရွေး အားလုံးနီးပါးလောက်ကို ဝယ်ယူနေကြလေသည်။ ထိုအတွက်ကြောင့် တဖြည်းဖြည်းတစစနှင့်၊ ဒေသဈေးကွက်များတွင် ငါးအကောင်းစားများကို အတွေ့ရနည်းလာပါသည်။ အကြောင်းမှာ ငါးအကောင်းစားများကို ထိုကုမ္ပဏီများသို့သွားရောက်ရောင်းချနေကြသောကြောင့်ဖြစ်သည်။

^၆ အဝမှကျယ်ပြီး အဆုံးမှာအလွန်ကျဉ်းသော ငါးဖမ်းပိုက်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ငါးဖမ်းရာတွင် အသုံးပြုကြပြီး၊ (ကျားပါးစပီသည်၊ မြန်မာ ဝေါဟာရတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ချောင်းဆုံမြို့နယ်မော်ရွာရှိ လယ်ကွင်းများပုံ

ပေါင်မြို့နယ်ကျားကျွန်းရှိ ငှက်ပျောခြံများပုံ

Photo: MI

စက်လှေတစ်စင်း လယ်ယာထွက်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့်မော်လမြိုင်ဆိပ်ကမ်းသို့ဆိုက်ရောက်လာစဉ်

ချောင်းဆုံမြို့နယ်ကော့မုပွန်ရွာရှိ လှေငယ်ဆိပ်

တံငါသည်များသည်၊ စစ်တပ်၏ အနိုင်ကျင့်မှုများကိုလည်း ခံနေကြရသည်။ တစ်ခါ တရံ၌ မြန်မာစစ်သားများက၊ သံလွင်မြစ်ဝတွင် ကင်းလှည့်ရန်အတွက်၊ အရပ်သားများ၏ လှေများကို ဆင်ခေါ်လေ့ရှိသည်။ လှေပိုင်ရှင်များအဖို့ ဤသို့လှေပေးလိုက်ရသောကြောင့်၊ ဓါတ်ဆီပိုးလည်းမရ၊ လှေခလည်း မရကြချေ။ “ကျွန်းတွေမှာ ပုံမှန်ကင်းလှည့်တာ မလုပ်ကြပေ မယ်၊ သူတို့ဘာဘဲခေါ်လုပ်ခိုင်း၊ လုပ်ခိုင်း၊ သွားလုပ်ပေးနေကြရတာဘဲ” ဟု အဘစ်ကျေးရွာမှ တံငါတစ်ဦးက ပြောပြပါသည်။

ငါးအမျိုးအစားများနှင့်တက်ဆင်းပုံ

“မိုးရာသီမှာ ငါးတွေဟာရေသွင်းမြောင်းတွေကနေပြီး၊ ကျနော်တို့လယ်ကွက် တွေဆီကို အများအပြားဝင်လာကြတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ကျနော်တို့ကဖမ်းပြီး ငါး ခြောက်၊ ငါးပိ၊ ငါးချဉ်တွေလုပ်ပြီး၊ တစ်နှစ်စာဝမ်းစာရအောင်ထားကြတယ်။ ကျနော် တို့အဖို့တော့ ဒီငါးတွေကို ဝယ်စားစရာမလိုဘူးလေ။ ဒီတော့ပိုက်ဆံကုန်သက်သာ တာပေါ့။ ငါးတက်တဲ့ရာသီသာမရှိဘူးဆိုရင်၊ ကျနော်တို့မှာ အခက်အခဲတွေအများ ကြီးတွေနိုင်တာပေါ့။ ငါးပိမရှိရင် ဟင်းချက်လို့မရဘူးလေ။ ကျနော်တို့ဟင်းချိုတွေ၊ ဟင်းတွေဟာ အဓိကအားဖြင့် ငါးပိရတာချည်းဘဲ။ ငါးပိဟာ ကျနော်တို့ မွန်လူ မျိုးတွေအဖို့၊ ဟင်းနဲ့ဟင်းချိုတွေချက်ရာမှာ အရေကြီးဆုံးပစ္စည်းဘဲ။ မွန်လူမျိုးမှန်သမျှ ငါးပိကို ကြိုက်ကြတယ်။ ကျနော်တို့ထမင်းဝိုင်းမှာ ငါးပိမပါရင် မပြည့်စုံဘူး။”
(သံလွင်မြစ်ရိုးနေ မွန်ရွာသားတစ်ဦး)

သံလွင်မြစ်ဝသည် ပင်လယ်နှင့်မြစ်အကြား၊ နေရာရွှေ့ပြောင်းနေကြသောငါးများ အစုန်အဆန်ပြုနေထိုင်ရာ နေရာဌာန ဖြစ်သည်။ ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပြောပြချက်အရ၊ နာမည်ကျော်ကြားလှသော ဒေသအခေါ် ကပလွန်ပိန်း ငါး (ခပ်လုံးပုံးပုံသဏ္ဍာန် ငါးတစ်မျိုး)၊ ငါးသလောက်၊ ကဟဒစ်၊ ငါးပုဏ္ဏား၊ ငါးရံ၊ ငါးမြင်း၊ ငါးကြင်း၊ ငါးဖယ်၊ ငါးခူ စသည့်ငါးများ နေထိုင်ကြရာဖြစ်သည်။ ဤငါးများသည် နှစ်ဘက်စလုံးနေရာများ (ရေငံမှာရော၊ ရေချိုမှာပါ နေခြင်း) တွင် မှီခိုရှင်သန်နေနိုင်ကြသော ငါးများဖြစ်သည်။

သံလွင်မြစ်ရိုးနေတံငါများက၊ သံလွင်မြစ်မကြီးနှင့် ၎င်း၏မြစ်လက်တက်များအကြား တွင် ငါးများ၏ရာသီအလိုက်ရွှေ့ပြောင်းသွားလာနေပုံ အကြောင်းကိုလည်း ပြောပြကြပါ သည်။ အချို့ငါးမျိုးတို့သည် မြစ်များအတွင်းမှာ တစ်နှစ်တာ၏ အချိန်တချို့လောက်သာ နေတတ်ကြောင်းကို၊ သံလွင်မြစ်မကြီးမှ ဂျိုင်း၊ အတ္တရံနှင့် အခြားမြစ်လက်တက်များမှ ဒေသ နေတံငါများက ပြောပြကြပါသည်။ တံငါတို့၏ပြောပြချက်အရ၊ အနည်းငယ်သော ငါးအချို့ သည်၊ ဒေသရှိ မြစ်အတွင်း တစ်နှစ်ပတ်လုံးနေထိုင်ကြသော်လည်း၊ အချို့မှာ တစ်နှစ်အတွင်း ရောက်ရှိခိုလှုံသောကာလချင်း မတူကြကြောင်း သိရပါသည်။ ငါးအမျိုးအစားအသီးသီး၏ ဝင်ရောက်ချိန်နှင့် ခိုလှုံသောကာလသည် မိုးရာသီရေကြီးခြင်းနှင့် နွေရာသီ မြစ်ရေစီးဆင်းပုံတို့

နှင့်ဆက်စပ်နေကြောင်းအများကယုံကြည်ထားကြပါသည်။ ဤမိုးရာသီ ရေကြီးခြင်းနှင့်နွေရာသီရေစီးဆင်းပုံတို့သည်၊ သံလွင်မြစ်မကြီးနှင့် ၎င်းမြစ်လက်တက်များ၏ ပုံမှန်စီးဆင်းပုံအရ ဖြစ်ပွားနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြစ်ရေစီးဆင်း ပုံသည်မှတ်သန်ရာသီဥတုအပေါ်တည်မှီနေပါသည်။

သံလွင်မြစ်ဝမြို့နယ် (၅)ခုစလုံးရှိ မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသ ကျေးရွာများနှင့် ဒေသနေတံငါများက သံလွင်မြစ် လက်တက်များ၏ အရေးပါပုံကို သော်လည်းကောင်း၊ အချိန်ရာသီအလိုက်ရေလွှမ်းသော လယ်ယာများနှင့် သစ်တောများ၏ အရေးပါပုံကို သော်လည်းကောင်း၊ အသိအမှတ်ပြုကြပါသည်။ မိုးကာလအတွင်းမြစ်ရေအမြင့်ဆုံးတက်၍ လယ်ကွက်များနှင့် သစ်တောများအတွင်း ရေလွှမ်းသောအခါ၌၊ ငါးနှင့်အခြားရေသတ္တဝါတို့သည် ဤနေရာများ၌ ဥများအုချပြီးနောက်၊ ခိုလှုံနေထိုင်ခြင်း၊ အစာရှာခြင်းပြုကြပါသည်။ သစ်ပင်ငယ်များ၊ သစ်ရွက်သစ်သီးများ၊ တီကောင်နှင့် အခြားသောကုန်းနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါများကိုလည်းကောင်း၊ ပုဇွန်၊ ဂဏန်း၊ ခရုအပါအဝင် ရေနေကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါများကိုလည်းကောင်း၊ ငါးအချင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အထူးစားသုံးနိုင်ကြပါသည်။

Photo: M1

မော်လမြိုင်မြို့ရှိ ငါးဈေးတန်း

မိုးဦးကျတွင် ဤငါးတို့သည် သံလွင်မြစ် (အောက်ပိုင်း၏ အထက်ဖက်ကျသော ဒေသများ)နှင့် မြစ်လက် တက်များတလျှောက်ရှိ၊ လယ်ကွက်များထဲအရောက်တက်လာကြပြီး၊ ဥများအုချကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လယ်ကွင်းများထဲရှိ စပါးဖျက်ပိုးရန်ကို ကာကွယ်ရာ၌၊ အလွန်အထောက်အကူပြုသည့်အပြင်၊ လယ်သမားများနှင့် မြစ်ရိုး နေလူများအဖို့ အရေးကြီးသော အစာအဟာရလည်းဖြစ်ပါသည်။ သုံးလခန့်ကြာအပြီး၊ (စက်တင်ဘာလပတ်ဝန်းကျင်) စပါးရိပ်သိမ်းချိန်မတိုင်မီတွင်၊ သံလွင်မြစ်တွင်းသို့ ပြန်ဆင်းသွားကြပါသည်။ လယ်ကွက်ထဲမှာ ရေခမ်းသော ဆောင်းရာသီနှင့် နွေရာသီများတွင်၊ မြစ်အတွင်း၌ ဆက်လက်ရှင်ရန်နေထိုင်ကြပြန်သည်။

အခြား အခြေချရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသော ငါးအမျိုးမျိုးတွင် ငါးသလောက်၊ ကပလွန်ပိန်း၊ ငါးကြင်းနှင့် ကမန်ယွပ်တို့ပါဝင်ကြပြီး၊ မွန်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း၌ ဤငါးမျိုးအကြောင်း လူသိများထင်ရှားကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် သံလွင်မြစ်နှင့် မြစ်လက် တက်များအတွင်းတွင် အလွယ်တကူဖမ်းယူရရှိနိုင်ပြီး၊ ဈေးကောင်းကောင်းလည်းရသည်။ လူအများကြိုက်နှစ်သက်သော ငါးမျိုးဖြစ်ကြပါသည်။ မွန်ပြည်နယ် မြို့အတော်များများ၌၊ ဤငါးမျိုးကို ငါးစိမ်းတန်းများတွင် နေ့စဉ်ဆိုသလို၊ ရောင်းဝယ်စားသုံးနေကြပါသည်။ သံလွင် မြစ်ရိုးနှင့် မြစ်လက်တက်များ တကြောတွင် နေထိုင်ကြသော လူများအတွက်၊ အဟာရခါတ် ကောင်းကောင်းဖြစ်စေသော ငါးမျိုးဖြစ်ကြပါသည်။

သို့ဖြစ်သည်တိုင်၊ ဒေသခံတံငါများနှင့် မြစ်၏ဝဲယာကမ်းတလျှောက်မှာ လယ်ယာ လုပ် ကိုင်စားသောက်နေကြသော လယ်သမားများမှတစ်ပါး၊ ဤငါးမျိုးများ၏ နေရာရွှေ့ ပြောင်းပုံသဘာဝကို အလေးထားသူဟူ၍မရှိချေ။ မွန်ကျေးရွာခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက သုတေ သနပြု မေးမြန်းသော အဖွဲ့ကို ဤသို့ပြောပြခဲ့သည်။ “ရေချိုငါးအမျိုးအစားတွေရဲ့တစ်မျိုး ချင်းသဘာဝကိုရော၊ မြစ်မမြစ်လက်တက်တွေထဲမှာ သူတို့နေရာ ရွှေ့ပြောင်းတဲ့အချိန်ရာသီ၊ ထူးခြားတဲ့ အချက်တွေကိုရော သုတေသနပြုဖို့လိုပါတယ်။” သုတေသနပြုရာတွင် အချိန်အ ကန့်၊ လူအင်အားအကန့်အသတ်ရှိနေရသည့်အတွက်၊ စာဖတ်သူတို့အား ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တင်ပြရန်မဖြစ်နိုင်ပါ။ သံလွင်မြစ်အတွင်း ငါးအမျိုး အစားအလိုက်၊ ငါးမျိုး၏နေရာရွှေ့ ပြောင်းပုံသည်၊ မိမိတို့ လောလောဆယ်သိထားသည်ထက် များစွာကျယ်ဝန်းပြီး၊ များစွာစုံ လင်ထွေပြားကောင်း ထွေပြားနေနိုင်ပါသည်။

သံလွင်မြစ်ပိတ်ထားပြီး၊ ရာသီလိုက် ရေစီးဆင်းမှုနှင့် ရေအမြင့်ကိုအကျိုးသက် ရောက်စေသော ဆည်များလက်တွေ့တွင် မရှိသေးသဖြင့်၊ ဤငါးတို့သည် လယ်ကွက်များနှင့် မြစ်လက်တက်များထဲသို့ လွတ်လွတ်လပ်လပ်ဝင်ထွက်နိုင်သေးပြီး၊ အစာလည်ပေါများ အတားအဆီးပိတ်ပင်မှုလည်မရှိသော ခိုလှုံရာနေရာများတွင် ဆက်လက် တည် ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ သံလွင်မြစ်ဝတွင်၊ သဘာဝအတိုင်းဖြစ်ပေါ်သော ရာသီအလိုက်ရေကြီးမှုများ သည် ကြိုတွက်၍ ရနိုင်ပြီး၊ ဒေသနေပြည်သူတို့အားလည်း အကျိုးရှိစွာ အသုံးချနေနိုင်သေးပါ သည်။ သံလွင်မြစ်နေ ငါးအမျိုးမျိုးတို့၏ ပေါက်ပွားရှင်သန်ပုံနှင့် ဆက်လက်တည်တံ့မှုသည်၊ သံလွင်မြစ်နှင့် မြစ်လက်တက်တို့၏ ရာသီအလိုက်ရေစီးဆင်းပုံ၊ ရေမော်များ(မြစ်ကြောင်း အတွင်းရှိ ရေရုတ်တရက် ထိုးဆင်းသောနေရာ)၊ ဇောက်နက်ရေခိုင်များအပေါ်တွင် ငါးမျိုး ငါးမျိုးနေရာရွှေ့ပြောင်းနိုင်ပြီး၊ ပေါက်ပွားရှင်သန်ရန်နေရာများ ရရှိနေကြပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ သံလွင်မြစ်၏ရာသီ အလိုက်ရေစီးဆင်းပုံ၊ ရေအရည်အသွေးနှင့် သဘာဝအတိုင်းဖြစ်ပေါ်သော ရေကြီးမှုများသည်၊ သံလွင်မြစ်အပေါ်မှီတင်းဆောင်ရွက်နေကြသော ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကွက် များအတွက်လည်း မရှိမဖြစ်အရေးကြီးနေပါသည်။ ထို့ပြင် ဤငါးသိုက်များအပေါ် မှီတင်းနေ ထိုင်ရသူများ အဖို့လည်း၊ စားစရာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုတည်ငြိမ်ရေးအတွက် မရှိမ

ဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ ဤသို့ စည်းချက်ညီ ပုံမှန်ဖြစ်ပေါ်နေသော လှုပ်ရှားပြောင်းလဲနေမှုများသည် သက်ရှိသတ္တဝါများ အသက်ရှူနေသကဲ့သို့ပင်၊ အရေအတွက်မသိနိုင်လောက်အောင် များပြားလှသော ငါးအမျိုးမျိုးတို့ကို ပျောက်ကွယ်မသွားအောင်၊ တည်တံ့နေအောင်ထိန်းသိမ်းပေးထားပါသည်။ ထို့အပြင်၊ ထောင်ပေါင်းများစွာသော လူများကိုလည်း အကျိုးပြုပေးနေပါသည်။

တံငါတို့သည် ငါးအမျိုးအစားအလိုက်၊ သက်ဆိုင်ရာ လဆန်း လဆုတ်ရက်များတွင် ဖမ်းကြသဖြင့်၊ ငါးများ အမြောက်အများ ရရှိကြပါသည်။ သူတို့သည် သူတို့လုပ်ငန်းတွင်၊ ဤအမှတ်သညာကိုသာ ပုံမှန်အသုံးပြုနေခဲ့ကြပြီး၊ အခြားနည်းနာများကို ရှာဖွေရန်စိတ်မကူးကြချေ။ အကြောင်းမှာ အခြားသောနည်းနာများသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် မကိုက်ညီမအပ်စပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မြစ်စီးဆင်းပုံသည် သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဖြစ်ရာ၊ မည့်သည့်အချိန်တွင် ဒီရေတက်မည်၊ မည်သည့်အချိန်မှာ ရေထိုးဆင်းမည်ကို ကြိုတွက်ရန် မခက်လှချေ။ သို့သော် ရေ စီးဆင်းပုံကို ပြောင်းလဲသွားစေရန်၊ လူများက မြစ်ညာမှနေ၍ ထိန်းချုပ်လိုက်ပါက၊ ဤအမှတ်သညာနှင့် လုပ်နေကျလုပ်ဆောင်ချက်များသည်၊ အရာမထင်ဖြစ်ကြပေတော့မည်။ အသစ်ပြောင်းလဲမှုများကိုလည်း ကြုံတွေ့ကြရချေတော့မည်။ သူတို့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာသော ပြောင်းလဲမှုအကြောင်းကို သိနားလည်ရန်နှင့်၊ အံဝင်ခွင်ကျ နေထိုင်လုပ်ကိုင်စားသောက်တတ်ရန် နှစ်ပေါင်းများစွာဆက်၍ အချိန်ယူကြရလိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သာဓကပြရမည်ဆိုလျှင်၊ မြစ်ညာတွင်၊ “ယာလီရေ တံခွန်ဆည်” (Yali Falls dam) တည်ဆောက်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင်၊ ရေတက်ရေကျချိန်များ ပြောင်းလဲသွားမှုကြောင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရှိ တံငါများအဖို့၊ သူတို့၏ မိရိုးဖလာနွေရာသီ ငါးဖမ်းကရိယာများကို ထိရောက်စွာအသုံးမပြုနိုင်ကြတော့ကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့ကြရသည်။^{၁၇}

မည်သို့ဖြစ်လာစရာ အကြောင်းရှိပါသနည်း။

မြစ်ရေစီးဆင်းပုံစနစ် ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ရေတွင်၊ အင်ဓါတ်များလွန်းခြင်း၊ နောက်ကျိုခြင်းနှင့် အလေးစား သတ္တုဓါတ် ပါဝင်မှုများခြင်းတို့ ဖြစ်လာပါက၊ (အခန်း ၃-ကို ကြည့်ပါရန်) ကျေးရွာပိုင်ရေကန်များသည် သောက်သုံး၍ မရတော့သည့်အဖြစ်သို့ရောက်သွားနိုင်ပါသည်။ ရေအရည်အသွေး၊ သို့မဟုတ်၊ အင်ဓါတ်ပြောင်းလဲမှုကြောင့် စိုက် ပျိုးသီးနှံများကိုလည်း အကြီးအကျယ် ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ မွန်ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက ဤသို့ပြောပြခဲ့ပါသည်။ “ဆည်အထက်ပိုင်းနေ လူတွေက ရေလွှမ်းမိုးခံရတယ် ဆိုဦးတော့၊ အနည်းဆုံးတော့ ရေကိုသုံးလို့ရနိုင်သေးတယ်။ မြစ်အောက်ပိုင်းမှာနေတဲ့လူတွေတော့၊ ဂေဟစနစ်တစ်ခုလုံးထိခိုက်စေ

^{၁၇} *The Mekong's Changing Currency*, Montree Chantawong, in Watershed, Vol.11, No.2, November 2005-January 2006.

ပြီး၊ ဆားငန်ရေတွေက၊ သီးနှံပင်တွေကို ဒုက္ခပေးတော့မယ်။ ဒို့အဖို့တော့ ဒီရေငံတွေကို သောက်ဖို့၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ဖို့ ရချင်မှတော့မယ်။” ဟု သူကဆိုခဲ့ပါသည်။

မြစ်ရိုးနှင့် ကျွန်းနေရပ်ရွာနှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းများသည်၊ မိမိဝမ်းစာဖူလုံနိုင်လုံမျှ လောက်သာ လုပ်ကိုင်စားသောက်နေကြသော စီးပွားရေးစနစ်ဖြင့် ရှင်သန်နေထိုင်ကြခြင်း ဖြစ်ပြီး၊ အစာအဟာရအတွက် သံလွင်မြစ်နှင့် ၎င်း၏မြစ်လက်တက်များရှိ သဘာဝရင်းမြစ် များအပေါ်တွင်၊ ၎င်းတို့၏ အစာအဟာရအတွက် အကြီးအကျယ် အမှီသဟဲပြုနေကြရပါ သည်။ သီးနှံအထွက်နှုန်းကျဆင်းမှုသည်၊ ဝမ်းစာလုံလောက်ရုံမျှ လုပ်ကိုင်စားသောက်နေ သော၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းအပေါ် ဆိုးဆိုးရွားရွားထိခိုက်မှု ရှိစေပါလိမ့်မည်။ မြစ်ကမ်းများ ပြောင်းလဲမှုကလည်း၊ အရေးကြီးစားဖွယ်ရိက္ခာများရရှိနေသော၊ မြစ်ကမ်းဘေးရှိ ဥယျာဉ်ခြံ များအပေါ် ထိခိုက်စေပါလိမ့်မည်။ ငါဖမ်းဆီးရရှိမှု နည်းပါးသွားခြင်းကြောင့်လည်း၊ ပရိတ်နိုး (အသားခါတ်)ရရှိမှုကို ထိခိုက်စေပေလိမ့်မည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင်၊ “ယာလီ ရေတံခွန်ဆည် ကြီး”ဆောက်လုပ်ပြီးစီးပြီးနောက်ပိုင်းတွင်၊ မြစ်အောက်ပိုင်းရှိ ကမ္ဘောဒီးယားရွာသားတို့အဖို့၊ တချိန်က၊ စားစရာအဖြစ် လုံလောက်သလောက်နီးပါး စိုက်ပျိုးရရှိသောအရာအားလုံးတို့၊ ပျောက်ကွယ်သွားကာ လိုအပ် သလောက် မဖူလုံဘဲဖြစ်လာခဲ့ရသည်။ သံလွင်မြစ်အောက် တကြော့ရှိ၊ ကျေးရွာလူမှုအသိုက်အဝန်းများတွင်လည်း အလားတူ ဤပြဿနာမျိုးဖြစ်လာ နိုင်စရာအကြောင်းရှိပါသည်။

လယ်ယာထုတ်လုပ်မှု စွမ်းအားကျဆင်းသွားပါက၊ သို့မဟုတ် ငါးဖမ်းဆီးရရှိမှုကျ ဆင်းသွားပါက၊ လူများသည် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်ငွေရရန်အတွက်၊ အခြားအလုပ်တစ်ခုခုကို ရှာကြရပေတော့မည်။ မြစ်၏ပြောင်းလဲမှုကြောင့်၊ တချိန်ကဝင်ငွေရရှိရေးအတွက် အားထား ခဲ့ရသော အလုပ်အကိုင်များ၊ ဆိုးဆိုးရွားရွား ထိခိုက်ခဲ့ကြောင်းကို သက်သေအထောက်အ ထားအများကပြသခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရှိ၊ ဆီဆန်းမြစ် (Se San River) မြစ်အောက် ပိုင်းနေ ရွာသားများ၏ ဆည်မဆောက်လုပ်မီ၊ စီးပွားရေးအရ တိုင်းတာမှုအခြေ အနေနှင့် ဆည်ဆောက်လုပ်ပြီးနောက်ပိုင်း၊ အနေအထားတို့ကို လေ့လာအကဲဖြတ်ကြည့်ခဲ့ ရာ၊ အိမ်ထောင်တစ်ခု၏ ဝင်ငွေသည် ပျမ်းမျှခြင်းအားဖြင့် (၅၅) ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းသွား ကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။^{၁၀} သံလွင်မြစ်ကြောင်းတလျောက် ဒေသနေပြည်သူများအဖို့၊ မိမိ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုအတွက် ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရုံမျှ အဆင့်ဖြင့်သာ၊ နေထိုင်နေကြရ သောအခြေအနေ၌၊ ဤအခြေအနေမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာပါက အခြားနေရာများသို့ ပြောင်းရွှေ့ ရှင်သန်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းကြရတော့မည်မှာ မလွဲဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်နိုင်သော အကျိုးဆက်ကား၊ အခြား တိုင်းပြည်များတွင် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများအဖြစ် အလုပ်သွားရောက်လုပ်ကိုင်ကြရ တော့မည့် အခြေအနေပင်ဖြစ်ပါသည်။

^{၁၀} Down River, the Consequences of Vietnan's Se San River Dams on Life in Cambodia and their Meaning in International Law, NGO Forum on Cambodia, 2005.

Photo: MI

အပိုင်း (၅)

အသိပေးခြင်း၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားခြင်းမရှိခြင်း။

စစ်အစိုးရသည်၊ နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးအတွက် အကြီးစားတည်ဆောက်ရေးစီမံချက်ကြီးများကို တိုး၍လုပ်ဆောင်နေသော်လည်း၊ ပြည်သူတို့၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို အကဲဖြတ်လေ့လာခြင်းမရှိ၊ ဤအကြီးစား တည်ဆောက်ရေးစီမံချက်ကြီးများသည် ပြည်သူတို့၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်းရှိ-မရှိကိုလည်း စုံစမ်းလေ့လာခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ သံလွင်မြစ်ရေအားလျှပ်စစ် ဓါတ်အားထုတ်လုပ်ရေးအစီအစဉ်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို၊ ဒေသခံကျေးလက်ပြည်သူများ၊ မြို့သူမြို့သားများ၊ သို့မဟုတ် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများမှ ပြည်သူများခံစားရသည်ဖြစ်စေ၊ မခံစားရသည်ဖြစ်စေ၊ မြစ်ညှာပိုင်းတွင် ဆည်ဆောက်လုပ်ခြင်းကြောင့် မြစ်အောက်ပိုင်းတလျှောက်ရှိ ဂေဟစနစ်ပြောင်းလဲသွားတော့မည်မှာ မုချဖြစ်ပါသည်။ သံလွင်မြစ်ဝရှိ ဂေဟစနစ်အတွင်းမှာ နေထိုင်ကြကုန်သော ပြည်သူ့ငါးသိန်းအဖို့၊ နေ့စဉ် နေထိုင်မှုဘဝများ ပြောင်းလဲသွားသည့်အဖြစ်သို့ ရောက်ရတော့မည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ပါလျှက် ဆည်ဆောက်လုပ်ရေးစီမံချက်များအကြောင်းကို၊ ဒေသနေပြည်သူတို့အား အသိပေးခြင်း၊ အကြံရယူတိုင်ပင်ခြင်း အလျဉ်းမရှိခဲ့ပါ။

သံလွင်မြစ်အောက်ပိုင်းတလျှောက်မှာ နေထိုင်ကြသော ဒေသခံပြည်သူတို့သည်၊ သံလွင်မြစ်ဆည်များနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမီရယူနိုင်ခြင်းမရှိကြချေ။ သူတို့သည် ဤဆည်များ အကြောင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဆည်များကြောင့်ဖြစ်လာဖွယ်ရာရှိသော ဆိုးကျိုးရိုက်ခတ်မှုများကိုသော်လည်းကောင်း၊ လုံးဝမသိနိုင်ကြချေ။ သို့အတွက်ကြောင့်၊ ဤဆည်တည်ဆောက်နေခြင်းသည်၊ သူတို့၏ဘဝများအတွက် ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း မတွေးမိကြချေ။ ဤဆည်တည်ဆောက်ရေးအစီအစဉ်အကြောင်းပြောပြသိရှိပြီးသောအခါ၊ လယ်သမားတစ်ဦးက သုတေသနပြုနေသောအဖွဲ့ကို ဤသို့ပြောပြခဲ့ပါသည်။ “ဒို့က မြစ်အောက်ပိုင်းမှာ နေတာပဲ၊ ဆည်ဆောက်တဲ့နေရာနဲ့ အဝေးကြီးဘဲဟာ၊ ရေအောက်မြုပ်သွားမယ့် နယ်မြေထဲမှာပါတာလဲ မဟုတ်ဘူးလေ။ ဒီတော့ ပြဿနာတစ်ခုတရားနဲ့ ရင်ဆိုင်ရလိမ့်မယ်လို့ကို မထင်မိဘူးပေါ့။” ဟုဆိုခဲ့ပါသည်။

သို့ရာတွင် သံလွင်မြစ်တွင်၊ ဆည်များဆောက်လုပ်လိုက်ပါက၊ တစ်ချိန်ချိန်တွင် ရေအမြင့်နိမ့်ကျသွားနိုင်ပြီး၊ ရေသွင်းမြောင်းများထဲသို့ ရေများစီးဝင်လာနိုင်တော့မည် မဟုတ်ဟု ဒေသခံများအား၊ ပြဿနာကို တင်ပြလိုက်ရာ၊ သူတို့နှုတ်ဆိတ်သွားကြပါသည်။ ထို့

နောက် အစိုးရကမြစ်ညာတွင်ဆည်များဆောက်လုပ်လိမ့်မည်မဟုတ်။ ရုပ်မြင်သံကြားတွင်လည်း၊ ဤစီမံကိန်းအကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့ခြင်းမရှိဟု ပြန်၍တုံ့ပြန်ပြောဆိုကြပါသည်။ အချို့ကသံလွင်မြစ်ပေါ်တွင်၊ ဆည်တစ်ခုအမှန်တကယ်တည်ဆောက်၍ ရလိမ့်မည်ဟု လုံးဝမယုံကြည်ကြချေ။ သုတေသနအဖွဲ့ဝင်တစ်ယောက်က၊ ဆည်များကို တည်ဆောက်ဖွယ်ရှိကြောင်း ဒေသခံများကိုပြောပြရာ၊ သူတို့မယုံကြည်ကြချေ။ “ဘယ်သူမှသံ လွင်မြစ်ကိုဖြတ်ပြီး၊ ဆည်တစ်ခုဆောက်နိုင်လိမ့်မည်လို့ ကျနော်မထင်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ မြစ်ကသိပ်ကျယ်လွန်းတယ်လေ”ဟု ရွာသားတစ်ဦးက ပြန်ပြောပါသည်။ မြစ်ညာပိုင်းမှာ ဆည်တည်ဆောက်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ်ရေအမြင့်ကို၊ ထိခိုက်လာဖွယ်ရှိကြောင်း သူတို့ကိုပြောပြသည့်တိုင်း မြစ်ရေသည် ယခုပုံစံအတိုင်း အစဉ်သဖြင့် စီးဆင်းမြဲစီးဆင်းနေလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်နေကြဆဲပင်ရှိကြပါသည်။

သံလွင်မြစ်သည်၊ ဒေသနေပြည်သူ အမြောက်အများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို အထောက်အကူပေးနေသည်ဖြစ်ရာ၊ သူတို့နှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန်နှင့်၊ စီမံချက်နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များ အလုံအလောက် အသိပေးရန်လိုပါသည်။ သို့ဖြစ်သည့်တိုင်၊ ယခုအချိန်အထိ မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသတွင် နေထိုင်ကြသော မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ၊ အစိုးရကသော်လည်းကောင်း၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကသော်လည်းကောင်း၊ ဆည်တည်ဆောက်ရေးစီမံချက်နှင့် ပတ်သက်၍တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြခြင်း မပြုသေးပေ။ ဒေသအာဏာပိုင်များသည်ပင်လျှင် သံလွင်မြစ်ပေါ်တွင်၊ ဆည်တည်ဆောက်မည့် စီမံချက်အကြောင်းကို မသိရှိကြသေးပေ။ ဆည်များဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ကော်မရှင် (World Commission on Dams)၏ အကြံပြုချက်နှင့် အခြားလမ်းညွှန်ချက်များ၏ အလိုအရဆိုရလျှင်၊ ဆည်တည်ဆောက်မည့်နေရာများတွင်၊ ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သောအချက်များကို လေ့လာရန်အရေးကြီးသည်သာမက၊ မြစ်အောက်ပိုင်းနေပြည်သူများအပါအဝင်၊ ဒေသနေပြည်သူများနှင့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန်၊ မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပေသည်။ ယခုအချိန်ထိတိုင် ဆည်စီမံချက်တွင်၊ ဤမျှအရေးကြီးသော၊ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များကို၊ ဤ စီမံချက်အကြောင်း မည်သည့်အချက်တစ်ခုမျှ အသိပေးထားခြင်း မရှိသေးချေ။ သူတို့၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကိုလည်း အလေးအနက်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုအပ်ပါသည်။

လုံခြုံရေးအတွက်စိုးရိမ်ဖွယ်ရာများ

ဒေသနေပြည်သူတို့သည် သဘာဝအလျှောက်ရေစီးဆင်းပုံ အကြောင်းနှင့်၊ ရာသီအလိုက်မြစ်ကြောင်း ပြောင်းလဲမှုများအကြောင်းတို့ကို အထူးကျွမ်းကျင်သိရှိထားကြသည်။ ဆည်များဆောက်လုပ်ပြီးစီးသွားလျှင်မူကား၊ ရေကိုလွှတ်ချင်အချိန်တွင် လွှတ်ခြင်းကြောင့်၊ မြစ်ရေမည်သည့်အချိန်မှာ မည်သည့်ပမာဏအဖြစ်စီးဆင်းလာမည်ကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းတွက်ဆပြောနိုင်တော့မည်မဟုတ်ချေ။ အထူးသဖြင့်၊ ရေလွှတ်မည့်အကြောင်းကို မြစ်အောက်ပိုင်းနေ

Box: ရေကာတာများဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ ကော်မရှင်၏ အကြံပြုတင်ပြချက်များ

ရေကာတာများဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ကော်မရှင် (World Commission on Dams) က လူ့အခွင့်အရေးလေးစားလိုက်နာမှုအပေါ်တွင် အခြေခံလျက် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အခြေခံစည်းမျဉ်းသစ်တစ်စုံကို အဆိုပြုတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဆည်တစ်ခုတည်ဆောက်ရန် မဆုံးဖြတ်မီတွင်၊ ရေ၊ စားရေရိက္ခာနှင့် စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်များကို တိတိကျကျအကဲဖြတ် သတ်မှတ်သင့်ကြောင်း၊ ဆည်များဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ကော်မရှင် (WCD)က အကြံပြုတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ရွေးလမ်းအားလုံးကို စဉ်းစားထားသင့်သည့်အပြင်၊ လက်ရှိတည်ရှိနေပြီးသားဖြစ်သည့် စနစ်များ၊ လုပ်ငန်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်ရေးကို ပထမဦးစားပေးအဖြစ် ထားသင့်ကြောင်းဖော်ပြပါသည်။ ထိခိုက်နစ်နာဖွယ်ရှိသူများအား၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာ အဆင့်များတွင် ပါဝင်စေ သင့်သည့်အပြင်၊ စီမံချက်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို ခံစားစေရန် သူတို့ကိုဦးစားပေးရရှိစေသင့်ပါသည်။ ထိခိုက်ခံရမည့်သူများက လက်ခံအတည်ပြုခြင်းမရှိလျှင် ဆည်များကို တည်ဆောက်ခြင်းမပြုသင့်ပါ။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် လူမျိုးစုများ၏အရေးကိုလည်း အထူးထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါ သည်။^၉

^၉ *Dammed Rivers, Dammed Lives: The Case Against Large Dams, International Rivers Network, 2003. ဆည်များဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ကော်မရှင်၏ အကြံပြုချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါလျှင် www.dams.org အင်တာနက်စာမျက်နှာတွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။*

ပြည်သူများထံသို့ အသိပေးပါက၊ ပို၍ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ သံလွင်မြစ်သည် မိုးရာသီတွင် ကြမ်းကြမ်းရမ်းရမ်း စီးဆင်းလေ့ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် လတ်တလောရွာသွန်းထားသော မိုးရေများကြောင့်၊ ရေလျှံပြည့်ကယ်နေသည့် အခါမျိုးတွင် ဖြစ်တတ်သည်။ ဤအချိန်မျိုးတွင် လှေ၊ သင်္ဘောများကို အထူးသတိထား၍ လှော်ခတ်၊ မောင်းနှင်ခြင်းပြုကြရသည်။ “ရေတွေ အကြီးအကျယ် ထိုးဆင်းလာတာလောက် ကြောက်စရာကောင်းတာမရှိဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ရေထိုးဆင်းလာရင်၊ အကုန်ပျက်စီးသွားနိုင်တယ်” ဟု ပေါင်မြို့နယ်မှ တံငါသည်တစ်ဦးကပြောပြပါသည်။

(၂၀၀၅) ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ ဘာသာရေးပွဲတော်တစ်ခု ကျင်းပနေချိန်အတွင်း၊ ဟိန္ဒူဘုရားဖူး (၆၂)ဦးသေဆုံးခဲ့ကြရပါသည်။ အကြောင်းမှာ၊ အစိုးရပိုင်နာမဒါ ရေအားလျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ရေးကော်ပရေးရှင်း (Narmada Hydroelectric development Corporation) ၏ အင်းဒီရာ ဆာဂါဆည် (Indira Sagar Dam) မှ ရေများကို ကြိုတင်သတိမပေးဘဲ၊ ထုတ်လွှတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။^{၂၀} ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်း၊ မဲခေါင်မြစ်ကြောင်းတစ်လျှောက်ရှိ လားဟူကျေးရွာသားများက၊ နေသာသောနေ့များတွင်၊ ရုတ်တရက် မမျှော်လင့်ဘဲ၊ ရေထိုး ဆင်းလာခြင်းကြောင့်၊ လှေဖြင့်သွားလာနေသူများ လှေမှောက်၊ အန္တရာယ်ဖြစ်ရပ်များကို ပြောပြခဲ့ကြသည်။^{၂၁} ဤသို့ လှေမှောက်၍ အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းများ

အပြင်၊ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံနေ၊ ကျေးလက်ပြည်သူများ၏ ပြောပြချက်အရ မြစ်အနီး၊ ရေချိုး နေစဉ်၊ ဆော့ကစားနေစဉ်၊ အလုပ်လုပ်နေစဉ်၊ ကလေးများရေနှစ်ရခြင်း၊ ရေနှင့်မျောပါသွား ခြင်း အကြောင်းကိုလည်း ပြောပြကြပါသည်။^{၂၂} မြစ်ရေကို အသုံးပြုကြသော ရေချိုးသူများ၊ ပန်းကန်အိုး ဆေးကြောနေသူများ၊ ချက်ပြုတ်သူများ၊ အိမ်သန့်ရှင်းသူများသည် မြစ်အထက် ပိုင်းရှိ ဆည်များမှ ရေလွှတ်ချလိုက်သောကြောင့်၊ ဤသို့မထင်မှတ်ဘဲ၊ ရေထိုးဆင်းလာပြီး၊ အချိန်မရွေး အသက်အန္တရာယ်နှင့်ကြုံတွေ့ရနိုင်ပါသည်။

ရုတ်တရက်ရေမြင့်လာခြင်း၊ ရေထိုးဆင်းမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘေးအန္တရာယ် ထက်ဆိုးသေးသည်မှာ၊ ဆည်တစ်ခုလုံး ကျိုးပေါက်သွားခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဆည်ကျိုးပေါက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ရသော အကြီးဆုံး ကပ်ဘေးအဖြစ်ဆိုးကြီးသည်၊ တရုတ်နိုင်ငံ၊ အလယ်ပိုင်းရှိ ဟိနန်ခရိုင် (Henan province) တွင်၊ (၁၉၇၅) ခုနှစ်က ဖြစ်ပွားခဲ့ဖူးပါသည်။ လူပေါင်းခန့်မှန်းခြေ (၂၃၀၀၀၀)မျှအထိ သေဆုံးခဲ့ဖူး ခဲ့ပါသည်။^{၂၃} အလားတူဖြစ်ရပ်များ အတွက်၊ စိုးရိမ်ပူပန်ကြသူများက၊ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်တစ်လျှောက်၊ သံလွင်ဆည်များတည် ဆောက်ရန်လျာထား သော နေရာများသည်၊ မြေငလျင်ကြောရှင် (active earthquake fault lines) များအပေါ်တွင်၊ တည်ရှိနေကြောင်းနှင့်၊ ဘေကင်းလုံခြုံမှု အာမခံချက်အတွက်၊ သံသယ ဖြစ်ဖွယ်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားကြပါသည်။^{၂၄}

ကျန်းမာရေးအတွက် လုံခြုံစိတ်ချရမှုပရှိခြင်း

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (World Health Organization) ၏ ဖော်ပြချက်အရ မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်သည်၊ ယခုလက်ရှိကာလတွင် ကမ္ဘာ့အဆိုးရွားဆုံး နိုင်ငံများစာရင်းတွင်၊ ပါဝင်နေပါသည်။^{၂၅} သံလွင်မြစ်ရိုးနှင့် မြစ်လက်တက်များတွင်နေထိုင်

^{၂၀} “Death tolls rise in Indian dam tragedy.” 12 April 2005. [http://www. waterpower-magazine.com](http://www.waterpower-magazine.com)

^{၂၁} “Deadly Changes: Unpredictable water surges and unprecedented low water levels on the Mekong have human costs,” *Undercurrents: Monitoring Development on Burma’s Mekong*, Lahu National Development Organization, July, 2006.

^{၂၂} *Op cit. Down River, The Consequences of Vietnam’s Se San River Dams on Life in Cambodia and their Meaning in International Law*, NGO Forum on Cambodia, 2005.

^{၂၃} *Silenced Rivers: The Ecology and Politics of Large Dams*, Patrick McCully, 2001, p. 117.

^{၂၄} “Salween Dam sites proposed by EGAT situated on active faults”, Interviewed with Associate Professor Dr. Panya Jarusiri, Taskforce on Seismic Study of Chulalongkorn University, Salween News Network, March 2005.

^{၂၅} *World Health Reports 2000: Health Systems-Improving Performance*, World Health Organization (WHO), 2000.

နေကြသော ဒေသခံပြည်သူတို့သည်၊ ယခုလက်ရှိအခြေအနေမှာပင်လျှင် ငှက်ဖျား၊ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းတွင် ရောဂါပိုးကူးစက်ခြင်းနှင့်၊ အရေပြားရောဂါကဲ့သို့သော ရောဂါဘယများကိုခံစားနေကြရပါသည်။ ဤရောဂါဘယများအားလုံးသည်၊ ညံ့ဖျင်းသော သန့်ရှင်းရေးစနစ်နှင့် ပိုမိုညံ့ဖျင်းလာသော ရေအရည်အသွေးတို့ဖြင့် ပေါင်းစပ်လိုက်ပါလျှင်၊ ပို၍ဆိုးရွားသွားနိုင်ပါသည်။

ကမ္ဘာတလွှားတွင်၊ အမျိုးမျိုးသော ဆည်ရေလျှောင့်တမံကြီးများမှ ညစ်ညမ်းသော ရေများထုတ်လွှတ်ပေးလိုက်ခြင်းကြောင့်၊ မြစ်အောက်ပိုင်းနေ ပြည်သူများအဖို့၊ ကျန်းမာရေးပြဿနာများပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြရပါသည်။ ဥပမာပြရပါလျှင်၊ အမေဇုံ (Amazon) မြစ်ဝှမ်းဒေသတွင်နေထိုင်ကြသူများသည်၊ တူကူရီ (Tucurui) ရေလျှောင့်တမံကြီးမှ ရေများ ထုတ်လွှတ်ပေးသောအခါ၌ အရေပြား အဖုအပိမ့်များထခြင်းနှင့် အခြားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာဆိုးကျိုးများကိုခံစားခဲ့ကြရပါသည်။^{၂၆} ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၌လည်း၊ “ယာလီရေတံခွန်ဆည်ကြီး” တည်ဆောက်အပြီးတွင်၊ မြစ်အောက်ပိုင်းနေလူများသည်၊ ဝမ်းဖျေခြင်း၊ အစာအိမ်နာရောဂါများ၊ မျက်စိကျိန်းစပ်ခြင်းနှင့် အရေပြားအဖုအပိမ့်ပေါက်ခြင်းများ ပို၍ဖြစ်ပွားလာကြောင်းပြောပြခဲ့ကြပါသည်။^{၂၇}

ဒေသနေပြည်သူတို့အပေါ်ဖြစ်လာဖွယ်ဘေးဒုက္ခများကို ကြိုတင်တွက်ဆစဉ်းစားကြသည့်တိုင်၊ ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံများမှာပင်လျှင်၊ ဤလူလုပ် ပယောဂကြောင့်ဖြစ်ရသောအဖြစ်အဆိုးများ ဖြစ်ပွားတတ်ကြပါသေးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ စစ်အစိုးရအနေဖြင့်၊ ဆည်စီမံချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ရိုက်ခတ်မှုများအကြောင်းကို၊ ယခုတိုင် သေချာအကဲဖြတ် စစ်ဆေးမှုများ ဆောင်ရွက်ထားခြင်း မရှိသေးပါ။ ထို့အပြင် ဒေသခံပြည်သူတို့အားလည်း ဤဆည်များအကြောင်း သတင်းအချက်များ အသိပေးထားခြင်း မရှိသေးပါ။ ဤသို့ အသိပေးမည်ဆိုပါက ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အရေးထားစရာကိစ္စများ ပေါ်ထွက်လာနိုင် ဖွယ်ရှိပါသည်။ ယခုအချိန်အထိ၊ မြစ်အောက်ပိုင်းနေ လူထုများအတွက်၊ ဤစီမံချက်သည် လျော်ကန်သော၊ စနစ်တကျကြီး ကြပ်ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်နေသော တည်ဆောက်မှုဖြစ်ကြောင်း၊ ယခုတိုင် အာမခံပေးထားချက်များ မရှိသေးပါ။ ရေထုတ်လွှတ်ခြင်းနှင့် ဆည်ကြောင့်ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသော အန္တရာယ်များအကြောင်းကိုလည်း၊ လုံလောက်သော သတင်းအချက်အလက်များပေးပါမည်ဟုလည်း ပြည်သူတို့အားအာမခံထားခြင်းမရှိသေးပါ။

^{၂၆} *Dammed Rivers, Dammed Lives: The Case Against Large Dams*, International Rivers Network, 2003.

^{၂၇} *Down River, the Consequences of Vietnam's Se San River Dams on Life in Cambodia and their Meaning in International Law*, NGO Forum on Cambodia, 2005.

အာပခံချက်ပရိုဂရမ်။

စစ်အစိုးရသည် ၎င်း၏ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ အောင်မြင်မှုတစ်ရပ်အနေနှင့် (၂၀၀၅)ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် မော်လမြိုင်မြို့၌ တည်ဆောက် ပြီးစီးခဲ့သော၊ မုတ္တမ-မော်လမြိုင်သံလွင်မြစ် ကူးတံတားကိုအထူးဂုဏ်ယူပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် တံတားဆောက်လုပ်ပြီးနောက်တွင်၊ တံတားဒေါက်တိုင်များကြောင့်ရေစီးကြောင်းပြောင်းလဲသွားခဲ့ကြောင်း၊ ချောင်းဆုံမြို့နယ်နေ ဒေသခံလယ်သမားများကပြောပြကြပါသည်။

မော်လမြိုင် - မုတ္တမ တံတား (သံလွင်တံတား)

ပြောင်းလဲလာသောရေကြောင်းက ကမ်းကိုရိုတ်ပြီး၊ ကမ်းပါးများပြိုကျစေခဲ့ပါသည်။ မြစ်ကမ်းပါးများသည် ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကပင် ဒေသနေ ပြည်သူတို့အတွက်၊ အရေးကြီးသော စိုက်မြေကောင်းများဖြစ်ခဲ့ကြပါသည်။ လယ်ကွက်များဧကရာနှင့်ချီ၍ မကြံစဖူးအလျင်အမြန်ပြိုကျဆုံးရှုံးသွား ခဲ့ရပါသည်။ မြစ်ကမ်းနှင့် နီးသောလယ်များမှာ အခြားလယ်သမားများသည်လည်း၊ ယခုအခါ မိမိတို့လယ်မြေများဆုံးရှုံးသွားရမည်ကို စိုးရိမ်လာကြပါသည်။ ဤသာကေကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် လယ်သမားများအဖို့၊ သတင်းအချက်အလက်များ ဘာတစ်ခုမျှမသိလိုက်ရဘဲ၊ အပြောင်းအလဲ များနှင့်ကြုံတွေ့လိုက်ရသောအခါ၊ သူတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ပျက်စီးဆုံးရှုံးကြရသည်ကို မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။

အပိုင်း (၆)

နိဂုံးချုပ်

“တကယ်ပါ။ ဘယ်အချိန် မိုးကျမယ်၊ ဘယ်အချိန်ရေတက်မယ်၊ ဘယ်အချိန် ရေကျမယ်၊ ဘယ်အချိန် ဟင်း သီးဟင်းရွက်စိုက်လို့ အကောင်းဆုံးဆိုတာ ကျနော် တို့သိတယ်။ သင်္ကြန်မကျခင် မိုးရွာရင် မိုးဦးအကျစောမယ်။ သင်္ကြန်ပြီးမှ မိုးရွာရင် မိုးဦးအကျနောက်ကျမယ်။ ဘာဘဲဖြစ်ဖြစ် သင်္ကြန်ပြီးလို့ရက်ပေါင်း (၄၀) ဆိုရင် မိုးဦးကျတာပဲ။ ရေတက်တာက နှစ်နာရီ-သုံးနာရီကြာတယ်။ နောက်တော့ ပြန်ကျ သွားတာပဲ။ အဲဒီအချိန်မှာဆိုရင် မြစ်ထဲမှာ ငါးတွေအများကြီးဖမ်းလို့ရပြီး၊ ပိုက်ဆံ တွေလဲအများကြီးရတာပေါ့။ ဒါတွေအားလုံးကို သိထားတော့ သံလွင်မြစ် ကမ်းနဖူး မှာနေရတာ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းတာပေါ့။ ဘယ်အချိန်မှာ ဘယ်ကိစ္စကို ကြိုတွက် ထားရမယ်ဆိုတာ ကျနော်တို့သိကြပါတယ်။ ကျနော်တို့ရဲ့သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အပြောင်းအလဲနဲ့ ကိုက်ညီအောင် ပြုမူနေထိုင်နိုင်ကြပါတယ်။” (သံလွင်မြစ်တ လျှောက်တွင်နေထိုင်သော လယ်သမားတစ်ဦး)

မြစ်အောက်ပိုင်းဒေသနေ လူထုများသည်၊ မိမိတို့၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပြောင်း လဲမှုများကိုတွေ့ကြုံဖူးကြသဖြင့်၊ မိမိတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် သက်မွေးဝမ်းကျောင်း မှုတို့ကို လိုက်လျောညီထွေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်ကြပါသည်။ မျိုးဆက်နှင့်ချီ၍ဒေသ၏ဂေဟ စနစ်ထဲမှာ နေထိုင်ပြီး၊ ၎င်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ညှိယူလာခဲ့ကြသည်ဖြစ်ရာ၊ သူတို့သည်ဖြစ်လာမည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများ အကြောင်းကို စတုရံ ရာမစဉ်းစားထားကြချေ။ သို့ရာတွင် သူတို့အကျွမ်းတဝင်ရှိပြီးသား အရာကိစ္စများနှင့် မတူခြားနားသော၊ ပြောင်းလဲမှုအသစ်များဖြစ်ပေါ်လာပါက၊ အထူးသဖြင့်တံငါများနှင့်

ဒေသခံလယ်သမားတို့အဖို့ သူတို့၏လုပ်နေကျ လုပ်ငန်းဆောင်တာများ၊ နေ့တစုအလုပ်များပျက်စီးဆုံးရှုံးကြရတော့မည် ဖြစ်သည်။ ဖရိုဖရဲ ကမောက်ကမဖြစ်မှုများနှင့် ကြုံကြရလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ရေအမြင့်၊ ရေစီးဆင်းပုံ၊ အနည်အနှစ်(နံ့)ပါဝင်မှုနှုန်း၊ ရေအရည်အသွေးပြောင်းလဲမှုများက ဒေသ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများနှင့် ရိက္ခာလုံခြုံစိတ်ချရမှုတို့အပေါ်တိုက်ရိုက်ကျစွာထိခိုက်ရိုက်ခတ်ပေလိမ့်မည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာစစ်အစိုးရကမူ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သံလွင်မြစ်ပေါ်၌ဆည်များဆောက်လုပ်ရန်အတွက် နိုင်ငံရပ်ခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် လက်တွဲကာ တဖွတ်တိုး ဆက်၍ လုပ်ဆောင်နေပေသည်။ စစ်အစိုးရသည် သံလွင်မြစ်နှင့် ၎င်း၏မြစ်လက်တက်များတလျှောက်တွင်၊ မှီတင်းနေထိုင်ကြသူများအား ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ အသိပေးခြင်း၊ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းများမပြုခဲ့ပါ။ လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာများကို နှိပ်ကွပ်ထားခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီရေးလှုပ်ရှားသူများကို ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ တရားဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ နိုင်ငံတလွှားတွင် ကျေးရွာသားလူထုများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်နေခြင်းကြောင့်၊ ဤစီမံချက်များအပေါ်သတင်းအချက်အလက်များရရှိရန်နှင့် မေးခွန်းထုတ်ရန်မဖြစ်နိုင်သလောက်ရှိပါသည်။

ရေသည် ကမ္ဘာမြေပေါ်ရှိ သက်ရှိအားလုံး၏ အခြေခံဖြစ်သဖြင့်၊ ဒေသခံပြည်သူများအဖို့ ဤရေအရင်း အမြစ်ကို အပြည့်အဝရရှိနိုင်ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ပြောင်းလဲလုပ်ကိုင်ရေးဆိုသည်မှာလည်း၊ ဒေသခံပြည်သူများအဖို့ ခက်ခဲလှပါသည်။ အကြောင်းမှာ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ကျွဲနွားမွေးမြူခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်း၊ တည်းဟူသော သူတို့၏ မိရိုးဖလာအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများဖြင့်၊ သူတို့၏ ဘိုးဘေးဘီဘင်များ လက်ထက်မှစ၍ ထိန်းသိမ်းလာခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာသူတို့၏ယဉ်ကျေးမှု၊ သူတို့၏အမျိုးသားကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာနှင့်တသားတည်းဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သံလွင်မြစ်ဝတွင် တည်ရှိသောရွာပေါင်းတစ်ရာကျော်နှင့်မြို့များ၊ သန်းတစ်ဝက်ခန့်ရှိသောလူထုများသည်၊ ဤနေရာဒေသအပေါ်တွင်မှီခိုနေကြရပါသည်။

လူခပ်သိမ်း၊ အရာခပ်သိမ်းတို့သည် အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုနေပြီး၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ခုအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများသည်၊ အခြားသော လူမှုအသိုက်အဝန်း တစ်ခုဆိုသို့လည်း ကူးစက်သွားနိုင်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာနီးနွယ်ပတ်သက်နေသောပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများအနေနှင့်သံလွင်မြစ်ဝှမ်းသားများအပေါ် ကျရောက်လာဖွယ်ရှိသော ရိုက်ခတ်မှုများအကြောင်းကို တွေးတောစဉ်းစားကြည့်ရန် အချိန်တန်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ သာဓကဆောင်ပြရပါလျှင်၊ ဒေသခံပြည်သူများအဖို့ အလုပ်အကိုင်မရှိခြင်းနှင့် သူတို့အပေါ်ကျရောက်လာနိုင်သော အခြားရိုက်ခတ်မှုများကြောင့်၊ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ပြည်သူများတို့သည်၊ မြန်မာနိုင်ငံမှနေ၍ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် အခြားအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားကြရန်အလားအလာရှိနေပေသည်။

တိုးတက်သောမွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO)သည်၊ သံလွင်မြစ်ဝတွင်တည်ရှိနေသော မြို့(၅)မြို့ရှိ လူမှုအသိုက်အဝန်းများကို လေ့လာဆန်းစစ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ သူတို့၏အခြေအနေကို ဤအစီရင်ခံစာ၌ တင်ပြထားပါသည်။ ယခင်က လေ့လာတွေ့ရှိထားချက်များအရ၊ သံလွင်ရေတာတမံတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်း၏ ဖြစ်လာဖွယ်ရှိ သောဆိုးကျိုးများကို၊ ဤရပ်ရွာလူမှုအသိုက်အဝန်းများတွင်လည်း ဖြစ်လာနိုင်မည်ကို ကြိုတင်တွေးဆမိပါသည်။ သို့သော်လည်း၊ ဤလေ့လာချက်တွင် များစွာသော မသေချာသည့်အချက်များ၊ မေးခွန်းများကို တွေ့ရှိခဲ့ရပြီး၊ ပို၍ ပြည့်စုံစွာ သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ဆက်၍လေ့လာသင့်ပါသည်။ ဤရေကာတာ တမံများ တည်ဆောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အပြောင်းအလဲများနှင့် ပတ်သက်၍၊ ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် ပို၍ပြည့်စုံစွာ အကဲခတ်လေ့လာနိုင်ရန်၊ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိရန်အခွင့်အရေး ရှိသင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဤအပြောင်းအလဲများ၏ ရိုက်ခတ်မှုများက သူတို့၏ဘဝများ၊ ရှင်သန်ရပ်တည်နေထိုင်မှုများအပေါ် မည်သို့အကျိုးသက်ရောက်စေမည်ကိုလည်း သိစေသင့်ပါသည်။ ပို၍ အရေးကြီးသောအချက်မှာ၊ ဤရေတာတမံများ တည်ဆောက်ရေးကိစ္စအလုံးစုံနှင့် ပတ်သက်၍ ပြောရေးဆိုခွင့် ရရှိသင့်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

မည်သို့သော ဆည်ဆောက်လုပ်ရေး စီမံချက်မဆို၊ မြစ်အောက်ပိုင်းနေပြည်သူတို့အပေါ် လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ရိုက်ခတ်မှုများအကြောင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ၊ သူတို့က သတင်းများကို ပြည့်စုံစွာ သိရှိပြီး၊ ဆန္ဒသဘောတူညီ ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရန်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤအခြေအနေမှာ လက်ရှိစစ်အာဏာရှင်စနစ်အောက်တွင် ဖြစ်နိုင်ရန် မရှိပါချေ။ သို့ဖြစ်ရာ တိုးတက်သော မွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO) အနေဖြင့်၊ ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများ အားလုံးကို၊ ၎င်းတို့၏ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများ ရပ်ဆိုင်းကြပါရန်နှင့်၊ သံလွင်ဆည် စီမံချက်များကို ရပ်တန့်ကရပ်ပစ်ပါရန်တောင်း ဆိုလိုက်ရပါသည်။

သံလွင်မြစ်တလျှောက်နေထိုင်သော ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေများ

ကျေးရွာအမည်	အိမ်ခြေ	ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေ
ဖားအံမြို့နယ်		
ကော့ထော့	၃၀၀	၁၅၀၀
ကော့ပေါက်	၂၀၀	၁၀၀၀
ကွမ်းကတို	၃၀၀	၁၅၀၀
ကော့နှပ်	၄၀၀	၂၀၀၀
ဘယ်ထော	၃၅၀	၁၇၅၀
ကော့လှာ	၄၀၀	၂၀၀၀
ဘယ်ကတို	၄၅၀	၂၂၅၀
ဇာသပြင်	၁၃၀၀	၆၅၀၀
ကော့လမု	၄၀၀	၂၀၀၀
ကော့ကယင်း	၃၅၀	၁၇၅၀
ကယာမင်းရာ	၄၅၀	၂၂၅၀
ကွမ်းဆလမ်း	၇၀၀	၃၅၀၀
ကွမ်းကရိန်း	၅၀၀	၂၅၀၀
ကော့	၅၀၀	၂၅၀၀
ကွမ်းဒိုကရဲ	၄၀၀	၂၀၀၀
ကွမ်းပိုး	၃၀၀	၃၀၀၀
ကွမ်းနောင်ဂျိုက်	၂၅၀	၁၂၅၀
ကော့ဒိုလင်း	၃၀၀	၁၅၀၀
ကော့ကျိုက်လပိုင်း	၃၅၀	၁၇၅၀
ကွမ်းကော့နှပ်	၃၅၀	၁၇၅၀
ကွမ်းကော့လှာ	၃၆၀	၁၈၀၀
ထုံးအိုင်	၁၇၅၀	၈၇၅၀
ကျိုက်နက်	၃၀၀	၁၅၀၀
ခအံကရက်	၅၀၀	၂၅၀၀
ဝဲရက်	၂၀၀	၁၀၀၀
ကော့ကညွတ်	၁၀၀	၅၀၀
ကော့မိတ်	၄၀၀	၂၀၀၀
ကဒိုကဒုံ	၁၅၀	၇၅၀
ကွမ်းတာ	၁၅၀၀	၇၅၀၀
ကွမ်းကော့ပုံ	၁၀၀၀	၅၀၀၀
ကွမ်းကော့ကေ	၄၅၀	၂၂၅၀
ကွမ်းကော့ချိုက်	၁၅၀	၇၅၀
ကွမ်းကရစ်	၃၀၀	၁၅၀၀

မှတ်ချက်။ ။ စာလုံးစောင်းဖြင့်ဖော်ပြထားသောနာမည်များသည် ကျွန်းများဖြစ်သည်
 ဒေသတိုင်းတွင် အိမ်ထောင်စုတစ်ခုကို အနည်းဆုံးလူဦးရေငါးဦးဖြင့် ခန့်မှန်းထားပါသည်။

သံလွင်မြစ်တလျှောက်နေထိုင်သော ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေများ

ကွမ်းကရောက်	၃၀၀	၁၅၀၀
ကွမ်းကမ်းနီး	၁၀၀၀	၅၀၀၀
ကွမ်းကရိန်းဒေ(ကျိုဒို)	၁၅၀၀	၇၅၀၀
	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ပေါင်မြို့နယ်		
ကွမ်းကရင်း		
မုတ္တမ	၂၈၅၁	၁၇၅၁၅
မြိုင်ကလေး	၄၀၀	၂၀၀၀
ဒုရင်ဆိပ်	၂၅၀	၁၂၅၀
ဇီဆုံ	၄၀၀	၂၀၀၀
ခရာကျွန်း	၃၅၀	၁၇၅၀
ဝဲကီး	၃၀၀	၁၅၀၀
မှော်ဘီ	၅၀၀	၂၅၀၀
ကလာကုန်း	၂၀၀	၁၀၀၀
ကော့ပလင်းကွန်း	၁၅၀	၇၅၀
မင်မလှကွန်း	၅၀	၂၅၀
နတ်မော်	၂၀၀	၁၀၀၀
ကော့ချိန်း	၄၅၀	၂၂၅၀
ကော့တွမ်း	၃၀၀	၁၅၀၀
ကော့ပေါက်	၂၀၀	၁၀၀၀
မမိုးကျွန်း	လူဦးရေအမြဲတမ်းမရှိ	
မာဒိုးကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ကျားကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ပျိုင်ကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
အောင်မင်္ဂလာကျွန်း	၅၀	၂၅၀
ရွှေဒင်္ဂါကျွန်း	၃၀	၁၅၀
ရင်ပိုင်ကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ကော့ပုန်းကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
သိန်းကွင်းကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
မြေရတနာကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ဇာကတုံကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ရွှေဒင်္ဂါကျွန်းကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ဆင်ကန်းကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ကျွန်းရှည်	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	

သံလွင်မြစ်တလျှောက်နေထိုင်သော ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေများ

ကုလားကျွန်း	၃၀	၁၅၀
	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ချောင်းဆုံမြို့နယ်		
ကလွီ	၅၀၀	၂၅၀၀
မူနိုင်	၂၇၀	၁၃၅၀
တောင်စွန်း	၇၅၀	၃၇၅၀
ဒေါင်ရပ်	၄၅၀	၂၂၅၀
ကော့မုန်း	၂၇၀	၁၃၅၀
ကညော်	၁၃၀၀	၆၅၀၀
ဘိုနက်	၅၀၀	၂၅၀၀
သက်ကော	၈၇၀	၄၃၅၀
ချောင်းဆုံ	၁၇၅၀	၈၇၅၀
နတ်မှော်	၆၆၀	၃၃၀၀
ကလဲဒေ	၆၅၀	၃၂၅၀
ကွမ်းတာ	၆၄၅	၃၂၂၅
မရမ်း	၇၉၀	၃၉၅၀
ကော့ရွဲ	၂၆၀	၁၃၀၀
ကွမ်းဝဲကျိုက်	၁၂၀	၆၀၀
ကွမ်းလမိုင်	၁၈၅	၉၂၅
ကွမ်းဒရယ်	၆၈၀	၃၄၀၀
ဟသင်္ဘကျွန်း	၁၀၀	၅၀၀
ကော့မုန်းကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ကလွီကျွန်း	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
ကျိုက်မရော		
မက်မူ	၃၅၀	၁၇၅၀
ကော့ကရိတ်	၃၅၀	၁၇၅၀
ဘာရနာ	၁၀၀၀	၅၀၀၀
ဆမ်းကလွန်း	၂၅၀	၁၂၅၀
ဓမ္မသ	၅၀၀	၂၅၀၀
ကွမ်းကရနာ	၁၀၀၀	၅၀၀၀
ကွမ်းဆမ်းကလွန်း	၂၅၀	၁၂၅၀
ကွမ်းဓမ္မသ	၅၀၀	၂၅၀၀
ကွမ်းကော့ပလိုင်း	၄၅၀	၂၂၅၀
ညောင်ပင်ဆိပ်	၃၀၀	၁၅၀၀

သံလွင်မြစ်တလျှောက်နေထိုင်သော ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေများ

ကျုံးဝမ်း	၄၀၀	၂၀၀၀
ကရိန်းဂျိုင်	၃၀၀	၁၅၀၀
ဝဲခမိ	၂၀၀	၁၀၀၀
ကျိုက်	၄၀၀	၂၀၀၀
ဝဲဟမိ	၃၀၀	၁၅၀၀
ကွမ်းပရာ	၃၀၀	၁၅၀၀
မိုကျီး	၃၀၀	၁၅၀၀
ကျိုက်မရော	N/A	N/A
ဝဲကနိုင်	၂၀၀	၁၀၀၀
ကော့ပနေ့	၄၀၀	၂၀၀၀
နိုက်တုံး	၄၀၀	၂၀၀၀
ကော့ဝမ်း	၃၅၀	၁၇၅၀
ဦးလေ	၄၀၀	၂၀၀၀
ကော့ဆိုက်	၄၀၀	၂၀၀၀
	အမြဲတမ်းလူဦးရေမရှိ	
မော်လမြိုင်မြို့နယ်		
မော်လမြိုင်*	၆၀၀၀၀	၃၀၀၀၀၀
ကွမ်းမူ	၃၅၀	၁၇၅၀
ထာဝယ်ကျွန်း	၅၀	၂၅၀
ကော့ဟလာ	၄၀	၂၀၀
ကော့ကရင်း	၃၀	၁၅၀
		၅၃၄၄၆၅

(*) ၎င်းသည် မော်လမြိုင်လူဦးရေဖြင့်သည်။ ခန့်မှန်းခြေအရ သုံးသိန်း(၃၀၀၀၀၀)နှင့် လေးသိန်းငါးသောင်း (၄၅၀၀၀၀) အကြားဖြစ်သည်

တွေ့ဆုံမေးမြန်းသော အင်တာဗျူးများ

စဉ်	အသက်	ကျား/မ	လူမျိုး	အလုပ်အကိုင်	မြို့နယ်
၁	၅၂	ကျား	မွန်	လယ်သမား	ချောင်းဆုံ
၂	၄၅	ကျား	ဗမာ	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ပေါင်
၃	၃၁	မ	မွန်	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ပေါင်
၄	၄၀	ကျား	မွန်	တံငါသည်	ချောင်းဆုံ
၅	၃၅	ကျား	ဗမာ	တံငါသည်	ချောင်းဆုံ
၆	၅၀	ကျား	မွန်	ယာသမား	ချောင်းဆုံ
၇	၂၇	မ	မွန်	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ပေါင်
၈	၈၀	ကျား	မွန်	Elder	ချောင်းဆုံ
၉	၃၂	ကျား	ဗမာ	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ချောင်းဆုံ
၁၀	၃၇	မ	မွန်	လယ်သမား	ချောင်းဆုံ
၁၁	၆၀	ကျား	မွန်	ပညာရေးဌာနမှူး	ချောင်းဆုံ
၁၂	၃၀	ကျား	မွန်	တံငါသည်	ပေါင်
၁၃	၅၆	ကျား	မွန်	လယ်သမား	ပေါင်
၁၄	၃၅	ကျား	မွန်	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ဖာအံ
၁၅	၇၀	ကျား	မွန်	Elder	ဖာအံ
၁၆	၄၀	ကျား	ဗမာ	တံငါသည်	ဖာအံ
၁၇	၄၅	မ	မွန်	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ဖာအံ
၁၈	၃၇	ကျား	ဗမာ	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	မော်လမြိုင်
၁၉	၅၀	ကျား	မွန်	လယ်သမား	ချောင်းဆုံ
၂၀	၃၂	ကျား	ဗမာ	လယ်သမား	ချောင်းဆုံ
၂၁	၅၀	ကျား	မွန်	ကုန်သည်	ဘုရားသုံးဆူ
၂၂	၅၀	ကျား	မွန်	ကျောင်းဆရာ	မော်လမြိုင်
၂၃	၃၈	မ	ဗမာ	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	မော်လမြိုင်
၂၄	၄၂	ကျား	မွန်	တံငါတည်	ချောင်းဆုံ
၂၅	၃၃	ကျား	မွန်	ငှက်ပျောခြံသမား	မော်လမြိုင်
၂၆	၅၅	ကျား	မွန်	အုန်းခြံသမား	မော်လမြိုင်
၂၇	၃၄	ကျား	မွန်	စက်လှေမောင်းသမား	ကျိုက်မရော
၂၈	၃၅	ကျား	မွန်	လယ်သမား	ကျိုက်မရော
၂၉	၆၀	ကျား	မွန်	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ဖာအံ
၃၀	၃၁	မ	မွန်	ကျွန်းမားရေးလုပ်သား	ဖာအံ
၃၁	၂၅	မ	မွန်	ကျောင်းဆရာမ	ဖာအံ
၃၂	၄၀	ကျား	ဗမာ	လယ်သမား	ကျိုက်မရော
၃၃	၃၅	ကျား	ဗမာ	လယ်သမား	ပေါင်
၃၄	၄၇	ကျား	မွန်	ဟင်းသီးဟင်းရွက်ခြံသမား	ချောင်းဆုံ

၂၀၀၇

တိုးတက်သောမွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO)

contact: mypo31@yahoo.com

တိုးတက်သော မွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO) အကြောင်း

တိုးတက်သောမွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး (MYPO) သည်၊ လူငယ်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်၍၊ (၁၉၉၉) ခုနှစ်တွင် မွန် ပြည်နယ်အတွင်းမှ လူမှုရေးတရားမျှတမှု၊ တန်းတူရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီရေးအတွက် စိတ်အားထက်သန် ဆောင်ရွက်လိုကြသော၊ လူငယ်၊ ကျောင်းသား၊ ရပ်ရွာအခြေစိုက်တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ (MYPO)အဖွဲ့ အနေဖြင့်၊ လူငယ်များကို စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးရန်၊ မွန်စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်း နိုင်ရန်၊ လူထု အခြေပြု လူထုအဖွဲ့အစည်းများအားကောင်းလာစေရန် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် နေပါသည်။ (MYPO) အဖွဲ့က၊ မွန်ပြည်နယ်အတွင်း ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးထွန်းကား လာစေရေးအတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်နေပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းသော၊ ဒီမိုကရေစီအ ပြောင်းအလဲများဖြစ်ပေါ်လာစေရန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေပါသည်။

(MYPO) အဖွဲ့က၊ ၎င်းအဖွဲ့ဝင်များကို ပညာရေးနှင့် လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ အရည်အသွေးများ မြှင့်တင်ပေးနေပြီး၊ အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံတွင် စွမ်းဆောင်နိုင်ရည်ရှိသည့်၊ ကျွမ်းကျင်ထက်မြက်သော လူငယ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်လာစေရေးအတွက်၊ ဆောင်ရွက်နေ ပါသည်။ (MYPO) အဖွဲ့က၊ အခြားသော လူထုအခြေပြုအဖွဲ့များနှင့်လည်း၊ ကွန်ရက်ချိတ် ဆက်ထားမှုကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ဆောင်ရွက်နေပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်း သားလူငယ်များ ကွန်ဂရက် (SYCB) ၏ အဖွဲ့ဝင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ (SYCB) အဖွဲ့က တိုင်း ရင်းသားလူမျိုးစုများအကြား၊ ညီညွတ်မှုတိုးတက်ရရှိလာအောင်လုပ်ဆောင်နေပြီး၊ ငြိမ်းချမ်း သော အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဦးတည်ရည်ရွယ်ချက်ရှိပါသည်။ (MYPO) အဖွဲ့က၊ အခြား သော တိုင်းရင်းသားလူငယ်များ၊ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများနှင့် ပူးပေါင်းလက်တွဲကာ၊ တရား မျှတမှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှုကို အခြေခံသော၊ ဒီမိုကရေစီ လူမှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတည်ထောင် နိုင်ရေးအတွက်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေပါသည်။

သံလွင်ရေကာတာကြီးစီမံကိန်းအကြောင်း ပိုမိုသိလိုလျှင် www.salweenwatch.org တွင်ကြည့်ရှု နိုင်ပါသည်။

တိမ်းအောင်းမခံနိုင်သောမျှော်

သံလွင်မြစ်သည်၊ အရှေ့တောင်အာရှဒေသ၏ လွတ်လပ်စွာစီဆင်းနေသော၊ အရှည်ဆုံးမြစ် တစ်စင်းဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရေးအကြီးဆုံး ရေလမ်းကြောင်းတစ်ခုလည်းဖြစ်ပါသည်။ အများစုအားဖြင့် မွန်လူမျိုးများဖြစ်သော၊ လူသန်းတစ်ဝက်ခန့်သည်၊ ဤမြစ်နှင့် မုတ္တမပင်လယ် တို့ဆုံရာ မြစ်ဝ၌ နေထိုင်နေကြပြီး၊ သံလွင်မြစ်၏ ရာသီအလိုက် ရေစီးဆင်းမှုများနှင့် နေ့စဉ်ဒီရေ အတက်အကျများသည် သူတို့ဘဝ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသဖွယ် ဆက်နွယ်နေပါသည်။ သို့သော် လည်း၊ မြန်မာနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်နေသော စစ်အစိုးရက၊ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ သူများနှင့်အတူ သံလွင်မြစ်ကို ရေကာတာတံများ ပိတ်ဆို့ရန်၊ လျှို့ဝှက်ပူးပေါင်း ကြံစည်နေကြပါ သည်။ မြစ်၏ အောက်ပိုင်းဒေသများတွင် နေထိုင်ကြသော ပြည်သူများကို၊ ဤဆည်များကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ သော်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်လာဖွယ်ရှိသော ရိုက်ခတ်နိုင်မှုဆိုးကျိုးများကိုသော်လည်း ကောင်းအသိပေးခြင်း၊ တိုင်ပင်အကြံရယူခြင်းမရှိပါ။ သို့သော်လည်း ဤအချက်ကြောင့်ပင်၊ ထိုပြည်သူများ၏ ဘဝများအခြေခံကျကျ ပြောင်းလဲသွားဖွယ် ရှိနေပါသည်။